

דו"ח פעילות לשנת 2018

-תוכן עניינים-

4	דבר שרת המשפטים
5	דבר מנכ"לית משרד המשפטים
6	דבר יו"ר המועצה הציבורית
7	דבר ראש היחידה
8	תקציר מנהלים
12	פרק א' - חזון, יעדים ומבנה היחידה
15	פרק ב' - פעילות היחידה למיגור הגזענות הממסדית
17	טיפול בתלונות
37	שינוי מערכתי
56	הנכחה חיובית של יוצאי אתיופיה
58	הצורך בשינוי שינוי מערכתי: תעסוקה, חינוך, משטרה, הממסד הדתי
70	פיתוח ידע מקצועי וממונים למניעת גזענות במשרדי ממשלה
76	חשיפת פעילות היחידה
77	סיכום
78	נספחים

דבר שרת המשפטים

ביולי 2016 פורסם דוח מסכם של הצוות הבינמשרדי למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה. הדוח הגיש למעלה מ-50 המלצות למיגור הגזענות ובראש ההמלצות עמדה הקמת היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות במשרד המשפטים, שתתאם את הפעילות הממשלתית במניעת גזענות ואפליה ממסדית.

עם הקמת היחידה היא נתנה בשורה עבור הציבור הרחב לפנות ולהגיש תלונות על אירועי גזענות באשר היא. אני, כשלעצמי, לא המתנתי לדוח ופעלתי בכלים שברשותי למתן שוויון הזדמנויות גם ליוצאי אתיופיה. כך, בשנת 2016 מינינו שתי שופטות ו בשנה האחרונה שופט בני העדה ועוד היד נטויה.

דוח שנתי שני זה של היחידה, סוקר את כלל הפעילות של היחידה: קבלת תלונות הציבור ומיצוי הטיפול בכל תלונה, מעקב אחר יישום כל ההחלטות במסגרת החלטת ממשלה מס' 1958, מינוי והכשרת הממונים במשרדי ממשלה ויחידות סמך (51 ממונים), פיתוח הידע בתחום המאבק בגזענות כגורם חשוב להתייעצות של כלל משרדי ממשלה בנושא שבטיפול היחידה.

סקירת הפעילות והנתונים המוצגים בדו"ח זה, מלמדים כי אין ספק בדבר חשיבות הקמת היחידה, ויש צורך במתן כלים להמשך פיתוחה המקצועי ולפעילותה בקידום ערכים חברתיים חשובים במדינת ישראל.

נוכח טענות יוצאי אתיופיה בדבר שיטור יתר על עניינים פעוטים ומתוך רצון להשלים תהליך של תיקון ואיחוי קרעים, כמו גם חיזוק האמון בין יוצאי אתיופיה ובין רשויות האכיפה והמשפט, יזמתי, ביחד עם נשיא המדינה, מתווה חנינה מיוחד למחיקת הרשעות לקטינים וצעירים יוצאי אתיופיה, שנשפטו בעבר בגין עבירות של הפרת הסדר הציבורי (כגון עבירות של העלבת עובד ציבור, הפרעה לעובד ציבור, התקהלות אסורה, התפרעות), ולא הוטל בגינן עונש של מאסר בפועל. במסגרת מחווה זו, קראנו להגיש בקשות למחיקת רישום פלילי והבקשות שיוגשו תישקלנה בחיוב, מתוך אמונה בתרומה הגדולה של צעירים אלו לחברה הישראלית כולה.

אני מברכת את עו"ד אווקה (קובי) זנה העומד בראש היחידה ואת צוות היחידה, על פעילות חשובה זו. אני בטוחה כי היחידה תמשיך להתפתח בהובלתו של עו"ד זנה ותהווה גורם חשוב ומרכזי במאבק בגזענות.

מאחלת לכולכם המשך עשייה פורייה

איילת שקד

דבר מנכ"לית משרד המשפטים

המאבק בגזענות אינו מתמצה ב"יום בינלאומי" בו מציינים אותו, או בדו"ח שנתי. הוא מאבק יומיומי סזיפי, בזירות שונות, וכפי שמשקפים הנתונים בדבר התלונות מכל חלקי החברה הישראלית שהתקבלו בשנה החולפת ביחידה הממשלתית לתאום המאבק בגזענות, הזירות המרכזיות שמעסיקות את אזרחי מדינת ישראל הן בתחום התעסוקה, בתחום אכיפת החוק, בתחום החינוך ובתחום של קבלת שירותים.

בהיות המאבק בגזענות תהליך חברתי מורכב, הוא מחייב התמסרות, מעקב, מדידה, ובעיקר סבלנות ודבקות במטרה. תפקידו של דו"ח זה להציף בפני החברה הישראלית את האתגרים המרכזיים המחייבים את מירב המאמצים, וכן לנתח ולשקף באופן מפוכח את הנתונים הנאספים שנה אחר שנה.

מחובתו של משרד המשפטים בכלל, והיחידה לתאום המאבק בגזענות בפרט, לרכוש את אמון הציבור הנפגע מגילויים של גזענות ממסדית, על מנת שזה יתלונן, וניתן יהיה לסייע הן בפתרון הבעיה האישית והן בזיהוי וטיפול בכשלים מערכתיים, וכאלה לא חסרים.

לצד זה, מחובתנו להצביע על תהליכי שינוי ושיפור על מנת לחזקם ועל מנת לטעת תקווה ולרתום את הגורמים האחראיים לפעולה, כי השינוי אפשרי! הוא תלוי בנכונות שלנו כחברה להילחם על דמותנו, ובמחויבותנו כממשלה לחרוט על דגלנו את מיגור הגזענות הממסדית, ולזכור כי מחובתנו להתוות את הדרך ולהוות דוגמא לשאר המגזרים בחברה.

אמי פלמור

דבר יו"ר המועצה הציבורית

הדו"ח הנוכחי מאת היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות מוגש כתום שנתיים לעבודתה, שהחלה בפברואר 2017, בעקבות דו"ח ועדת פלמור והחלטות הממשלה. היא פועלת להגשמת חזונה, שהוא מניעתה ומיגורה של גזענות ממוסדת במשרדי ממשלה ובמוסדות ממשל על רקע צבע עור, מוצא, לאום ודת, תוך מאמץ לשינוי דפוסיים במקום שהדבר נחוץ. הבסיס הנורמטיבי הערכי לעבודת היחידה הוא עקרון השוויון - שהוא חלק מפסקת העקרונות שבהכרזת העצמאות, ומעוגן בפסיקת בתי המשפט ובהגיונות הבסיסית. דעתי האישית - אין זו דעה המשקפת בהכרח את עמדות כל חברי המועצה המייעצת - הובעה כי יש מקום להוסיפו לחוק יסוד: ישראל, מדינת הלאום של העם היהודי, וכי הדבר לא יפגע כלל בהיותה של ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית.

כאן המקום לומר כי יש לשקול מתן תוקף נורמטיבי-סטטוטורי מתאים לעבודת היחידה, למצער לעת הזאת בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה; זאת כדי - למשל - שפניותיה למערכת האכיפה ייענו כעניין שבחובה. לדבר זה סימוכין בהחלטת הממשלה מ-2016, שקבעה כי "בתום השנה הראשונה לפעילותה ייבחן עיגון סמכויותיה של היחידה בחקיקה". חלפו שנתיים.

למקרא הדו"ח ניתן להתרשם היטב, כי היחידה פעילה מאוד במגוון התחומים שבגדר שליחותה, ובהם בנושא הממונים בתחום המאבק בגזענות במשרדי הממשלה שהם "שגרירים" לנושא, אשר עינם צריכה להיות פקוחה וצופיה ושתרומתם חשובה. היחידה מטפלת בתלונות אינדיבידואליות רבות, ובמרבית משרדי הממשלה יש היענות לפניותיה.

הגזענות קיימת בישראל ובממסד, למרבה הצער, והתייחסות היחידה אליה אינה כאל עוד אמירה פופוליסטית; חווים אותה אנשים מציבורים שונים, בראש וראשונה יהודי אתיופיה בשל צבע עורם, וכן ערבים במציאות הישראלית הלא פשוטה, אך גם חרדים שלבושם שונה וגם עולי חבר המדינות לשעבר.

לגבי יהודי אתיופיה, אפשר לתמוה על כך שגורמים שונים נאחזים לעתים בהחלטה של הרבנות הראשית מ-1985 ומתעלמים הן מן הפרקטיקה הנוהגת ברבנות עצמה הן מפסיקתו הבהירה של הרב עובדיה יוסף זצ"ל, ומהיננים להטיל ספק ביהדות הקהילה. קראנו בפניה לרבנות לדון ולתקן את ההחלטה המטילה ספק גורף ביהודי אתיופיה כדי לקרבה לנסיבות הזמן. טרם נענינו.

פנינו גם ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כב' המשנה לנשיאה השופט חנן מלצר, כנגד תופעות גזענות אפשריות, וזאת הן במערכת הבחירות המוניציפלית שחלפה והן במערכת הבחירות הכלליות הנוכחית. נענינו על ידי כב' היו"ר במכתב מפורט.

המועצה המייעצת, המורכבת מאישים ממגוון חוגי ציבור, אמורה ומבקשת ליתן יד לעבודתה של היחידה, במשרדים השונים ובמיוחד בפן הציבורי. אנו מקוים לעמוד בכך.

ובסיום - מלה טובה לעובדות ועובדי היחידה, ובמיוחד לעומד בראשה עו"ד אווקה (קובי) זנה, שנטל על עצמו משימה כבדה והוא נושא בכבוד בנטל.

אליקים רובינשטיין
המשנה (בדימוס) לנשיאת בית המשפט העליון

דבר ראש היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

אני שמח להציג בפניכם דוח פעילות שנתי שני של היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות. דו"ח זה סוקר את עיקר פעילות היחידה במהלך שנת 2018 וכן עדכון בנושאים שדווחו בדוח השנתי הראשון של פעילות היחידה.

בדוח זה יש סקירה על פעילות היחידה בנושא המאבק בגזענות הממסדית, מצב יישום החלטת ממשלה מס' 2254 ו-1958 (להלן: "החלטת הממשלה"), השלמת מינוי והכשרת ממונים משרדיים למניעת גזענות והקמת מאגר מומחים ודוברים יוצאי אתיופיה להופעות בנושאים מקצועיים בתקשורת, וטיפול בתלונות שהתקבלו ביחידה. בשנת 2018 חלה עלייה בהיקף הפניות ליחידה (מ-75 פניות בשנת 2017 ל-230 פניות בשנת 2018). להערכתנו, היקף הפניות ליחידה בנושא גזענות ממסדית ואפליה בקבלת שירות ציבורי ילך ויגבר.

בדוח זה ניתן יהיה להתרשם מתמונה מורכבת: ישנם משרדי ממשלה שפעלו באופן משמעותי ובשיתוף פעולה מלא עם היחידה, וישנם משרדים שפעלו באופן מועט ולא מספק. הכול יובא לבחינת הציבור. יש לציין את חשיבות קידום השלמת מינוי כל הממונים למניעת גזענות במשרדי ממשלה והכשרתם, כדי להניע פעילות רחבה לשינוי פרקטיקות מפלות ויצירת מרחב נקי מגזענות במשרדי ממשלה ויחידותיהם.

במסגרת החלטת ממשלה מס' 1958, נקבעו ליחידה תפקידים, אבל לא סמכויות. נושא הסמכויות לא עוגן במסגרת החלטת הממשלה לאימוץ המלצות הועדה הבינמשרדית למיגור גזענות. בנספח ב' להחלטת הממשלה צוין כי: "בתום השנה הראשונה לפעילותה ייבחן עיגון סמכויותיה של היחידה בחקיקה". בתום שנה לפעילות היחידה, נעשתה פניה לגורמים הרלוונטיים והמקצועיים במשרד המשפטים לקדם את נושא עיגון סמכויות היחידה בחוק, אך עניין זה טרם קודם.

על מנת לקדם באופן משמעותי את המאבק בגזענות הממסדית, יש צורך בחקיקת חוק מקיף למניעת גזענות ואפליה על רקע גזעני, שיעגן, בין היתר, את עצמאותה המקצועית של היחידה לפעול ולהכריע בנושאים שיש בהם היבט גזעני, לנקוט סנקציות במקרים המתאימים, ליזום בירור עצמאי של תלונה וגיבוש ממצאים בקשר לאירוע גזעני, לקבוע חובה על כל מוסד ממשלתי וציבורי לשתף פעולה עם היחידה, לרבות מסירת נתונים ומידע לפי דרישה, סמכות גישה ישירה לערכאות משפטיות בקשר למאבק בגזענות הממסדית.

תודה למנכ"לית משרד המשפטים, גב' אמי פלמור, על המעקב אחר פעילות היחידה. תודה והערכה רבה לשותפות שלי במאבק בגזענות הממסדית: ד"ר גליה בונה, עו"ד אסתר ביסוויר-דז, גב' בקי בן שמעון וגב' דימא סבחת.

לבסוף, ברצוני להודות לכל השותפים והשותפות בתוך שירות המדינה ובחברה האזרחית, אשר חולקים אתנו את אותו החזון - מדינה שיויונית והוגנת הרואה כל אדם באשר הוא/היא אדם, ללא הבדל צבע עור, מוצא, לאום, דת, או כל הבדל אחר.

אווקה קובי זנה

תקציר מנהלים

היחידה לתיאום המאבק בגזענות הוקמה בפברואר 2017, על פי החלטת ממשלה מס' 1958, אשר התקבלה באוגוסט 2016 בעקבות המלצות ועדת פלמור למיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה. דו"ח זה מסכם את פעילות היחידה בשנת 2018, וכן חלק מן הקשיים והאתגרים שהיחידה התמודדה איתם בשנה זו. חלק נכבד מפעילות היחידה בשנה זו עסקה ביצירת תשתיות וכלים ליצירת שינוי והגדלת השפעת היחידה: מינוי והכשרה של הממונים למניעת גזענות בכלל משרדי הממשלה ויחידות הסמך, תיקוני חקיקה למתן סיוע משפטי לנפגעי אפליה, והפצת הנחיות ונהלים לתמיכה במאבק בגזענות. היחידה ריכזה מאמץ משמעותי בטיפול מקצועי, מסודר ושיטתי בתלונות שהגיעו ליחידה, בפיתוח הידע המקצועי והכשרה וליווי הממונים, ובהנגשת היחידה ופרסומה.

תחומי פעילות

היחידה לתיאום המאבק בגזענות פועלת במישורים אלה:

תלונות: קבלה של פניות מאזרחים שחוו או היו עדים לתופעות של גזענות ממסדית/מוסדית, הפנייתן לגורמים הרלוונטיים ומעקב אחר הטיפול.

שינוי מערכת: במקביל לטיפול פרטני בתלונות, היחידה פועלת לשינויים רוחביים בדרכים אלה:

1. מעקב אחר יישום דוח הצוות הבינמשרדי למיגור גזענות.
2. יישום החלטת הממשלה הנוגעת להנכחה חיובית של יוצאי אתיופיה.
3. זיהוי של מדיניות שמקבעת, משעתקת או מאפשרת גזענות, או פרקטיקות גזעניות שמחייבות שינוי מערכת, והובלה של שינויים אלה במשרדי ממשלה ובשירות הציבורי.

ידיע: פיתוח של ידע מקצועי, משפטי ומחקרי בנושא של גזענות, שבעזרתו ניתן לפתח הכשרות, לייעץ ולהוביל תהליכי שינוי בשירות הציבורי ומשרדי הממשלה.

עיקרי הדוח ונתונים כלליים

- **תלוות:** בשנת 2018 הייתה קיבלה 230 תלוות בנושא גזענות ואפליה. עיקר נושאי התלוות כוללים: אפליה בקבלת שירות, אפליה בתעסוקה, התבטאות או פרסום גזעני, התנהלות המשטרה, התנהלות מערכת החינוך.
- **החלטות ממשלה:** היחידה עוקבת אחר יישום החלטות ממשלה מס' 1958. נכון לסוף 2018: 34 החלטות ממשלה יושמו, 8 בהליך ביצוע ו 9 לא בוצעו. הדו"ח כולל נתונים ממשטרת ישראל המתייחסים ליישום החלטות ממשלה הנוגעות למשטרה.
- **הנכחה חיונית:** בשנת 2018 הוקם מאגר Toplist הכולל 54 מומחים/ות ודוברים/ות יוצאות ויוצאי אתיופיה מתחומים שונים, והתקיימו 44 הופעות שלהם בתקשורת.
- **שינוי מערכתי:** היחידה מציינת 4 תחומים בהם נדרש שינוי מערכתי מקיף: תעסוקה, חינוך, משטרה והממסד הדתי.
- **ממונים למניעת גזענות במשרדי ממשלה:** 51 ממונים למניעת גזענות מונו במשרדי הממשלה ויחידות הסמך. היחידה פיתחה קורס הכשרה לממונים, והסמיכה את המחזור הראשון שכלל 14 ממונים. בשנת 2018 הממונים קיימו מעל 60 פעילויות בנושא מיגור ומניעת גזענות במשרדים שלהם.
- פעילויות חשיפת היחידה: היחידה הקימה אתר אינטרנט, והשתתפה ב 22 אירועים וכנסים על מנת להביא את דבר קיומה לידיעת הציבור - כמוקד מרכזי להגשת תלונות ופעילותה.

המאבק בגזענות עיקש ומורכב וככזה יש צורך להיאבק בו בחכמה, תוך הרחבת מעגל השותפים - בתוך מוסדות המדינה ובקרב החברה האזרחית. המאבק מצריך תגובות מהירות לאירועים, לצד פעילות ארוכת טווח, הכוללת בניית תשתיות חוקתיות, מוסדיות ויצירת מערך של אנשים עם הידע, הכלים והמוטיבציה לזהות פרקטיקות ארגוניות מפלות, מדירות וגזעניות, ולהוביל לשינוי. לשם כך נדרשת מידה רבה של אורך רוח, נחישות ורתימה של שותפים לדרך.

ملخص تنفيذي

الوحدة الحكومية لتنسيق مكافحة العنصرية تأسست في شباط ٢٠١٧، وفقا للقرار الحكومي رقم ١٩٥٨، الذي تم اتخاذه في اغسطس ٢٠١٦ بناءً على توصيات لجنة "بالمور" للقضاء على العنصرية ضد المواطنين من اصل اثيوبي. يلخص هذا التقرير أنشطة الوحدة في عام ٢٠١٨، وكذلك بعض الصعوبات والتحديات التي واجهتها الوحدة في هذا العام. جزء كبير من نشاط الوحدة في هذا العام عمل على انشاء بنى تحتية وأدوات لازمة لإحداث التغيير وزيادة تأثير الوحدة منهم: تعيين وتدريب للمفوضين لمكافحة العنصرية في جميع الوزارات والوحدات الحكومية، تعديلات تشريعية لتقديم المساعدة لضحايا التمييز، ونشر تعليمات وإجراءات لدعم مكافحة العنصرية. ركزت الوحدة جهداً كبيراً في التعامل المهني والمنهجي مع الشكاوي التي تلقتها الوحدة، في تطوير المعرفة المهنية والتدريب والاشراف على المفوضين، ونشر الوحدة وجعلها في متناول يد الشعب.

رؤيا الوحدة

منع واستئصال العنصرية المؤسسية- في المكاتب الحكومية والمؤسسات العامة- على خلفية لون البشرة، الأصل، القومية والدين نحو جميع

المجموعات في إسرائيل، بواسطة تغيير السياسات والممارسات التنظيمية، لتعزيز المساواة والمرونة الاجتماعية في دولة إسرائيل.

مجالات العمل

تعمل الوحدة لتنسيق مكافحة العنصرية على هذه المستويات:

الشكاوي: تلقي توجهات المواطنين الذين عانوا من حالات عنصرية مؤسسية/ مؤسساتية او شهدوها، احوالها الى الجهات المختصة ومتابعة العلاج بها.

تغيير منهجي: بالإضافة الى المعالجة الفردية بالشكاوي، تعمل الوحدة من أجل احداث تغييرات مستعرضة و موسعة بالطرق التالية:

١. متابعة تنفيذ تقرير اللجنة المشتركة بين الوزارات بالقضاء على العنصرية.
٢. تنفيذ قرار الحكومة بشأن الوجود الإيجابي للمواطنين من اصل اثيوبي.
٣. تحديد السياسة التي تنشئ، تكرر أو تسمح بالعنصرية أو الممارسات العنصرية التي تتطلب التغيير المنهجي/ تغيير في النظام، وقيادة هذه التغييرات في الحكومة والخدمة العامة.

المعرفة: تطوير المعرفة المهنية، القانونية والبحثية حول موضوع العنصرية، والتي من خلالها يمكن تطوير التدريب، تقديم الاستشارات وقيادة

عمليات التغيير في الخدمة العامة والوزارات الحكومية.

نقاط رئيسية للتقرير ومعطيات عامة

- شكاي: في عام ٢٠١٨ تلقت الوحدة ٢٣٠ شكوى تتعلق بالعنصرية والتمييز. فعوى الشكاوي تشمل: تمييز في تلقي خدمة، تمييز في العمل، تعبير أو نشر عنصري، سلوك الشرطة وسلوك نظام التعليم.
- قرارات الحكومة: تراقب الوحدة تنفيذ قرار الحكومة رقم ١٩٥٨. أصبح حتى نهاية عام ٢٠١٨: تم تنفيذ ٣٤ قراراً حكومياً، ٨ قرارات قيد التنفيذ و ٩ قرارات لم تنفذ. يتضمن التقرير معطيات من شرطة اسرائيل التي تنطبق الى تنفيذ قرارات الحكومة المتعلقة بالشرطة.
- وجود ايجابي: في عام ٢٠١٨ تم انشاء قاعدة بيانات Toplist ، تضم ٥٤ خبيراً/ة ومتحدثاً/ة رسمياً من أصل إثيوبي من مجالات مختلفة، وعقد ٤٤ عرضاً لهم في وسائل الإعلام.
- تغيير نظامي: تحدد الوحدة أربعة مجالات تتطلب التغيير المنهجي الشامل: التوظيف، التعليم، الشرطة والمؤسسة الدينية.
- مفوضون لمكافحة العنصرية في الوزارات الحكومية: ٥١ مفوض لمنع العنصرية فوضوا في الوزارات الحكومية ووحدات السلطة. طورت الوحدة دورة تدريبية للمفوضين وخرجت الفوج الأول الذي ضم ١٤ مفوض. في عام ٢٠١٨، أجرى المشرفون أكثر من ٦٠ نشاطاً حول موضوع القضاء على العنصرية ومنعها في مكاتبهم.
- أنشطة لكشف ونشر الوحدة: أنشأت الوحدة موقعاً إلكترونيًا وشاركت في ٢٣ حدثاً ومؤتمرًا من أجل لفت انتباه الجمهور إليها - كمرکز مركزي لتقديم الشكاوي.

إن الكفاح ضد العنصرية معقد ومستمر، وبالتالي من الضرورة محاربته بحكمة، مع توسيع دائرة الشركاء- داخل مؤسسات الدولة وبين المجتمع المدني. يتطلب الكفاح ردود فعل سريعة على الأحداث، إلى جانب النشاط طويل الأجل، بما في ذلك بناء الهياكل الأساسية الدستورية والمؤسسية، وخلق مجموعة من الناس لديهم المعرفة والأدوات والدوافع لتحديد ممارسات تنظيمية تمييزية وعنصرية وقيادتها إلى التغيير. لتحقيق هذه الغاية، هناك حاجة إلى قدر كبير من الصبر والتصميم وتسخير شركاء للطريق.

Executive Summary

The Government Unit for Coordinating the Struggle Against Racism was established in February 2017, in accordance with Government Decision No. 1958, which was adopted in August 2016 following the recommendations of the Inter-Ministerial Committee for the Elimination of Racism against Israelis of Ethiopian Descent. This report summarizes the activities of the Unit in 2018, as well as some of the difficulties and challenges the Unit faced. A significant part of the Unit's activity during this year involved the creation of infrastructures and tools for initiating change and increasing the unit's influence: appointment and training of anti-racism officers in all government ministries and sub-units, legislative amendments to provide legal aid to victims of discrimination, and the dissemination of guidelines and procedures to support the struggle against racism. The unit concentrated its efforts in professional, dedicated and systematic treatment of complaints received by the Unit; developing professional knowledge and training and supporting the anti-racism officers, as well as making the unit known and accessible to the public.

Vision

Prevention and eradication of institutional racism in government offices and public institutions - on the basis of skin color, origin, nationality and religion vis-à-vis all groups in Israel - by changing policies and organizational practices, with the aim of promoting equality and social cohesion in the State of Israel.

Areas of Activity

The main activities of the Unit for Coordinating the Struggle against Racism include:

Complaints: Receiving complaints from citizens who have experienced or witnessed instances of institutional racism, referring the complaints to the relevant authorities and monitoring the treatment.

Systemic change: In addition to the handling of individual complaints, the unit attempts to achieve systemic changes in the following ways:

1. Follow-up on the implementation of Government Decisions no. 1958, based on the report of the Inter-Ministerial Committee on the Elimination of Racism.
2. Implementation of the government's decision regarding promoting a positive image of citizens of Ethiopian descent.
3. Identifying policies that establish, replicate or permit racism, and racist-practices that require systemic change, and leading these changes in government offices and the public service sector.

Knowledge: Development of professional, legal and research-based knowledge on the subject of racism, as a basis for the development of trainings, consultations and change processes in the public service sector and in government ministries.

Main Points of the Report and General Data

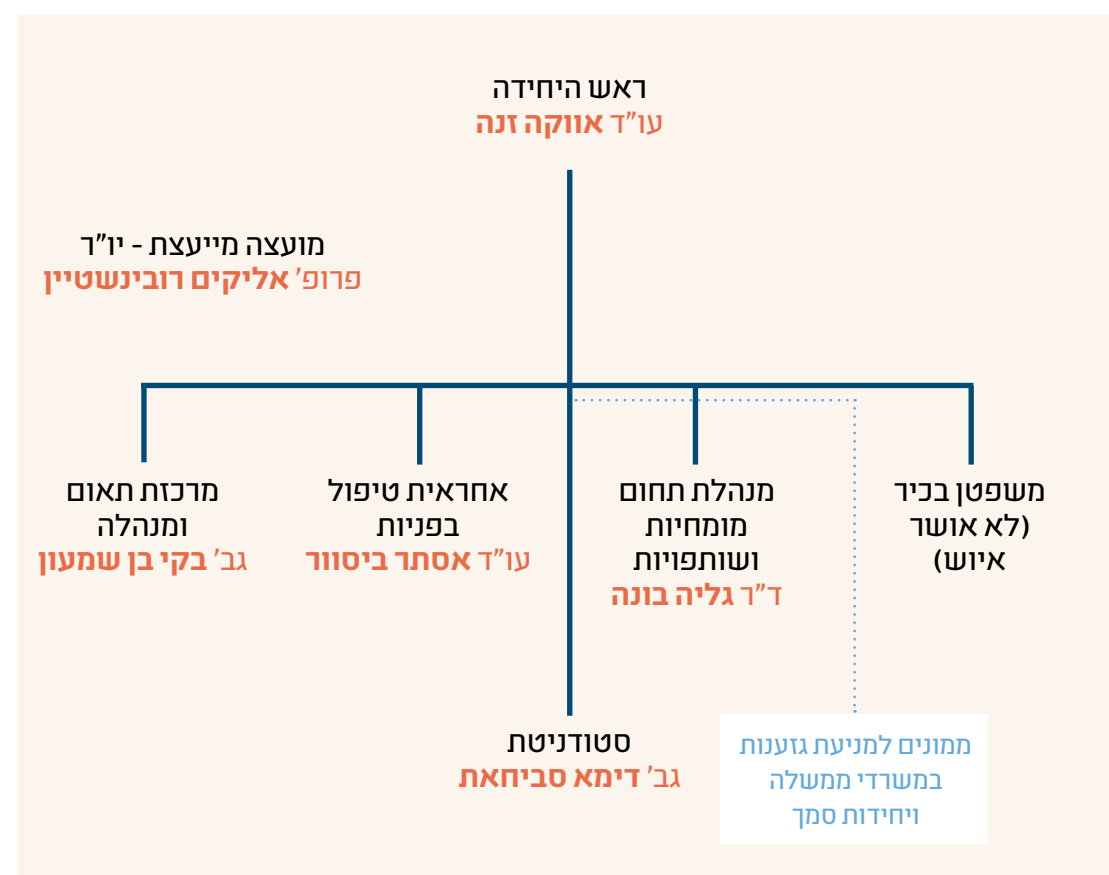
- **Complaints:** In 2018, the unit received 230 complaints on racism and discrimination. Main topics of the complaints included: discrimination in receiving service, discrimination in employment, racist statements/publications, police conduct, and racism in the education system.
- **Government Decisions:** The unit monitors the implementation of government decisions no. 1958. As of the end of 2018: 34 government decisions were implemented, 8 are in the process of implementation and 9 decisions were not implemented. The report includes data from Israel's Police Force relating to the implementation of government decisions regarding the police.
- **Positive Image of Ethiopians:** In 2018, the "Toplist" database was established, which includes 54 experts and speakers of Ethiopian descent from different fields; 44 appearances in the media by "Toplist" members.
- **Systemic Change:** The unit has identified four areas in which comprehensive systemic change is required: Employment, Education, the Police and the Religious Establishment.
- **Anti-racism Officers:** 51 persons were appointed as anti-racism officers in government ministries and sub-units. The unit developed a training course for anti-racism officers, and completed the first class of 14 officers. In 2018, anti-racism officers conducted more than 60 activities on the subject of eliminating and preventing racism in their ministries.
- **Unit exposure activities:** The unit set up a website and participated in 22 events and conferences in order to bring its existence and activities to the attention of the public.

The struggle against racism is persistent and complex, and as such, it is necessary to fight it wisely, while expanding the circle of partners - within the institutions of the state and civil society. The struggle requires rapid reactions to events, alongside long-term activities, including the construction of constitutional and institutional infrastructures, and the coalescence of people with the knowledge, tools and motivation to identify discriminatory practices and lead change. To this end, a great deal of patience, determination and harnessing of partners are required.

חזון היחידה

מניעה ומיגור גזענות ממסדית - במשרדי ממשלה ומוסדות ציבור- על רקע צבע עור, מוצא, לאום ודת כלפי כלל הקבוצות בישראל, באמצעות שינוי מדיניות ופרקטיקות ארגוניות, לקידום שוויון וחוסן חברתי במדינת ישראל.

מבנה היחידה

פרק א' חזון, יעדים ומבנה היחידה

המועצה הציבורית

המועצה הציבורית המייעצת ליחידה מונתה והחלה לפעול בנובמבר 2017. בראש המועצה עומד המשנה (בדימוס) לנשיאת בית המשפט העליון פרופ' אליקים רובינשטיין. המועצה כוללת בכירים בשירות הציבורי, נציגי ציבור ואנשי אקדמיה. במועצה חברים אנשים מקבוצות זהות שונות בחברה הישראלית ומציגים נקודות מבט מגוונות בתחומי הפעילות של היחידה.

חברי המועצה:

כבוד השופט (בדימוס) אליקים רובינשטיין - יו"ר המועצה	גב' שולה מולא - אשת חינוך
ד"ר יואב ספיר - הסגור הציבורי הראשי	ד"ר יואב הלר - מנכ"ל ארגון "מעוז"
עו"ד מרים כהנא - נציבת שוויון הזדמנויות בעבודה	הרב משה סלומון - ראש גרעין "הנני".
עו"ד נורית ליטמן - משנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים)	גב' ריקי סיטון - מקימת ומנהלת פרויקט "חברותא"
גב' דניאלה פרידמן - במשרד החינוך	ד"ר עלי ותד - ראש המכון האקדמי הערבי לחינוך במכללה האקדמית בית ברל
נצ"מ מירי היבנר - ראש מחלקת משמעת במשטרת ישראל.	אלכס ריף - משוררת ופעילה חברתית, מנהלת מרכז תרבות יוצאי בריה"מ
פרופ' יובל אלבשן - דיקן הפקולטה למשפטים בקריה אקדמית "אונו"	ציון רגב - יזם חברתי ואיש חינוך, מנהל אחריות חברתית ב"גזית גלוב" בע"מ
	לימור גולדנברג - מנהלת הסיוע המשפטי (בפועל)

במהלך שנת 2018 התכנסה המועצה מידי רבעון, דנה וייעצה בנושאים שהובאו בפניה ועקבה אחר פעילות היחידה. **הנושאים שנדונו כללו:**

- התבטאויות גזעניות של אישי ציבור - האם וכיצד לפעול?
- משוב לגבי הדו"ח השנתי של 2017 - הפקת לקחים והצעות לשיפור
- תפקידי המועצה הציבורית המייעצת ליחידה
- האם יש לחוקק הלאום השלכות על היחידה?
- נושאים לתכנית עבודה 2019
- פעילות לקראת מניעת גזענות בבחירות

יש לציין כי בתאריך 9.5.18, קיימה המועצה את התכנסותה בקריה מלאכי, ולאחר הישיבה השתתפה בטקס לזכר יהודי אתיופיה שנספו בדרכם לישראל. פעילות זו התקיימה ביוזמת חבר המועצה מר ציון רגב.

פרק ב' פעילות היחידה למיגור הגזענות הממסדית

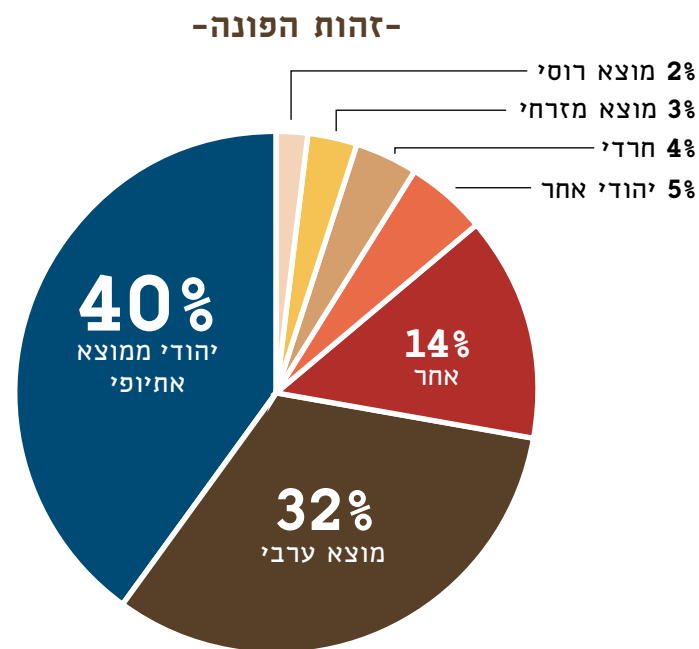
טיפול בתלונות

במהלך שנת 2018 התקבלו 230 תלונות מהציבור. הדיווח, כפי שמפורט בדו"ח זה, מתייחס רק לתלונות שהתקבלו ביחידה ולא מהווה שיקוף של המציאות הקיימת, זאת מכיוון שאנשים רבים עדיין לא יודעים על קיומה של היחידה ולא התקיים מחקר מקיף בארץ בנושא זה. בנוסף לכך, מחקרים בעולם מראים שרק מיעוט ממקרי הגזענות מדווחים (דו"ח הצוות למיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה, 2016 עמ' 243). ביחידה התקבלו תלונות הנוגעות לגזענות ממסדית ממגוון אוכלוסיות החברה הישראלית: יוצאי אתיופיה, אזרחים ערבים, בני עדות המזרח, יוצאי בריה"מ לשעבר, חרדים ועוד.

עיקר נושאי התלונות כוללים:

1. אפליה בקבלת שירות
2. אפליה בתעסוקה
3. התבטאות או פרסום גזעני
4. משטרה
5. מערכת חינוך

התלונות מטופלות ביחידה על פי נוהל טיפול בתלונות. לאחר הגשת התלונה, זו נבדקת באופן ראשוני. ככל שהיא מעוררת חשד להתנהלות גזענית של מוסד ציבורי, נפתחת פניה. לאחר בחינת התלונה וסיווגה, התלונה מועברת לגורם הממשלתי בעל הסמכות והרלוונטיות לטיפול בה. כל תלונה מתועדת במערכת (דוקסנטר) ומתבצע מעקב אחר הטיפול בתלונה על ידי הגורם המטפל האחראי. היחידה שמה לה למטרה לחזק את אמון הציבור בכל הקשור למיגור הגזענות הממסדית. על כן במשך כל זמן הטיפול ועד לקבלת החלטה סופית, היחידה מעדכנת את הפונה אודות ההתקדמות הטיפול בתלונתו ומקיימת "סגירת מעגל". טיפול ומעקב בתלונות המתקבלות ביחידה, וידיעה של המתלונן/ת כי התלונה נלקחת ברצינות ומטופלת עד תום, מהווה לתפיסתנו תרומה לחיזוק אמון הציבור והגדלת היקף הפניות ליחידה.

הדו"ח הקודם והראשון של פעילות היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות דיווח וסיקר את פעילות היחידה מעת הקמתה ועל כן שיקף תקופת פעילות שבין פברואר 2017 – פברואר 2018. החל מדו"ח זה נסקור את פעילות היחידה בכל שנה קלנדרית, כלומר מדאשון בינואר 2018 ועד 31 בדצמבר 2018.

היחידה לתיאום המאבק בגזענות פועלת במישורים אלה:

תלונות: קבלה של פניות מאזרחים שחוו או היו עדים לתופעות של גזענות ממסדית/מוסדית, הפנייתן לגורמים הרלוונטיים ומעקב אחר הטיפול.

שינוי מערכתי: במקביל לטיפול פרטני בתלונות, היחידה פועלת לשינויים רוחביים בדרכים אלה:

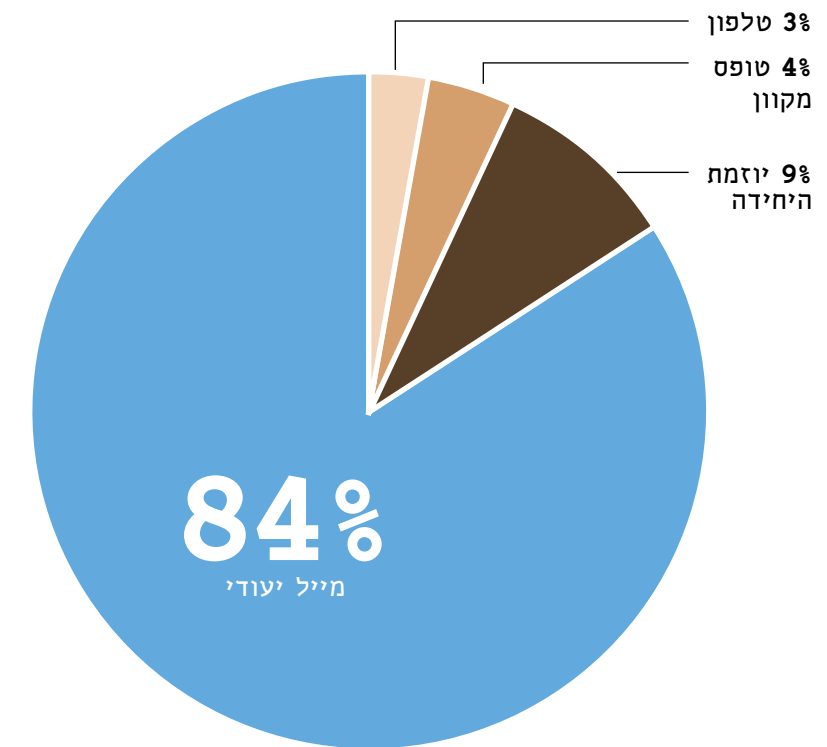
1. מעקב אחר יישום דוח הצוות הבינמשרדי למיגור גזענות
2. יישום החלטת הממשלה הנוגעת להנכחה חיונית של יוצאי אתיופיה
3. זיהוי של מדיניות שמקבעת, משעתקת או מאפשרת גזענות, או פרקטיקות גזעניות שמחייבות שינוי מערכתי, והובלה של שינויים אלה במשרדי ממשלה ובשירות הציבורי.

ידע: פיתוח של ידע מקצועי, משפטי ומחקרי בנושא של גזענות, שבעזרתו ניתן לפתח הכשרות, לייעץ ולהוביל תהליכי שינוי בשירות הציבורי ומשרדי הממשלה.

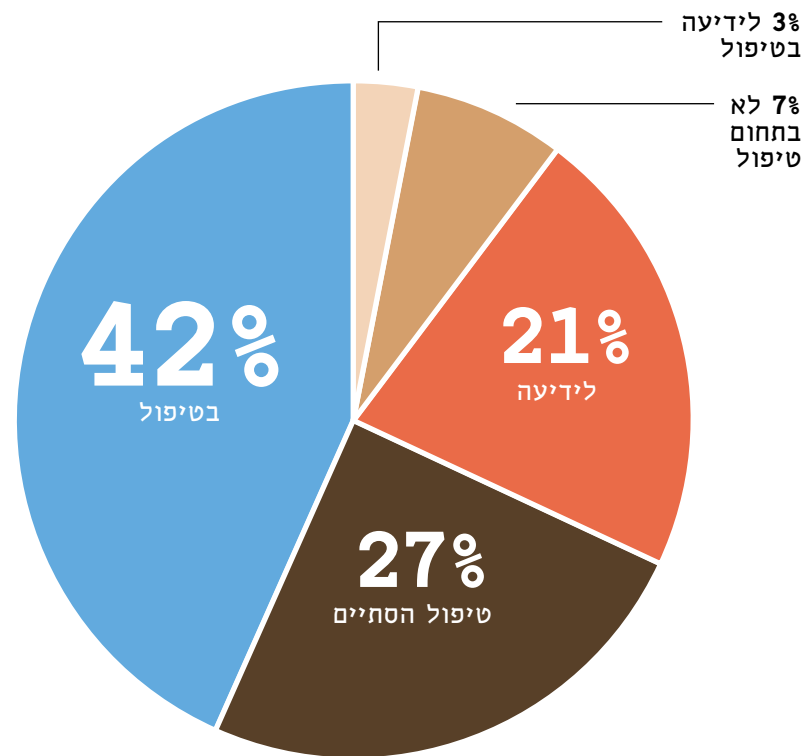
מישורים אלו מזינים זה את זה: התלונות מייצרות ידע לגבי התופעות שקורות, ומצביעות על תופעות שמצריכות שינוי מערכתי; פיתוח הידע המקצועי מסייע הן בטיפול בתלונות והן בהובלה של שינויים רוחביים; ושינוי מערכתי יעזור לטיפול בתלונות באופן ראוי ומקיף.

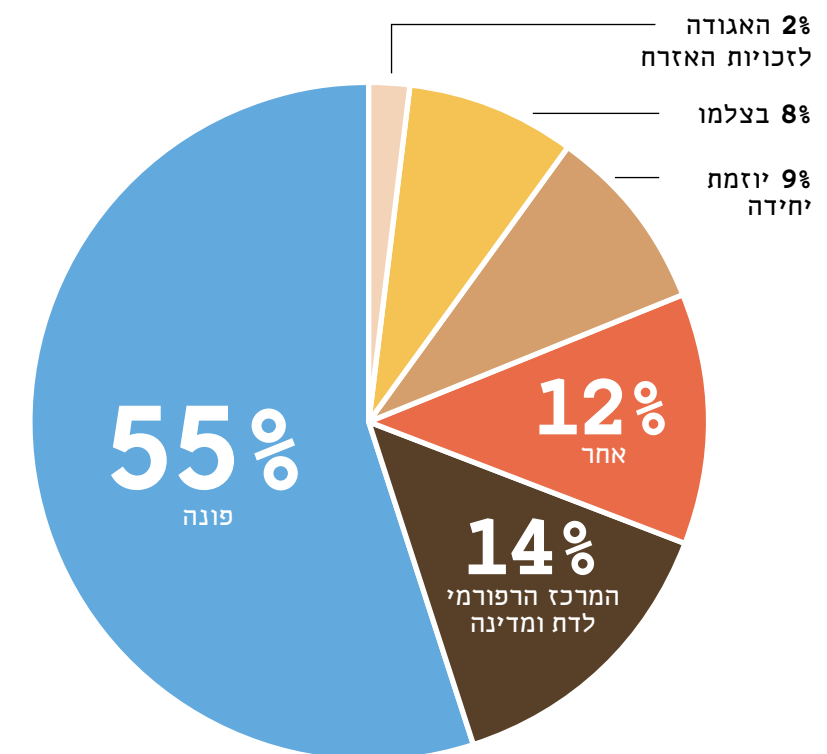
-אופן קבלת הפניה-

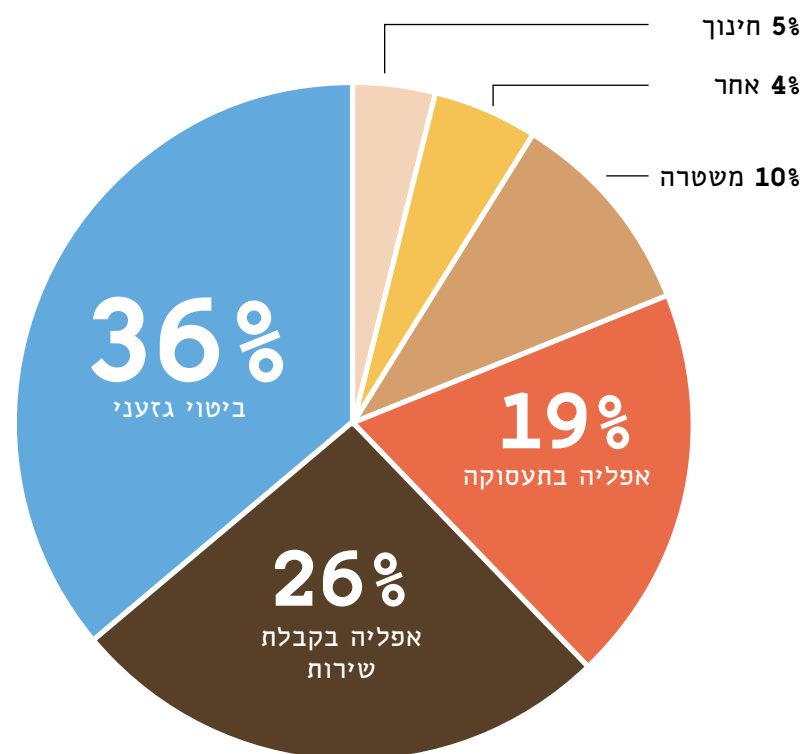
-סטטוס טיפול בפניה-

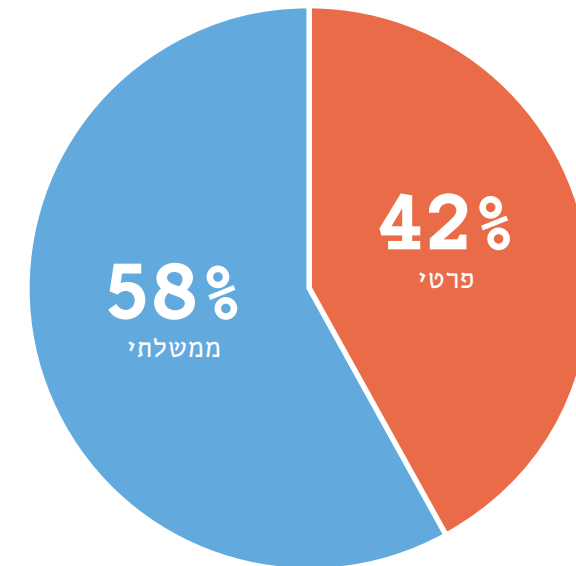
-גורם פונה-

-עיקר נושאי הפניות-

-פילוח תלונות לפי מגזר ממשלתי/פרטי-

פירוט דוגמאות לתלונות בטיפול היחידה

להלן מספר דוגמאות לתלונות שהתקבלו ביחידה, שהטיפול בהן הסתיים, או שהטיפול טרם הסתיים אך נעשו כבר פעולות משמעותיות במסגרת הטיפול.

-אפליה בקבלת שירות-

תיק 53/18 חשד לביטול תור קדם היריון למטופלת יהודייה במרפאת כללית בכפר קאסם:

רקע: לאחר שקבעה תור קדם היריון במרפאת "כללית" בכפר קאסם, התקשרה מוקדנית לפונה והודיעה לה כי משנה את מיקום התור למרפאה אחרת מאחר והאחות במרפאה "אינה מסתדרת עם לקוחות יהודיות".
אופן הטיפול: הפנייה הועברה לממונה למניעת גזענות במשרד הבריאות ונעשו בירורים אל מול קופ"ח כללית שטענה כי שינוי התור נעשה מאחר והאחות במרפאת כפר קאסם מומחית לייעוץ גנטי למגזר הערבי בלבד. לאחר בדיקה מעמיקה עם גורמים בכירים בכללית התברר כי היה קיים נוהל של הקופה לפיו תורים שנקבעו ללקוחות יהודיות במרפאת כפר קאסם ישונו למרפאות אחרות ביישובים יהודיים. בעקבות טיפול היחידה בוטל נוהל זה ובמרפאת כפר קאסם עובדת אחות שהוכשרה לבצע אבחון גנטי למטופלות ערביות ויהודיות כאחד.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 62/18 חשד למדיניות גזענית ומפלה במתן חיסון שחפת גורף ליוצאי אתיופיה:

רקע: מדיווחים בקרב קהילת יוצאי אתיופיה בישראל עלה, כי תינוקות להורים ממוצא אתיופי נדרשים לחסן את ילדיהם כנגד מחלת השחפת, ללא קשר לשאלת מקום הולדת הורי הילד, כך שגם הורים שנולדו בישראל, נדרשים לחסן את ילדיהם בשל מוצאם האתיופי.

אופן הטיפול: הטיפול הועבר לממונה למניעת גזענות במשרד הבריאות. הנושא נבדק ברמה מערכתית.

עודכנו כי הוקם צוות לטיפול בנושא ונבחנת הוצאת חוזר להתנהלות שונה.

סטטוס: מצוי בטיפול משרד הבריאות.

תיק 83/18 חשד ליחס גזעני מצד מאבטח ב"בנק לאומי" כלפי לקוחה ממוצא אתיופי לעיני עובדים בסניף:

רקע: לקוחה ממוצא אתיופי נתקלה ביחס גזעני ומשפיל מצד מאבטח באחד מסניפי בנק לאומי. לטענת הפונה, מנהל הלקוחות שנכח בסניף הבנק בזמן האירוע לא פעל כראוי לטפל במאבטח.

אופן הטיפול: נעשתה פנייה ל"בנק לאומי" בכדי לבדוק כיצד טיפלה הנהלת הבנק באירוע זה והבהירה כי יש לבצע את הטיפול מול המאבטח ומול מנהל הלקוחות שלא פעל כנדרש. עם קבלת הבנק את מכתב היחידה, ביצעה זו בדיקה מקיפה למקרה המתואר, אשר העלתה כי האדם הנטען שפעל באופן גזעני הינו עובד שמועסק דרך חברה חיצונית, והחברה המעסיקה הפסיקה קבלת השירותים באמצעותו. בנוסף יישם הבנק בקרב כלל העובדים הטמעה של דגשים להתנהלות נוכח מקרים של גזענות.

סטטוס: טיפול הסתיים

תיק 99/18 חשד להפרדה בין יהודים לבדואים בבדיקת השחייה ביישוב "מבועים":

רקע: ביחידה התקבלה פנייה של המטה למאבק בגזענות עקב פרסומים בתקשורת כי בבדיקת השחייה של המועצה האזורית "מרחבים", מתקיימת הפרדה בין יהודים לבדואים.

אופן הטיפול: נעשתה פנייה ליו"ר ועד היישוב מבועים וראש המועצה האזורית מרחבים בדרישה לברר את אופן הטיפול באירוע. מהמועצה נמסר כי בעקבות הפניה, זימנה את מפעיל הבריכה לשימוע וזה התחייב לא להפלות יותר בכניסה, למעט ימים סגורים לקבוצות שונות. חידדנו בפני הרשות כי תוצאות השימוע לא מספקות ואף משאירות פתח להמשך אפליה.

סטטוס: היחידה ניסתה לאתר את הפונה ללא הצלחה. מהמטה למאבק בגזענות נמסר כי המתלונן בחר בליווי משפטי פרטי. **הטיפול הסתיים**

תיק 104/18 חשד להתנהגות גזענית בשדה התעופה כלפי פונה ממוצא ערבי:

רקע: הפונה התלוננה כי חוותה התנהגות גזענית ומזלזלת מצד מאבטח בשדה התעופה נתב"ג ופניות הציבור של נתב"ג לא טיפלו כראוי בתלונתה.

אופן הטיפול: אחרי פניית היחידה לרשות שדות התעופה ורשות האוכלוסין וההגירה, זומן העובד לפגישה בפני גורמים ברשות התעופה, אך טען כי הדברים אירעו אחרת משתואר על ידי הפונה. נמסר לנו כי במסגרת פגישה זו לעובד הובהר כי יש לנהוג בכבוד כלפי כלל ציבור הלקוחות.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 146/18 חשד כי חברת BUDGET מפלה ערבים בשירותי השכרת רכבים:

רקע: מפרסומים בתקשורת עלה חשד כי חברת השכרות הרכב הורתה לעובדיה שלא להשכיר רכבים ללקוחות מהמגזר הערבי ואף הנחתה אותם על האופן בו עליהם להתחמק ממתן שירות כזה.

אופן הטיפול: נעשתה פנייה למפכ"ל המשטרה בדרישה לחקור את האירוע בהתאם לסעיף 9 בחוק איסור אפליה בשירותים ומוצרים, הקובע אפליה בעת מתן שירותים לציבור כעבירה פלילית. ממשטרת ישראל נמסר ליחידה כי במסגרת החקירה עלה, כי במדובר בהודעה שהופצה על דעת עובד בחברה ולא מדובר במדיניות. עוד התברר במסגרת החקירה, כי הודעה זו הוסרה עוד באותו היום בו הופצה והעובד פוטר מיד.

סטטוס: חקירת המשטרה הסתיימה ולא נמצא אדם שנפגע כתוצאה מהנחיה זו לבחון הליך משפטי במסגרת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים. **הטיפול הסתיים**

תיק 145/18 חשד לבידוק ביטחוני משפיל ומפלה כלפי אישה ממוצא ערבי בשדה התעופה:

רקע: פונה ממוצא ערבי עברה בידוק ביטחוני ומשפיל בשדה התעופה כך שבין היתר אולצה ע"י גורמי

האבטחה לשלוח את תיק היד שלה לבטן המטוס והוא אבד. עקב כך, נאלצה לשהות במהלך חופשתה בחו"ל ללא מיטלטלין חיוניים כמו טלפון נייד.

אופן הטיפול: הועבר לבחינת יחידת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים. מבדיקת הסיוע המשפטי נמצא כי יש לסגור את התיק. נימוקי החלטה לא נמסרו ליחידה בשל חיסיון עו"ד לקוח.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 218/18 חשד לאפליית דרוזים ובדואים ברשת "ספייס" בבאר שבע:

רקע: מפרסומים בתקשורת עלה חשד כי אדם ממוצא דרוזי ביקש לרכוש בתשלום מזומן מנוי לפעילות

ברשת "ספייס" בבאר שבע וסורב בטענה כי לא ניתן לרכוש מנוי במזומן. גם כאשר ביקש לרכוש באמצעות

אשראי, בקשתו סורבה. מתחקיר שבוצע על ידי הכתב אסף פוזיילוב עלה, כי הרשת מקיימת פרקטיקה של מניעת שירות מלקוחות ערבים, דרוזים ובדואים במסגרת בקשות הצטרפות למכון הכושר.

אופן הטיפול:

1. נעשתה פנייה למפכ"ל המשטרה בדרישה לחקור את האירוע בהתאם לסעיף 9 בחוק איסור אפליה בשירותים ומוצרים הקובע אפליה בעת מתן שירותים לציבור כעבירה פלילית. הנושא מצוי בחקירת משטרה.

2. הפנייה לבחינת הליך משפטי באמצעות הסיוע המשפטי במשרד המשפטים.

סטטוס: בטיפול

תיק 222/18 חשד לאפליה בקאנטרי קלאב "פיט אנד פאן ישראל" ביוקנעם על רקע מוצא:

רקע: בני זוג ממוצא דרוזי ביקשו לרכוש מנוי לאחר פרסומי הקאנטרי קלאב על מנויים בהנחה משמעותית.

כאשר נודע לרשת כי מדובר בלקוחות ממוצא דרוזי (תושבי דלית אל כרמל) נמסר להם כי מחיר המנוי הוא

מחיר מלא וכי אין הנחות. כאשר בני הזוג התקשרו והציגו עצמם כמי שמתגוררים בתל אביב, הוצעה להם

הנחה בהתאם לפרסום.

אופן הטיפול:

1. נעשתה פנייה למפכ"ל המשטרה בדרישה לחקור את האירוע בהתאם לסעיף 9 בחוק איסור אפליה בשירותים ומוצרים הקובע אפליה בעת מתן שירותים לציבור כעבירה פלילית. ממשטרת ישראל נמסר כי האירוע מצוי בחקירה.

2. הועבר לטיפול יחידת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים ועניינם נבחן לבחינת הליך משפטי- הליך אזרחי.

סטטוס: בטיפול הסיוע המשפטי

-אפליה בחינוך-

תיק 97/18 חשד לפרסום סטריאוטיפי וגזענות כלפי סטודנטית ממוצא אתיופי באוניברסיטה העברית:

רקע: התקבלה תלונה כי האוניברסיטה העברית תקיים יום עיון לסטודנטים תחת הכותרת "מאתיופיה

למגדל השן". נעשתה פניה למארגני האירוע באופן דיסקרטי, בטענה שהכותרת של האירוע מייצגת

סטודנטים יוצאי אתיופיה באופן סטריאוטיפי. על רקע הביקורת שהועברה למארגנים, בחרה האוניברסיטה

לבטל את האירוע. בהמשך, התפרסמה הסדרה "ארץ לבנה" במסגרתה עלתה טענה של עו"ד שלומית

ברהנו כי עברה הטרדה על רקע גזעני במסגרת האוניברסיטה. עו"ד ברהנו הציפה ושיקפה במסגרת הסדרה

את המציאות הבעייתית בטיפול אירועי גזענות על כל גווניו ועל היעדר מסגרת מקצועית למתן מענה

באירועי גזענות באוניברסיטה העברית.

אופן הטיפול: התקיימה פגישה עם נשיא האוניברסיטה וסטודנטים ממוצא אתיופי במסגרת דיון על הנושא ביוזמת האוניברסיטה. כמו כן, במסגרת שיחות עם האוניברסיטה, הוצע למנות ממונה למניעת גזענות באוניברסיטה העברית, שיטפל בפניות בכל סוגי הגזענות והאפליה באוניברסיטה ויוקם מנגנון להגשת תלונות ודיווח. כמו כן, במסגרת שיתוף הפעולה בין היחידה לאוניברסיטה העברית - בהובלת המרכז לחקר רב תרבותיות ומגוון- התקיים כנס בן יומיים בנושא המאבק בגזענות.

סטטוס: הטיפול הסתיים. עודכנו כי פרופ' אודי שביט, מונה לממונה למניעת גזענות באוניברסיטה העברית. עוד נמסר כי האוניברסיטה תפעל להקים מנגנון ייעודי להגשת תלונות בנושא גזענות ואפליה.

תיק 154/18 חשד להתבטאות גזענית של מורה כלפי תלמידים ממוצא אתיופי:

רקע: הוגשה תלונה שמורה במקיף ג' באשדוד התבטאה באופן גזעני כנגד תלמידים. לטענת המתלוננים

המורה הציגה סרטי אלימות של תלמידים שחומי עוד מחוץ לארץ, ואמרה לתלמידים יוצאי אתיופיה שזה

בשבילם כדי שהם ילמדו לא להיות אלימים, כי "השחורים אלימים". כן נטען כי המורה נהגה להשפיל את

התלמידים יוצאי אתיופיה מול הכיתה במילים פוגעניות (לא נמסרו אופי ההתבטאות הפוגעניות). מבירור

שקיימנו עם ועד ההורים עלה כי המורה בעייתית באופן כללי ונוהגת להעליב ולפגוע בתלמידים בכלל.

אופן הטיפול: נעשתה פנייה למשרד החינוך בכדי לברר את עובדות המקרה ואת אופן הטיפול. משרד

החינוך נמסר כי המורה הועברה מתפקידה לבית ספר אחר. מאחר ומדובר בהתנהגות של מורה באופן בעייתי

כלפי תלמידים שונים, נזנח העניין הגזעני והמיקוד הוא בהתנהגות מורה במערכת החינוך.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 171/18 חשד לסירוב העברת תלמיד ממוצא אתיופי לבי"ס אחר עקב גילויי גזענות:

רקע: עיריית ראשל"צ לא אישרה העברת תלמיד למוסד לימודי אחר, למרות שהתלונן על יחס גזעני מחבריו

לספסל הלימודים. בעקבות זאת, נעדר התלמיד מבית הספר למעלה מחודש.

אופן הטיפול: נעשתה פניה לגורמים הרלוונטיים בעיריית ראשון לציון. בעקבות פניית היחידה לרשות, שונה שיבוץ התלמיד לבית ספר אחר לשביעות רצונו.

סטטוס: הטיפול הסתיים

–אפליה בתעסוקה–

תיק 69/18 חשד לאפליה בריאיון עבודה על רקע מוצא בדואי:

רקע: הועברה ליחידה פנייה על ידי נציבות שירות המדינה. הפונה ממוצא בדואי ביקשה להתקבל לעבודה במשרד לביטחון פנים. במהלך הריאיון נשאלה שאלות על רקע מוצאה ועלה חשד כי הופלתה בעת הריאיון. **אופן הטיפול:** הפנייה הועברה לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה. בהמשך, התקבלה המועמדת לתפקיד אחר בשירות המדינה וביקשה לזנוח את הטיפול בתלונתה.

סטטוס: טיפול הסתיים

תיק 208/18 חשד לתקיפה והתעמרות על רקע גזעני נגד כבאי ממוצא אתיופי:

רקע: עובד ממוצא אתיופי במערך הכבאות וההצלה התלונן על אירועי תקיפה על רקע גזעני והתבטאויות גזעניות כלפיו מצד בכיר בתחנת רחובות. לטענתו, גורמי ההנהלה בפניהם התלונן לא טיפלו בנושא כראוי ואף פעלו כדי למנוע טיפול באירוע על ידי גורמים מוסמכים. הכבאי הגיש תלונה במשטרה ומבירור שערכנו עלה כי גורמי החקירה המליצו לגנוז התיק ב"הסדר מותנה". בעקבות פנייה נוספת בנושא, הוחזר התיק לבחינה נוספת.

אופן הטיפול:

- היחידה העבירה את פרטי האירוע לאגף משמעת בנציבות שירות המדינה, פרקליטות המדינה, ראש חטיבת תביעות במשטרת ישראל ומשטרת ישראל. בד בבד, הגיש הכבאי תלונה במשטרה בגין תקיפה ממניע גזעני וכן שיבוש מהלכי משפט והדחה.
- בעקבות פניית היחידה הקצין החשוד בביצוע עבירה ממניע גזעני הוצא לחופשה ללא תשלום. פרקליטות המדינה המליצה לנציבות שירות המדינה להאריך את השעייתו של הקצין החשוד.
- בשל השיהוי בהשלמת החקירה בעניין זה, בוצעה פנייה נוספת לגורמי החקירה לחקור את מפקד התחנה וגורמים נוספים בחשד לשיבוש הליכי משפט והדחה בחקירה, אולם טרם בוצעה חקירה.

סטטוס: בתאריך 5.3.19, קיבל נציב שירות המדינה את המלצת המחלקה הכלכלית בפרקליטות המדינה והודיע לסגן מפקד תחנת הכיבוי ברחובות, כי הוא מושעה מתפקידו. החקירה המשמעתית והמשטרתית נמשכת **בטיפול נציבות שירות המדינה, פרקליטות המדינה ומשטרת ישראל**

תיק 105/18 חשד להפליית עובדים ממוצא אתיופי ביקבי "ברקן":

רקע: אירוע אפליה שפורסם בהרחבה במסגרת תחקיר בתאגיד "כאן", על ידי הכתב אוריה אלקיים. על פי הפרסומים, חברת "יינות ברקן" נענתה לדרישת "בד"ץ העדה החרדית" לא להעסיק יוצאי אתיופיה בייצור יין.

אופן הטיפול:

- הועבר לטיפול נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה ולאגף אכיפת דיני עבודה במשרד העבודה, לפעול בנושא. מעדכון שקיבלנו מנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה עלה כי התקבלה עמדת החברה לפיה "העובדים הוחזרו לתפקידיהם המקוריים עוד טרם פרסום הפרשה". נציג העובדים אישר את עמדת החברה. נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה המשיכה לעקוב אחרי התנהלות החברה ביחס לפרשה זו.
- אגף אכיפת דיני עבודה במשרד העבודה לא מצא מקום לפתוח בבדיקת האירוע ומסרו כי הם פועלים בשיתוף פעולה עם נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה בנושא זה.
- מתוך הבנה כי יש צורך בשינוי מערכתי בנושא זה, פעלה היחידה לקדם, בשיתוף פעולה מלא עם משרד הכלכלה, חוזר שיקבע "אחריות חברתית" בעסקים שנתמכים על ידי המדינה, במסגרתה תיאסר אפליה על רקע גזעני כתנאי לתמיכת המדינה.

סטטוס: טיפול פרטני על ידי הנציבות שיוויון הזדמנויות בעבודה - **הסתיים**

טיפול מערכתי - **ממשיך בטיפול היחידה**

תיק 106/18 טענה להפליה בשירות המטאורולוגי כלפי עובד ממוצא אתיופי:

רקע: עובד ממוצא אתיופי זומן להליך שימוע וטען כי הדבר נעשה על רקע מוצאו.

אופן הטיפול: התקיימה פגישה עם גורמי ההנהלה במשרד בכדי לבחון את הנושא ולהדגיש את חשיבות מיגור הגזענות ומתן הזדמנויות לכלל האוכלוסיות. בעקבות פניית היחידה, הוארכה תקופת הניסיון של העובד וכיום הוא משולב בשירות בהתאם לכישוריו וממלא את תפקידו בהצלחה. יש לציין כי היחידה זכתה לשיתוף פעולה מלא, אשר הוביל למענה הולם בנסיבות המקרה לשביעות רצון כולם.

סטטוס: טיפול הסתיים

תיק 121/18 טענה לאפליה ביחידת הסייבר במשרד רוה"מ של עובד ממוצא אתיופי:

רקע: עובד ממוצא אתיופי זומן להליך שימוע וטען כי הדבר נעשה על רקע מוצאו.

אופן הטיפול: התקיימה פגישה עם גורמי ההנהלה במשרד בכדי להדגיש את חשיבות מיגור הגזענות ומתן הזדמנויות לכלל האוכלוסיות. בעקבות פניית היחידה, הוארכה תקופת הניסיון של העובד. מעדכון שהתקבל עולה כי תקופת הניסיון של העובד הוארכה וכי הוא קודם בתפקידו והשתלב בתפקיד ההולם את כישוריו לשביעות רצון הממונים עליו. יש לציין לטובה את ההקשבה והפתיחות של מערך הסייבר לנושאים שהועלו בפניהם.

סטטוס: טיפול הסתיים

תיק 152/18 חשד אפליית עובדים ממוצא אתיופי על רקע ספק ביהדותם:

רקע: בעקבות מספר אירועים שנחשפו בכלי התקשורת לפיהם עובדים ממוצא אתיופי נפגעו והופלו במקומות עבודתם בגלל חשדות שהוטלו בהם על ידי משגיחי כשרות על רקע מוצאם אתיופי. **אופן הטיפול:** הבעיה זוהתה כמערכתית, ועל כן הועברה פניה למועצת הרבנות הראשית בדרישה לשנות את הנחיית מועצת הרבנות משנת 1985 המטילה ספק גורף ביהדותם של יוצאי אתיופיה. כמו כן, בפניה התבקשה הרבנות הראשית לאמץ את פסיקתו של הרב עובדיה יוסף בנושא יהודי אתיופיה משנת 1985.

סטטוס: טיפול מערכתי - **בטיפול היחידה**

תיק 105/18 חשד להפליית עובד ממוצא אתיופי בידי מפקח במשרד העבודה והרווחה:

רקע: פנייה עקב החלטת מפקח במשרד העבודה והרווחה שלא לקבל מינוי מקצועי של מנהל להוסטל בפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. סירובו של המפקח לאפשר מינויו של איש מקצוע ממוצא אתיופי הייתה בניגוד להמלצות הצוות המקצועי במוסד, אשר בחרה בו פה אחד במסגרת ועדת בחירה. **אופן הטיפול:** היחידה פנתה למנכ"ל משרד הרווחה והממונה למניעת גזענות במשרד לפעול לביטול החלטתו של המפקח, תוך חידוד כי מקורה ממניע גזעני לכאורה. בעקבות פנייתנו בוטלה עמדת המפקח והעובד מונה למנהל הוסטל. כיום הפונה מנהל בהצלחה את ההוסטל וזוכה להערכה מצד ממוניו.

סטטוס: טיפול הסתיים

תיק 184/18 התנהלות בעייתית והתבטאויות גזעניות מצד מנהלת ברשות האוכלוסין וההגירה:

רקע: מאבטחים בלשכת רשות האוכלוסין בסניף רחובות התלוננו על יחס בעייתי והתבטאויות גזעניות מצד מנהלת הלשכה כלפי מאבטחים וכן יחס בעייתי כלפי מבקשי שירותים בעלי מוגבלויות.

אופן הטיפול: הפנייה הועברה לבדיקת אגף משמעת בנציבות שירות המדינה.

סטטוס: בטיפול אגף המשמעת בנציבות שירות המדינה, במעקב היחידה

-גורמי אכיפה (משטרת ישראל, צה"ל ומאבטחים)-

תיק 172/18 סגירת חקירת תקיפת קטין ממוצא אתיופי על רקע גזעני:

רקע: הפונה טענה שבנה ואחותה הותקפו על רקע גזעני לכאורה בידי שתי נשים, ולקטין נגרמו חבלות של ממש. הפונה הגישה תלונה במשטרה אך טענה כי המשטרה סגרה את התיק ללא חקירה ראויה.
אופן הטיפול: היחידה פנתה למפכ"ל המשטרה בבקשה לבדוק את פעילות המשטרה למיצוי חקירת התקיפה לכאורה ואת החלטות הגורמים החוקרים באשר לסגירת התיק ונימוק דחיית הערר. בעקבות פניית היחידה, בוצעה בדיקה שהעלתה כי בתחנה נפלה טעות ולא בוצעה השלמת בירור לגבי הערר וכי יש מקום להשלים את החקירה.

סטטוס: בטיפול משטרת ישראל במעקב היחידה

תיק 36/17 חשד לתקיפת קטין ממוצא אתיופי שלא כדין:

רקע: התקבלה תלונה של קטין ממוצא אתיופי, במסגרת טען כי הוכה על ידי שוטרים ללא סיבה.
אופן הטיפול: הועבר לטיפול מח"ש. בתום חקירה נאספו ראיות נגד שלושה חשודים בתקיפת הקטין.
סטטוס: החשודים הודו במיוחס להם במסגרת הסדר מותנה, שילמו פיצוי לנפגע עבירה והעבירו מכתב התנצלות. הועברה בקשה למשטרת ישראל לקבל עדכון אם ננקטו הליכים ארגוניים נגד השוטרים שהודו בביצוע עבירה, טרם נענינו.

תיק 207/18 חשד לתקיפת צעיר ממוצא אתיופי שלא כדין בעת שהיה במשמורת המשטרה:

רקע: התקבלה תלונה בגין חשד לאירוע אלימות קשה, לכאורה, שבוצע על ידי שוטרים בתחנת משטרה בחדרה, כלפי צעיר ממוצא אתיופי. על פי הטענה הצעיר שהותקף, לכאורה, הזמין שוטרים לסייע לו עם אחיו. שוטרים הגיעו ועיכבו את אחיו. על פי הטענה כאשר סירב להגיש תלונה נגד אחיו, הותקף קשות, לכאורה, על ידי שוטרים בתחנה.

אופן הטיפול: הועבר לטיפול מח"ש.

סטטוס: החקירה הסתיימה והתיק הועבר לטיפול פרקליט. טרם התקבלה החלטה

תיק מח"ש 2436/17 חשד לתקיפת קטין ממוצא אתיופי שלא כדין בעת שהיה במשמורת המשטרה:

רקע: על פי הפרסומים, קטין ממוצא אתיופי הותקף בתחנת משטרה, בעת שהיה במשמורת המשטרה וסרטון המתעד את התקיפה, לכאורה, הופץ.

אופן הטיפול: בטיפול מח"ש.

סטטוס: התקבל עדכון כי בתום החקירה, לאחר בחינת התיק על ידי פרקליטות מח"ש, הוחלט על הגשת כתב אישום בכפוף לשימוע.

תיק 172/18 סגירת חקירת תקיפת קטין ממוצא אתיופי על רקע גזעני:

רקע: הפונה טענה שבנה ואחותה הותקפו על רקע גזעני לכאורה בידי שתי נשים, ולקטין נגרמו חבלות של ממש. הפונה הגישה תלונה במשטרה אך טענה כי המשטרה סגרה את התיק ללא חקירה ראויה.
אופן הטיפול: היחידה פנתה למפכ"ל המשטרה בבקשה לבדוק את פעילות המשטרה למיצוי חקירת התקיפה לכאורה ואת החלטות הגורמים החוקרים באשר לסגירת התיק ונימוק דחיית הערר. בעקבות פניית היחידה, בוצעה בדיקה שהעלתה כי בתחנה נפלה טעות ולא בוצעה השלמת בירור לגבי הערר וכי יש מקום להשלים את החקירה.

סטטוס: בטיפול משטרת ישראל במעקב היחידה

תיק 207/18 חשד תקיפת צעיר ממוצא אתיופי בתחנת משטרה בחדרה:

רקע: מפרסומים בתקשורת עלה כי צעיר ממוצא אתיופי שסירב להגיש תלונה נגד אחיו, שנטען כי תקף אותו,

הובל לתחנת המשטרה ושם הוכה, לכאורה, בצורה קשה באופן שנוקק לאשפוז בבי"ח.

אופן הטיפול: הועבר לטיפול מח"ש. הסתיימה החקירה ומצוי בטיפול פרקליט.טרם גובשו ממצאים.

סטטוס: בטיפול מח"ש במעקב היחידה

תיק 30/18 טענות להיעדר חקירה ראויה על ידי משטרת ישראל:

רקע: הפונה טענה שבמשך תקופה ארוכה היא ובנותיה הותקפו בידי שכניהן על רקע גזעני. בפניה נטען כי הותקפו באלימות פיזית – השכן היכה את המתלוננת בפניה, משך בשיערה ושבר את ידה. הוגשה תלונה בתחנת בעפולה עמקים צפון בגין התקיפה, אולם לטענת הפונה, היא ובנותיה ספגו יחס משפיל ומזלזל בתחנת המשטרה ותלונתן לא נלקחה ברצינות. לדבריה, מפקד התחנה אף איים עליה כי אם לא תעזוב את התחנה הוא יפנה לשירותי הרווחה כדי שייקחו את בנותיה. על פי הטענה יום למחרת הגשת התלונה, התקבלה החלטה שלא להוסיף לחקור את תלונתה של המתלוננת בגין האלימות הקשה שספגה, בנימוק ש"נסיבות העניין בכללותן אינן מצדיקות פתיחה בחקירה, שכן מדובר באירוע אשר ההליך הפלילי אינו מהווה מסגרת מתאימה לבידורו".

לטענת הפונה, כאשר הבינה כי לא תקבל יחס ראוי ממשטרת ישראל, פנתה לבית משפט להוצאת צו הטרדה מאימת. בית המשפט נתן צו למתלוננת וקבע כי "ממצאי הבדיקה מעלים חד משמעית, כי המבקשת דוברת אמת וסבלה מאלימות, בעוד המשיב 5 (...) דובר שקר בשאלות המפתח".

אופן הטיפול: בשל ריבוי התלונות בשל אי מיצוי חקירה, הועברה פנייה למשטרת ישראל לבדוק את הנושא באופן מערכתי.

סטטוס: ממשטרת ישראל נמסר כי אירוע זה ואירועים נוספים שהועברו לטיפולה, נבדקו ולא נמצא פגם בהתנהלות גורמי החקירה. כמו כן טענו במשטרת ישראל כי לא מדובר בתופעה. נעשתה פניה נוספת למשטרת ישראל לקבל פירוט הממצאים שעלו מבדיקת המשטרה. טרם התקבל מענה.

הנושא מצוי בטיפול המשטרה במעקב היחידה

תיק 204/18 קטין ממוצא אתיופי ננעל על ידי הגנת שלו למעלה משעה כעונש ולא נחקרה על אירוע זה:

רקע: אמו של פעוט בן 4 ממוצא אתיופי המתחנך בגן חינוך מיוחד בראשון לציון, פנתה ליחידה וטענה כי משטרת ישראל והרשות המקומית לא טיפלו כראוי נגד הגננות שפגעו בבנה ולא התבצעה חקירה ראויה במקרה זה. לטענת האם, עובדי אורח שראו את בנה נעול מחוץ לגן, לזמן ארוך, הזעיקו את המשטרה. כוחות המשטרה הגיעו למקום ויצרו קשר עם הפונה והיא הגישה תלונה כנגד הגננת. לטענת הפונה, המשטרה והרשות המקומית לא נקטו בצעדים כנגד הגננת והיא חזרה לגן הילדים. עוד טוענת הפונה, כי דווקא בנה נאלץ לעבור לגן אחר המרוחק ממקום מגוריו מבלי שהרשות הסדירה עבדו הסעה.

אופן הטיפול:

- נעשתה פניה למשטרת ישראל ולעיריית ראשל"צ בדרישה למצות את החקירה ולנקוט בצעדים הראויים נגד הגננת בהתאם לממצאים שיעלו. בעקבות פניית היחידה, זומנה הפונה להשלמת חקירה.
- התקבלה תשובה מראש עיריית ראשל"צ ממנה עולה, כי מיד עם היוודע להם דבר האירוע, נערכו בדיקות מעמיקות וכי הטיפול מול הגננת הינו באחריות משרד החינוך.

סטטוס: בטיפול משטרת ישראל במעקב היחידה

תיק 120/18 חשד לשיטור יתר כלפי מובילי המאבק להעלאת שארית יהודי אתיופיה:

רקע: הפונים, העומדים בראש מטה המאבק להעלאת יהודי אתיופיה, טענו כי המשטרה פתחה בחקירה נגדם ללא סיבה ממש בטענות שוליות, בעקבות השתתפותם בארגון הפגנות.

אופן הטיפול: הועברה פניה למשטרת ישראל לבירור הפעילות מול פעילי עלייה ממוצא אתיופי. ממשטרת ישראל נמסר כי מבדיקה שנערכה תיק החקירה נסגר בעילת "נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה/להעמדה לדין".

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 197/18 חשד לאכיפה סלקטיבית במתן דו"ח תנועה:

רקע: פונה ממוצא אתיופי טען כי הוא ואדם נוסף שאינו ממוצא אתיופי, נחשדו בביצוע אותה עבירת תנועה. לטענתו, למרות שהוא ואדם נוסף ביצעו, לכאורה, אותה עבירת תנועה, רק לו נרשם קנס והנהג השני, בהיר עור, שוחרר לדרך.

אופן הטיפול: נעשתה פניה לאגף התנועה במשטרת ישראל בבקשה לקבל פרטים אודות קנסות הרשומים תחת מספר רכבו של הפונה ורכבו של האדם השני. ממשטרת ישראל נמסר כי הפונה ביצע שתי עבירות תנועה, אך שוטר התנועה בחר למקד את דו"ח התנועה בעבירה אחת. כן, נמסר כי הנהג האחר ביצע עבירה אחת ומשנמצא כי הוא נעדר עבר תעבורתי ונוכח נסיבות אישיות שפרש הנהג, החליט השוטר להימנע מרישום דו"ח תנועה לנהג הנוסף.

סטטוס: טיפול לא הסתיים. מדובר בחשד לאכיפה סלקטיבית, אשר עובדות האירוע אושרו על ידי משטרת ישראל. פניה זו מעלה שאלה מערכתית בדבר היקף הדוחות שניתנים לאוכלוסיות שסובלות משיטור יתר.

תיק 188/18 חשד להתבטאות גזענית של שוטרת מאגף התנועה כלפי אדם חרדי:

רקע: לטענת הפונה שוטרת מאגף התנועה שחשדה כי הפונה, המשתיין למגזר החרדי, הסיע את בנו ללא מושב בטיחות מתאים. לטענתו התבטאה כלפיו השוטרת באופן גזעני כאשר טענה בפניו כי "החרדים הינם עברייני התנועה הגדולים ביותר".

אופן הטיפול: היחידה פנתה למשטרת ישראל לבירור האירוע ודרישה לפעול בהתאם. מאגף התנועה נמסר כי השוטרת הכחישה את הטענות. כן נמסר ע"י משטרת ישראל כי מאחר ואין דרך להכריע בין שתי הגרסאות, נמצאה התלונה כבלתי מוכחת ונגנזה. הפונה קיבל מידע על זכותו להגיש ערר על ההחלטה.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 195/18 טענה לתקיפת קטין שלא כדין על ידי שוטר

רקע: קטין בן 15 ממוצא אתיופי הלומד בית ספר באשדוד, נעצר בבית הספר, במהלך הלימודים, לעיני חבריו ובנוכחות צוות חינוכי ומנהל בית הספר. על פי הטענה, מנהל בית הספר הזמין את השוטרים לעצור את הקטין בשטח בית הספר. על פי הטענות שעלו, הקטין הותקף והושפל לעיני התלמידים.

אופן טיפול:

- הועבר לטיפול מח"ש, אשר פתחה בבדיקת האירוע. בד בבד, הועברה פניה למשרד החינוך ולמשרד הרווחה לבדוק התנהלות הצוות החינוכי במקרה זה.
- התקבלה תגובה ממשרד החינוך כי מנהל בית הספר מועסק על ידי עיריית אשדוד ולא מטעמם. כמו כן, עודכנו כי המנהל המעורב הודח מתפקידו בשל התנהלותו באירוע.
- נמסר עדכון כי מח"ש נאלצו לסגור את הבדיקה ללא חקירה בשל העדר שיתוף פעולה מצד המתלונן - הקטין סירב לכל שיתוף פעולה עם גורמי החקירה.

סטטוס: טיפול הסתיים.

-צה"ל-

תיק 71/18 חשד אפליה בעת שיבוץ מלש"ב לתפקיד בצה"ל:

רקע: חייל ממוצא אתיופי בעל נתונים גבוהים, אשר ביקש להשתבץ ליחידת מחשוב, קיבל שיבוץ לתפקיד נהג או עובד רס"ר. החייל בעל רקע מחשובי, עסק בטרם גיוסו בניהול רשתות, פיתוח משחקים וכן עבר קורס סייבר במהלך תקופת התיכון. כמו כן, החייל עבר בהצלחה 10 יחידות בגרות בתחום המחשבים בבחינות הבגרות והשיג ציונים גבוהים. החייל השתתף במכינה קדם צבאית מורחבת (מעבר לשנה אחת) כדי להגדיל את סיכויו לשירות מיטבי, בהתאם לכישוריו.

אופן הטיפול:

- פניה ללשכת הרמטכ"ל המתריעה כי מדובר בנושא מערכתי.
- תלונה בנציבות קבילות חיילים.
- לאור חשיפת האירוע לציבור ולאחר שעמדו על כישוריו, שיבץ שב"ס את החייל בהתאם לכישוריו ביחידת המחשוב. עודכנו כי החייל מרוצה מהשיבוץ בשב"ס ושמח על ההזדמנות למלא תפקיד ההולם את כישוריו.

סטטוס: הטיפול באירוע הפרטני הסתיים. עם זאת, אירוע זה העלה בעיה מערכתית על אופן המיון והשיבוץ של צה"ל את יוצאי אתיופיה. על פי נתונים שהתקבלו אצל עו"ד ענבר אפק, במסגרת בקשה לחופש מידע עלה, כי ל 44% אחוז מהמלש"בים יוצאי אתיופיה נקבעה קב"א של 46 ומטה (לעומת 17% בקרב כלל המלשבים), 35% קב"א 47-50 (לעומת 19% בקרב כלל המלש"בים), 16.6% קב"א 51-53 (לעומת 32% בקרב כלל המלש"בים) ורק 3.5% קב"א 54-56 (לעומת 32% בקרב כלל המלש"בים). כמו כן, מהנתונים עלה כי למרות אחוזי הגיוס הגבוהים של יוצאי אתיופיה לצה"ל (כ- 90% גיוס) רק כ- 1% קצינים בדרגת רס"ן, כ- 0.1% קצינים בדרגת סא"ל, 0% בדרגת אל"מ, 0% בדרגת תא"ל, 0% בדרגת אלוף. בנסיבות אלה, נעשתה פניה בנושא לראש אכ"א והתקיימו פגישות עם ראש חטיבת כוח אדם בצה"ל בניסיון להניע תהליך לשינוי פרקטיקות מפלות בצה"ל.

הנושא לא התקדם באופן משמעותי. הצענו להקים צוות מחקר משותף (צה"ל עם היחידה) על מנת למפות את הפרקטיקות המפלות ולגבש כלים לשינוי המציאות.

תיק 214/18 חשד להתעללות בצה"ל כלפי חיילים ממוצא דרוזי:

רקע: מפרסום בכלי התקשורת עלה חשד להתעללות בחיילים ממוצא דרוזי בצה"ל על רקע גזעני.

אופן הטיפול:

- הועבר פניה לרמטכ"ל ולפרקליט הצבאי הראשי, בבקשה לבצע בדיקה מעמיקה בנושא ולפעול בצורה מחמירה יותר כנגד הגורמים הבעייתיים. כמו כן, טענה היחידה כי יש לבצע פעולות רחבות למיגור גזענות בצה"ל והמליצה על מינוי ממונה למניעת גזענות.
- הוגשה עמדה למחלקת בג"צים בעתירה שהוגשה בנושא זה על ידי ח"כ אכרם חסון- בג"ץ 8787/18 ח"כ אכרם חסון נ' שר הביטחון.

סטטוס: בטיפול צה"ל במעקב היחידה.

-פרופיילינג (אפיון גזעני)-

תיק 70/18 חשד להתנהגות מפלה של מאבטחים ברכבת ישראל ושוטרים כלפי צעירה ממוצא ערבי:

רקע: מפרטי האירוע עולה כי המתלוננת אשר עטתה חיג'אב, התבקשה על ידי מאבטחת של "רכבת ישראל" להציג בפניה תעודה מזהה. לטענת המתלוננת התכוונה להציג בפני המאבטחת את תעודת הזהות שלה, אך גילתה כי היא אינה נושאת את התעודה עמה. לטענת הפונה עוכבה לפרק זמן של כשלוש שעות והמשטרה הוזמנה לטפל בה. לטענת הפונה בזמן ההמתנה למשטרה, בוצע בידוק בטחוני ובסופו הורו לה לחכות מחוץ לתחנת הרכבת. בהמשך, מצאה הפונה את דרכונה וביקשה להזדהות באמצעות הדרכון אך סורבה לקבל שירות רכבת ונאלצה להגיע לביתה באמצעי תחבורה חלופיים.

אופן הטיפול: הועברה פניה למשטרת ישראל ולרכבת ישראל בדרישה לבדוק את האירוע ולמצות את הטיפול עם הגורמים האחראים. מרכבת ישראל נמסר כי היא דוחה את טענות הפונה וכי מבידוד שערכה, הדברים התרחשו אחרת וכי האיסור על הפונה להיכנס לתחנת הרכבת היה מצד השוטרים שהגיעו מקום ולא על ידי מאבטחי הרכבת. מתגובת המשטרה עלה כי האיסור על הפונה להיכנס לתחנת הרכבת היה מצד מאבטחי הרכבת.

סטטוס: נמסר כי הפונה מנהלת הליך אזרחי לפי חוק איסור הפליה במתן שירות ציבורי. בשל הסתירות בעמדת שתי רשויות המדינה - משטרת ישראל ורכבת ישראל- **נמשך הבידוד והטיפול על ידי היחידה**.

תיק 55/18 חשד תקיפת צעירים ממוצא אתיופי בידי פקחי עיריית חיפה בחוף הים:

רקע: התקבלה תלונה מעדת ראיה, עורכת-דין, אשר דיווחה על אירוע בו שלושה פקחי עיריית חיפה תקפו שלושה גברים ממוצא אתיופי, אשר בילו בחוף הים יחד עם עוד רבים שאינם ממוצא אתיופי. על רקע התקיפה, הגישו המתלוננים תלונה רשמית במשטרת ישראל ולטענתם ולטענת עדת הראיה לאירוע היו מספר עדים ונטען כי מסרו את גרסתם במשטרה.

אופן הטיפול: הועברה פניה לעיריית חיפה ולמשטרת ישראל לבדוק את הטענות.

סטטוס: בטיפול משטרת ישראל במעקב היחידה.

תיק 142/18 חשד אפליה בעת כניסה למסעדה בגין נשיאת נשק בעת מילוי תפקיד ביטחוני:

רקע: הפונה ממוצא דרוזי טען בפנייתו כי הופלה בכניסה למסעדה בגלל שנשא נשק בעת מילוי תפקידו.

אופן הטיפול: הועבר לבחינת יחידת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים.

סטטוס: בטיפול הסיוע המשפטי

-התבטאויות גזעניות ופרסומים גזעניים-

תיק 64/18 תלונה בטענה ששופטת צחקה על נאשם בגלל מבטאו התימני:

רקע: עו"ד יונתן רבינוביץ' טען בפוסט שפרסם בפייסבוק, כי נכח בדיון בו צחקה שופטת על נאשם על מבטאו התימני.

אופן הטיפול: הוגשה תלונה לנציבות תלונות הציבור על שופטים. נמסר כי פרץ הצחוק נבע מהתקף הצחוק הפתאומי שאחז בב"כ (בא כח) המאשימה, בעד התביעה ובקלדנית. הוכחש כי צחקו על הנאשם ולא לעגו לאופן דיבורו. האיש שנטען כי נעלב על ידי השופטת, סירב לשתף פעולה. בנסיבות אלה, החליט נציב תלונות הציבור על השופטים לדחות את התלונה ולקבל את דברי השופטת, כי צחוקה לא הופנה לנאשם ולא נבע בשל מבטאו התימני. עם זאת, קבע הנציב כי על השופטת היה להעיר למי שהחלו לצחוק באולם ולהתנצל על צחוקה שלה ושל האחרים בפני הנאשם ולהבהיר כי לא הייתה כוונה להעליבו.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 160/18 טענה לפרסומים גזעניים בבחירות לרשויות המקומיות:

רקע: התקבלו מספר פניות ציבור על רקע קמפיינים לבחירות שיש בהם או עלולים לעודד גזענות.

אופן הטיפול: הועברה פניה יו"ר ועדת הבחירות המרכזיות בבקשה להוצאת הנחייה להימנע משימוש

בביטויים גזעניים במהלך מסע הבחירות.

הבחירות ברשויות המקומיות הסתיימו בטרם נענינו בנושא. עם קביעת מועד הבחירות הארציות, הועברה שוב פניה ליו"ר ועדת הבחירות בבקשה להנחות את כלל הגורמים המשתתפים בבחירות להימנע ממערכת בחירות בעלת מאפיינים גזעניים. נמסר על ידי יו"ר ועדת הבחירות המרכזיות, כי אין לו סמכות בחוק להנחות כאמור.

עם זאת יפעל למצות את הדין במסגרת סמכותו לדון בעתירות על רקע קמפיין גזעני.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 203/18 חשד לכותרת סטריאוטיפית בעיתון "ידיעות אחרונות":

רקע: בתאריך 25.11.2018 פורסמה כתבה תחת כותרת "שחור זה הצבע האלים ביותר". הכתבה עסקה באלומות שהתרחשה במהלך יום המכירות של ה - Black Friday.

אופן הטיפול: הוגשה תלונה למועצת העיתונות בגין הפרת כללי האתיקה העיתונאית. ממועצת העיתונות

נמסר כי בבדיקה ראשונית עם העיתון, מסרו אלה כי לא הייתה להם כוונה למסרים גזעניים וזה נעשה בתום

לב. לא התקבלו נימוקים להחלטת המועצה על מנת לשקול ערעור על ההחלטה.

סטטוס: טיפול לא הסתיים

תיק 50/18 חשד כי הרב הראשי יצחק יוסף התבטא בגזענות בדרשה מול תלמידים באופן שהשווה בין

אנשים כהי עור לקופים:

רקע: במהלך שיעור שבועי של הרב הראשי יצחק יוסף מול תלמידים ומשודר לצופים רבים, השווה, לכאורה, הרב בין אנשים שחורים לקופים.

אופן הטיפול:

- הועברה פניה למועצת הרבנות הראשית להתכנס ולבחון הפצת הנחייה למניעת התבטאויות גזעניות על ידי רבנים בכלל.
- הועברה פניה למשנה לפרקליט המדינה (לעניינים מיוחדים), לבחון פתיחה בחקירה בגין חשד להסתה לגזענות. לא התקבלה התייחסות מהרבנות הראשית לפניה וטרם הסתיים הטיפול על ידי פרקליטות המדינה.

סטטוס: בטיפול פרקליטות המדינה במעקב היחידה

תיק 189/19 חשד כי נהגת קווים התבטאה בגזענות כלפי תלמידה ממוצא אתיופי:

רקע: במסגרת פעילותה במשמרות זה"ב (זהירות בדרכים), ביקשה התלמידה מנהגת האוטובוס לעצור בכדי לאפשר להולכי רגל לחצות את הכביש. על פי הטענה, גידפה הנהגת את התלמידה בקללות גזעניות קשות.

אופן הטיפול: הפניה הועברה לטיפולו של הממונה למניעת גזענות במשרד התחבורה והנושא מצוי בבידוד.

סטטוס: בטיפול משרד התחבורה במעקב היחידה

תיק 119/18 חשד להתבטאויות גזעניות מצד פקח ברשות האוכלוסין וההגירה:

רקע: עובדים ממוצא אתיופי התלוננו על התבטאויות גזעניות מצד אחד הפקחים ברשות האוכלוסין כלפיהם וכלפי מקבלי שירות בעלי צבע עור כהה.

אופן הטיפול: הפניה הועברה לבדיקה וטיפול אגף משמעת בנציבות שירות המדינה.

סטטוס: בטיפול אגף המשמעת במעקב היחידה

תיק 2019 חשד להתבטאות פוגענית מצד עובדת מנהלה באחת ממחלקות פרקליטות המדינה

רקע: התקבלה פניה של סטודנט ממוצא אתיופי ממנה עולה, כי ספג התבטאות פוגענית מצד עובדת מנהלה.

אופן הטיפול: הועברה פניה ליחידת הניהול של פרקליטות המדינה לברר את האירוע. מבירור האירוע עלה

כי העובדת הביעה חרטה על התנהגותה, לקחה אחריות מלאה והתנצלה בפני הסטודנט. נרשמה הערה

בתיק האישי של העובדת ופרטי האירוע הופץ לכלל הפרקליטות להעלאת מודעות ומניעת הישנות מקרים כאלה בעתיד.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 81/18 טענת מורה לאפליה במערכת החינוך

רקע: פניה בגין יחס לא ראוי ואיום בפיטורין באופן לא ענייני של מורה ממוצא אתיופי, המצויה במערכת החינוך כ-14 שנה. על פי הטענות בפניה, המורה היא בעלת תואר ראשון בתנ"ך וייעוץ חינוכי ותואר שני בייעוץ חינוכי, את שניהם סיימה בהצטיינות, ולטענתה הינה מוערכת על ידי תלמידותיה והוריהם. למרות כל זאת, על פי

הטענות בפניה, זומנה לשיחה עם מנהלת "אולפנה" והתבקשה להתפטר בטענה כי אינה מתאימה לניהול כיתה

וכי היא מעוררת התנגדויות בקרב תלמידותיה ו "אינה עוברת מסך" והציעה לה לעבוד במועדון נוער או בתפקיד מגשרת. לטענת הפונה, נאמר לה בשיחה כי במידה ולא תתפטר מרצונה, היא תועמד בפני פיטורין פדגוגיים.

אופן הטיפול: הועברה פניה לטיפול משרד החינוך. עודכנו כי בתום בדיקתם לא מצאו פגם בהתנהלות

המנהלת וכי העובדה שהמנהלת קיבלה מורה ממוצא אתיופיה " משמיטה את הבסיס תחת טענות האפליה".

עוד נמסר כי העסקת הפונה לא הופסקה וכי היא מקבלת סיוע מקצועי.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 91/18 טענה לאפליה בתעסוקה במערכת החינוך

רקע: התקבלה פניה בגין אפליה בתעסוקה במערכת החינוך. לטענת הפונה, עובדת בבית ספר לחינוך מיוחד כשנתיים ומוערכת על ידי התלמידים וההורים. לטענתה, בשל העברת בית הספר ממוסד בבעלות למשרד החינוך, הוחלט לפטר אותה.

אופן הטיפול:

- הועבר לטיפול משרד החינוך ונציבות שוויון הזדמנויות בעבודה. נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה לא מצאה ראשית ראייה לאפליה. ממשרד החינוך נמסר כי אין יחסי עובד-מעביד בין הפונה למשרד החינוך וכי לא מדובר בפיטורין אלא באי קבלה לעבודה על רקע מקצועי.
- הועבר הטיפול לסיוע משפט, אשר פגשו את הפונה והגיעו למסקנה כי אין היתכנות משפטית למקרה זה.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 102/18 טענה לאפליה במערכת החינוך

רקע: התקבלה פניית גננת ממוצא אתיופי בטענה כי הופלתה בתעסוקה על אף היותה מקצועית ומוערכת על ידי הורי הילדים.

אופן הטיפול: הועבר לטיפול משרד החינוך. נמסרה התייחסות על ידי משרד החינוך ממנה עולה, כי לא היה יחס מפלה כלפי הפונה וכי הפסקת העבודה התקיימה בתום שנת התמחות בשל היעדר משרה פנויה. עוד ציינו במשרד החינוך כי הפונה אינה הגנת היחידה ממוצא אתיופי המועסקת בתחום פיקוחי ועובדה זו יש בה כדי לשלול את טענותיה בדבר אפליה על רקע מוצא.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 98/18 טענה לגזענות במערכת החינוך

רקע: הורי תלמיד בן 8.5 ממוצא אתיופי, פנו וטענו כי בנם " חוזר כל יום מבית הספר מפוחד

ומבוהל מהאלימות הגזענית שמפעילה נגדו המחנכת". עוד טענו הורי התלמיד כי המחנכת

הסיתה את ההורים והתלמידים שאינם ממוצא אתיופי להתרחק מבנם על רקע צבע עורו ומוצאו האתיופי.

הורי התלמיד תיארו בפנייה כי בנם הושפל בפומבי על ידי המחנכת, אשר כינתה בשמות גנאי גזעניים על

רקע מוצאו, נהגה להתבדח על צבע עורו והובילה חרם נגדו. עוד תיארו הורי התלמיד כי כתוצאה מהתנהלות

גזענית זו, מבקש הבן לעזוב את הארץ למדינה שאין בה גזענות. לטענת הורי התלמיד, נאלצו להעביר את

התלמיד לבית ספר אחר.

אופן הטיפול: ביולי 2018 הועברה פניה בנושא למשרד החינוך. למרות פניות חוזרות, לא התקבלה התייחסות

משרד החינוך לאירוע זה.

סטטוס: בטיפול משרד החינוך במעקב היחידה.

בדו"ח הפעילות הקודם, דווח על מספר פניות אשר הטיפול בהן נמשך גם בשנת 2018.

להלן עדכון לגבי ההתפתחויות בהן:

תיק 4/18 חשד למדיניות מפלה בסניף "ויקטורי" בבית שמש נגד יוצאי אתיופיה:

רקע: מהתלונה עולה כי בכניסה לסניף "ויקטורי" בבית שמש, נדרש הפונה שוב ושוב להשאיר את תיקו מחוץ לחנות. בפניה נטען כי לפונים אחרים, שאינם ממוצא אתיופי, ניתנה האפשרות להיכנס עם התיק לחנות.

אופן הטיפול: הועברה פניה בנושא להנהלת הרשת והתריעה כי עולה חשד לעבירה לפי חוק איסור

הפליה. הרשת טענה בתשובתה כי היא מאפשרת למנהל הסניף לאסור על כניסת תיקים לסניף ולהשאירם אצל המאבטח או לחלופין לבדוק את התיק ביציאה, כשהבחירה נמצאת בידי הלקוח. עניין זה הופנה לסיוע

המשפטי וזו הגישה תביעה אודחית נגד הרשת. הרשת מצידה הגישה תביעה לשון הרע נגד הפונה והסיוע

המשפטי מייצג את הפונה גם בתביעה זו. עמדת היחידה הינה שמדובר בתביעת השתקה ועל כן היחידה

פועלת, בעזרת הסיוע המשפטי במשרד המשפטים, לדחות תביעת השתקה זו ולהוכיח כי מדובר בהפליה

של הפונה.

סטטוס: מתנהל הליך משפטי בבית משפט בטיפול הסיוע המשפטי במשרד המשפטים.

תיק 118/18 חשד לאפליה בעת רישום תלמידים ממוצא אתיופי במעלה אדומים:

רקע: על פי התלונות שהתקבלו ביחידה עלה חשד, כי בעיריית מעלה אדומים קיימת מדיניות לפיה יש לפזר תלמידים יוצאי אתיופיה בכלל בתי הספר בעיר לפי "מכסות", ולא לאפשר קבלתם לביה"ס לפי אזורי רישום.

אופן הטיפול: היחידה פנתה בנושא לרשות וקיימה פגישה עם ראש העיר והגורמים המקצועיים. ראש העיר שיתף במאמץ שהוא משקיע למען קהילת יהודי אתיופיה בעיר וכי מדיניות הפיזור נועדה למען אינטגרציה של התלמידים. כן, שיתף ראש העיר כי ללא מדיניות פיזור, בית הספר המצוי בשכונה בה רובה יוצאת אתיופיה, יהפוך לבית ספר של אתיופים בלבד.

בפגישה הוסבר חשיבות ההסכמה של התלמידים וההורים לרישום בבית ספר המרוחק ממקום מגוריהם ושאין לקיים מדיניות "פיזור בכפיה". במעמד הפגישה, מסר ראש העיר כי בעקבות פניית היחידה, הוא קיבל את הערעורים של כל ההורים יוצאי אתיופיה באשר לרישום ילדיהם ואיפשר להם להירשם בהתאם לאזור הרישום.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 8/18 חשד התבטאות גזענית של בכיר בהנהלת כפר הנוער 'בן שמן' כלפי מורה ממוצא אתיופי

רקע: הפונה, איש חינוך בכפר "בן שמן", פנה ליחידה ותיאר אירוע של התבטאות גזענית כלפיו על יד בכיר בהנהלת הכפר.

אופן הטיפול: בפניה למנהלת הכפר לא הייתה מחלוקת עובדתית על קרות האירוע. במסגרת הקשר עם

מנהלת הכפר, היחידה ביקשה מידע בדבר האמצעים שננקטו.

בעקבות הפנייה המנהל עמד לדין משמעתי במסגרתו הביע צער וחרטה על התנהגותו וננזף בשל התבטאותו.

בפגישה שהתקיימה עם מנהל החינוך ההתיישבותי, המנהל נענה להצעה למנות ממונה בפנימיות ומונו שני

ממונים למניעת גזענות לטפל באוכלוסיית עובדי הבעלויות ובמוסדות המנהל, זאת בנוסף לממונה האחראית על עובדי המשרד הראשי במנהל.

סטטוס: הטיפול הסתיים

תיק 22/18 מכרז לתפקיד סגנית מנהלת ברשות לקידום מעמד האישה:

רקע: התקבלה תלונה, הן על ידי מועמדים למשרה שבנדון והן ע"י ח"כ פנינה תמנו שטה, בגין אפליה של מועמדים יוצאי אתיופיה למשרה שבנדון. על פי התלונה, האפליה נעוצה בעצם פסילת כל המועמדים באופן גורף על ידי ועדת הבוחנים והיעדר נימוק ממשי להחלטה זו, למרות שכל המועמדים עומדים בתנאי הסף הדרושים למשרה דנא וכולם עברו מיון והערכה קפדניים על ידי גורמי מקצוע. לחלק מהמועמדים נקבע ציון גבוה להתאמה לתפקיד.

אופן הטיפול: הועברה פניה לנציבות שירות המדינה בבקשה להקפיא את ההליכים עד אשר תינתן התייחסות עניינית להשגות שהוגשו בקשר להחלטת ועדת הבוחנים, שבחנה את המועמדים למשרה שבנדון. בעקבות פניית היחידה הוחלט על ידי הנציבות כי המשרה תצא שוב למכרז פומבי ייעודי לאוכלוסיית יוצאי אתיופיה והמועמדים שנפסלו יהיו רשאים להתמודד על המשרה שוב, ללא צורך בהליכי מיון. כמו כן, הוחלט על הרכב אחר של חברי ועדת בוחנים.

ביוני 2018 התכנסה ועדת בוחנים ובחרה בעובדת ממוצא אתיופי.

סטטוס: הטיפול הסתיים

סיוע משפטי חינם בעבירה לפי חוק איסור הפליה

במסגרת החלטת הממשלה תוקן חוק הסיוע המשפטי במסגרתו ניתן סיוע משפטי חינם לצורך הגשת תביעות אזרחיות, בעבירות לפי חוק איסור הפליה בשירותים ומוצרים. להלן פירוט התיקים שהועברו לטיפול הסיוע המשפטי:

גורם מפנה	נושא	סטטוס בעת פרסום הדו"ח
עצמאי	הפליה בקבלה למכללה	טרם ניתנה החלטה
היחידה לתיאום המאבק גזענות	איסור כניסה למסעדה	טרם ניתנה החלטה
היחידה לתיאום המאבק גזענות	הפליית בכניסה לקאנטרי	טרם ניתנה החלטה
ח"כ פנינה תמנו שטה	הפלייה בחינוך חרדי	טרם ניתנה החלטה
עצמאי		נקבע ראיון לסוף ינואר
היחידה תיאום מאבק גזענות	בידוק שדה תעופה	התקיים ראיון, טרם ניתנה החלטה
תיאום מאבק גזענות	פיטורין	העדר זכאות כלכלית (תיק שוויון הזדמנויות בעבודה)
תיאום מאבק גזענות	פיטורין	תיק נסגר בהעדר סיכוי משפטי (+תיק שוויון הזדמנויות בעבודה)
תיאום מאבק גזענות	בידוק שדה תעופה	תיק נסגר בהעדר סיכוי משפטי
תיאום מאבק גזענות	כניסה לסופר, הגנה בתביעת לשון הרע על פרסום בעקבות הבידוק ותביעות שכנגד	התיק מצוי בהליך משפטי בבית משפט שלום בירושלים
תיאום מאבק גזענות	אי העלאה לאוטובוס דן	התיק מצוי בהליך משפטי בבית משפט שלום בתל אביב

פירוט התלונות שהתקבלו ביחידה והועברו לטיפול נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה:

מספר פניה	תקציר האירוע	סטטוס
45/18	הפונה טען כי פוטר על רקע מוצאו הערבי.	המקרה לא יטופל שכן לא נמצאו סממנים להפליה שנטענה.
91/18	מורה ממוצא אתיופי קיבלה זימון לשימוע בטרם פיטורין, לטענתה על רקע מוצאה.	ביום 01/08/2018 הפונה עודכנה ע"י הנציבות כי לא מצאו ממצא המעיד על הפליה ועל כן לא יטפלו במקרה.
205/18	עובדת חרדית טוענת כי תנאי עבודתה הורעו ובמקום עבודתה מאלצים אותה לעבוד בסופי שבוע ובכך לחלל שבת.	נמצא כי מהפרטים שמסרה הפונה, לא מדובר בהרעת תנאים.

שינוי מערכתי

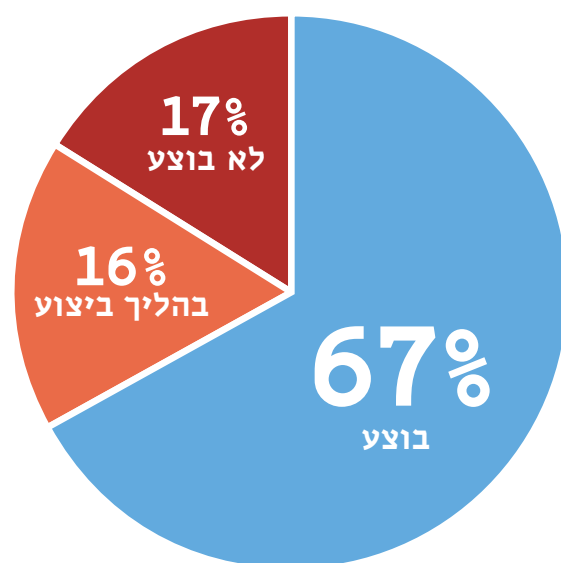
על מנת לעשות שינוי מהותי, שימנע הישנות מקרים פסולים, לא מספיק לטפל בתלונות באופן פרטני. טיפול פרטני, יעיל ומספק ככל שיהיה, לא בהכרח ימנע את המקרה הבא. על כן, יש צורך לזהות תופעות ופרקטיקות ארגוניות שיש לטפל בהן ברמה המערכתית, ולהניע תהליכי שינוי רחבים יותר. אלה כוללים יישום החלטות ממשלה, אך גם הנעה של תהליכים שהצורך בהם עולה מתלונות שמגיעות ליחידה. יצירת שינוי רחב ומערכתי הינו תהליך מורכב וארוך, המצריך שיתוף פעולה בין גורמים שונים, ועל כן הוא בדרך כלל קשה יותר מטיפול פרטני. עם זאת, הצלחה בתהליך כזה תשפיע על אנשים רבים ולטווח ארוך, ועל כן היא הכרחית ליצירת מציאות טובה יותר.

יישום החלטות ממשלה מס 2254+1958

בחודש יולי 2016 פורסם דו"ח הצוות הבין-משרדי למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה, בראשותה של מנכ"לית משרד המשפטים, גב' אמי פלמור. בתאריך 19.08.2016 התכנסה "ועדת שרים לעניין קידום שילובם בחברה הישראלית של אזרחי ישראל ממוצא אתיופי", בראשות ראש הממשלה מר בנימין נתניהו, אשר אימצה את כלל המלצות ועדת פלמור. אחד מתפקידיה המרכזיים של היחידה הינו לעקוב ולוודא יישום החלטות הממשלה. בדו"ח הקודם דיווחנו על 31 החלטות שבוצעו, 16 החלטות בתהליך ביצוע ו-4 החלטות טרם בוצעו. דיווח היחידה באשר לביצוע יישום החלטות הממשלה מתמקד בביצוע טכני של החלטות הממשלה, ולא ביישום בפועל (לדוגמא, אם יצאה הנחייה, ולא האם המשרד פועל על פי ההנחיה). כך למשל, משטרת ישראל יישמה חלק נכבד מהחלטות הממשלה המתייחסות אליה, שעיקרן הפצת נהלים והנחיות. האם בפועל ישנו שינוי ביחס של שוטרים כלפי יוצאי אתיופיה? שאלה זו מצריכה מעקב ומחקר מעמיק על בסיס נתונים שקופים לציבור לאורך זמן.

נכון לסוף שנת 2018, 34 החלטות ממשלה בוצעו, 8 בהליך ביצוע, 9 לא בוצעו. מצורף נספח (נספח 1) המפרט את הסטטוס ושנת הביצוע לגבי כלל ההחלטות של החלטת ממשלה מס' 1958.

-סטטוס יישום החלטות הממשלה-

מספר פניה	תקציר האירוע	סטטוס
23/18	פונה ממוצא אתיופי טוענת כי קידומה במשרד התרבות והספורט נמנע עקב מוצאה.	הפונה החליטה כי מעוניינת בייצוג פרטי.
34/18	ועד הורים בבי"ס דרש מעיריית שדרות לפטר מנקות ממוצא ערבי בשל מוצאן.	עיריית שדרות דחתה על הסף את דרישת ועד ההורים לפיטווחן של העובדות.
37/18	פונה ממוצא אתיופי אשר הועסק בנמל אשדוד בתקן "ייצוג הולם" טען כי נודע לו שלא יאריכו את חוזה עבודתו בנמל. הפונה הלן על ההחלטה שכן החל לעבוד בנמל וסבר כי יתאפשר לו אופק מקצועי בהמשך.	נמסר כי העסקת העובד היא במשרה זמנית על תקנית שאינה מובילה לקביעות. לאחר שנבחר בהליך מכרז. בחינה אירגונית, לקראת סיום 3 שנים להעסקתו הוארך משך העסקתו באותם תנאים, ונכון להיום, על פי עדכון שקיבלנו, עדיין מועסק.
40/18	נער ממוצא אתיופי לא הורשה לעבוד בעמדת בישול באולם אירועים לאחר שמשגיח הכשרות במקום הטיל ספק ביהדותו.	הוחלט על סיום הטיפול בפניה הספציפית מאחר וקיים גורם אחר אשר מייצג משפטית את הפונה.
43/18	עובד ממוצא אתיופי בעיריית נצרת-עלית טען כי הממונה עליו מתעמר בו ומשפיל אותו על רקע מוצאו.	הטיפול הושהה לבקשת הפונה.
67/18	עובדת ממוצא אתיופי במשרד לשוויון חברתי חששה כי עלולים לפטר אותה, נוכח חוות הדעת שקיבלה, אשר לטענתה אינה משקפת את עשייתה ויכולותיה.	נמסר מהנציבות כי הם אינם מעניקים ליווי משפטי בהליכי שימוע.
69/18	פונה ממוצא בדואי טענה כי הופלתה במהלך ריאיון במכרז למשרה במשרד לביטחון פנים.	התקבל עדכון מהנציבות כי נעשו מספר ניסיונות ליצור קשר עם הפונה, אך לא היה מענה. בהמשך, ביקשה הפונה לסגור את פנייתה מאחר והתקבלה למשרה אחרת.
75/18	פונה ממוצא אתיופי טען כי האחראי עליו מתעמר בו על רקע מוצאו והתבטא כלפיו בגזענות.	לפונה תואמה פגישה עם הנציבות, אך הוא לא הגיע אליה. לאחר שיחה טלפונית עם הפונה הוא אמר כי הוא מתמקד בחיפושי עבודה, על כן הוחלט להקפיא את הטיפול.
105/18	עובדים ממוצא אתיופי ב"יקבי ברקן" טענו כי בעקבות ספק שהוטל ביהדותם על ידי משגיחי כשרות במפעל, הם הועברו מעמדת העבודה שלהם בייצור היין.	תחילה נמסר כי מבירור עם הנהלת היקב התברר כי העובדים הוחזרו לתפקידם והפניה נסגרה. לאחר פרסומים בתקשורת כי מצבם לא השתנה, פנתה הנציבות להנהלה ונתבקשו נתונים באשר ליוצאי אתיופיה במפעל. במענה צוין, כי סה"כ מועסקים 6 עובדים ממוצא אתיופי מתוך 105 עובדים קבועים שמועסקים ביקב. בנוסף, צוין כי לקראת חגי תשרי, מועסקים בחברה עובדים זמניים במחלקת חבילות השי של היקב, ורובם הגדול של העובדים המועסקים בתקופה זו הינם ממוצא אתיופי. עתידה להתקיים פגישה עם הרבנות הראשית לישראל בנושא.

בדו"ח פעילות היחידה של 2017 קיים פירוט לגבי החלטות הממשלה שבוצעו בשנה זו. להלן פירוט לגבי יישום החלטות הממשלה שלא בוצעו בשנת 2017:

החלטה מס' 3: ביטול אגרת בית משפט בתביעות לפי חוק איסור אפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התש"ס-2000.

סטטוס: בהליך ביצוע

ביום 4.11.2018 הופץ להערות הציבור תזכיר חוק לתיקון תקנות בתי משפט (אגרות - הוראת שעה), במסגרתו מוצע לקבוע פטור מתשלום אגרה עבור תובענות לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000.

החלטה מס' 5: תיקון (הוראת שעה) לתוספת לחוק הסיוע המשפטי, תשל"ב 1972, כך שיבוטל המבחן - הכלכלי בהליכים בגין פגיעה בשוויון או הפליה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התש"ס 2000 - (להלן: "חוק איסור הפליה"), במשך שלוש שנים, וסעיף 3 לחוק לא יחול².

תיאור: בהתאם להחלטת הממשלה, קידמה היחידה את תיקון חוק הסיוע המשפטי, המעניק סיוע משפטי ללא מבחן הכלכלי. הצורך בסיוע משפטי חינו, ללא מבחן הזכאות הכלכלית, נועד לקדם את המאבק בהפליה בקבלת שירות ציבורי.

ביום 22 באוקטובר 2018, אישרה מליאת הכנסת בקריאה שניה ושלישית, את תיקון חוק הסיוע המשפטי, המבטל את מבחן הזכאות הכלכלית לייצוג בתביעות לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000.

סטטוס: בוצע

החלטה מס' 10: חידוד נהלים לשימוש בסעיף 144 ו' לחוק העונשין - בחינת הצורך בחידוד וריענון נהלים בקשר לשימוש בסעיף 144 ו' לחוק העונשין לאישום בסעיף זה במקרים המתאימים ולמתן דגש למניע הגזעני במקרים המתאימים לצורך התוויית הענישה לפי סעיף 40ט' לחוק העונשין.

סטטוס: בהליך ביצוע

ישנה טיוטה להנחיה שנכתבה על ידי המשנה לפרקליט המדינה לעניינים מיוחדים והועברה ב 2017 לפרקליטות המדינה להשלמת ההנחיה והפצתה.

החלטה מס' 13: הסדרת סמכות שוטרים לפנות לאזרחים בבקשה להזדהות אופן מימוש הסמכות כאשר לא מוצגת כמבוקש- משטרת ישראל תיבחן את המלצת הצוות בעניין קביעת נוהל להסדרת סמכותם של שוטרים לפנות לאזרחים בבקשה להזדהות בפני שוטר.

סטטוס: בוצע³

התייחסות היחידה: נוהל זה מהווה בשורה לציבור, שכן הנוהל נועד לצמצם את שיטור היתר ואכיפת חוק על בסיס אפיון גזעי. יש לציין, כי עד כה, ללא נוהל שמסדיר דרישת הזדהות של שוטר כלפי אזרח, לא ניתן היה לתת מענה לתלונות שהגיעו בעניין זה. עם הפצת הנוהל, נפעל להטמיע, בשיתוף פעולה עם משטרת ישראל וגורמים בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, בקרב שוטרים ונביא את הנחייה לידיעת הציבור, על מנת לטפל בדרישת הזדהות שלא על פי הנוהל.

-נציבות שירות המדינה-

ההחלטה מס' 15: סדנאות לגיוון תעסוקתי ולמיגור גזענות למנהלים ועובדים במגזר הציבורי.

תיאור: נציבות שירות המדינה, תערוך סדנאות בנושאי גיוון תעסוקתי ומיגור גזענות לעובדים במגזר הציבורי ובעיקר מנהלים במשרדי הממשלה ויחידות הסמך על מנת להפחית סטריאוטיפים ולהגדלת הפתיחות לגיוון תעסוקתי.

סטטוס: בוצע

עודכנו כי מינוי למעלה מ-50 ממונים לגיוון תעסוקתי ומניעת גזענות נועד לממש קיום סדנאות לעובדים ולמנהלים. התקיימו שתי הכשרות לממונים להובלת תהליכים במשרדי הממשלה, לרבות סדנאות לגיוון תעסוקתי ומיגור גזענות לבכירים בשירות המדינה. כמו כן, נושאים מתחום זה מוטמעים כחלק מהנושאים הנכללים בקורסים במדרשה הלאומית למנהלים בשירות המדינה. עוד נמסר כי הועברה סדנה למרכזי בחינות ומבחנים במשרדי הממשלה ויחידות הסמך.

ההחלטה מס' 16: ביצוע סקר אקלים וגיוון במשרדי ממשלה.

סטטוס: בוצע

נמסר עדכון מנציבות שירות המדינה, כי בקרב עובדי המדינה מועבר סקר עמדות ואקלים ארגוני. במסגרת הנושאים הנכללים בסקר, ישנה התייחסות לנושאי גיוון תעסוקתי. תוצאות הסקר מוצגות באופן סדור להנהלות המשרדים לקידום הגיוון במשרדי הממשלה. מממצאי הסקר עולה כי נדרש להקדיש את מרבית התשומות בנושא העסקה מגוונת של כל אחת מהאוכלוסיות שנבדקו, לשני השלבים הראשונים: איתור מועמדים, מיוןם והערכתם. בשלבים אלו עלו פערים חוצי - אוכלוסיות: ניכר צורך באיתור אקטיבי של כל אחת מאוכלוסיות הגיוון; אין התאמה של הליכי המיון למאפייני האוכלוסיות הייחודיים; קיימים פערי ידע אודות זכויות ותנאי שירות. כמו כן עולה כי חלק מהחסמים איתם מתמודדים אנשים מאוכלוסיות הגיוון בשלבי הקליטה אינם ייחודיים להם, ורלוונטיים לכלל העובדים החדשים בשירות המדינה.

לצד פערים המשותפים לכלל אוכלוסיות הגיוון, קיימת גם שונות ביניהן ואף חלוקה פנימית לתתי-קבוצות בקרב חלקן, המצריכה התייחסות פרטנית; בשעה שהאתגר המרכזי בהעסקת עובדים מהאוכלוסייה הערבית הינו בשלב האיתור, האתגר המרכזי בהעסקת יוצאי אתיופיה הינו בשלב המיון וההערכה. בהתייחס לשונות הפנימית בין תתי - קבוצות בקרב חלק מהאוכלוסיות, עלה כי ישנם אתגרים שונים עבור אנשים עם מוגבלויות שונות, אתגרים שונים עבור עולים מרקעים שונים ואתגרים שונים עבור עובדים דרוזים, ערבים וצ'רקסים. התייחסות לשונות בין תתי קבוצות, מחייבת מיפוי ולמידה פרטנית באמצעות סקרים, ראיונות, קבוצות מיקוד עם האוכלוסיות וכיוצא באלו.

ההחלטה מס' 17: פרסום דו"ח גיוון תעסוקתי ומדד הכלה במשרדי ממשלה.

תיאור: פרסום דו"ח שנתי אודות הגיוון התעסוקתי בשירות המדינה.

סטטוס: בוצע

בדצמבר 2018, פורסם דוח גיוון תעסוקתי של נציבות שירות המדינה, המתייחס לקבוצות הזכאיות לקידום. להלן עיקרי הדוח (דו"ח העסקה שוויונית ומגוונת לשנת 2017, פורסם באוגוסט 2018). שירות המדינה עומד ביעדי הייצוג שנקבעו ביחס לעובדות ועובדים מהחברה הערבית ולעובדות ועובדים יוצאי אתיופיה. יחד עם זאת, רובם המוחלט עובדים בדרג מסד, הנמוך מבין ארבעת דרגות הבכירות בשירות המדינה, ובאחוזים גבוהים יותר ביחס לאוכלוסייה הכללית. חלה עליה של כ 2% בתעסוקה של עובדים מהחברה הערבית בין השנים 2014-2017. יחד עם זאת, 15 משרדים עומדים על שיעור של 0% ייצוג לחברה הערבית ו 32 משרדים מצויים בשיעור של פחות מ

2. תיקון חוק הסיוע המשפטי מצורף נספח 5

3. נוהל הזדהות בפני שוטר מצורף כנספח 2

5% ייצוג מהחברה הערבית. בנוסף לכך, ברובם המוחלט של המשרדים הייצוג של עובדים מהחברה הערבית בדרג התיכון נמוך (785 עובדים, שהם כ 9.8% מכלל העובדים בני החברה הערבית), ובדרג הבכיר נמוך מאוד (25 בכירים שהם כ 0.3% מהעובדים בני החברה הערבית). עובדים יוצאי אתיופיה מהווים כ 2.4% מכלל העובדים, אך ייצוגם בדרג המסד הוא כמעט פי שניים משיעורם באוכלוסייה בעוד שייצוגם בדרג הבכיר אפסי (בכיר אחד בלבד). בנוסף לכך, רק 20 משרדים עומדים ביעד הנדרש. 21 גופים רחוקים מהיעד הנדרש (שיעור ייצוג של פחות מ 1%), ו 19- משרדים אינם מעסיקים כלל עובדים יוצאי אתיופיה.

בהתייחס להחלטת הממשלה בנוגע לשיעור תעסוקת יוצאי אתיופיה ביחס לכלל העובדים:

סגל בכיר - מספר העובדים עומד על עובד אחד (המהווה 0.1%). אחוז כלל העובדים בשירות המדינה בדרג זה, הינו 2%.

סגל תיכון - 50 עובדים המהווים כ 2.8%. אחוז כלל העובדים בשירות המדינה בדרג זה הינו 15%. **סגל מירב** - 240 עובדים המהווים כ- 13.5%. אחוז כלל העובדים בשירות המדינה בדרג זה הינו 30%.

סגל מסד - 1,491 עובדים המהווים כ- 83.7%. אחוז כלל העובדים בשירות המדינה בדרג זה הינו 52%.

החלטה מס' 18: הקמת מאגר של מועמדים יוצאי אתיופיה אקדמאים, למשרות אקדמאיות מיועדות (נציב שירות המדינה יוכל לשקול בהמשך להרחיב את המאגר גם למשרות שאינן מיועדות) בכפוף להוראות חוק המינויים. מועמדים שעברו בהצלחה את הליכי המיון, יכללו במאגר. כל משרד ממשלתי, אשר יבקש להעסיק עובד יוצאי אתיופיה, יוכל לפנות למאגר ולאתר מועמד מתאים בתהליך מקוצר. אין במאגר זה כדי למנוע קליטת עובדים יוצאי אתיופיה במישורן על פי הוראות חוק המינויים.

סטטוס: בהליך ביצוע

-משרד החינוך-

ההחלטה מס' 20: עתודת ניהול - בחינת דרכים לאיתור מורים מצוינים לשם הקמת עתודה ניהולית ייעודית לעידוד יוצאי אתיופיה להשתלבות במערכת החינוך בתפקידי ניהול.

סטטוס: בוצע

התייחסות היחידה: הועברה בקשה לקבל סטטוס החלטה זו למכון אבני ראשה. בין היתר, ביקשה היחידה לדעת כמה יוצאי אתיופיה התקבלו להכשרת מנהלים במסגרת אבני ראשה. מאבני ראשה נמסר כי עדכון הועבר למשרד החינוך והם יעדכנו את היחידה. לא התקבל עדכון ממשרד החינוך עד לרגע סיום כתיבת הדוח.

החלטה מס' 21: בניית תכנית עבודה ליצירת אקלים חיובי לטיפול בדעות קדומות ומופעי גזענות באמצעות השתלמויות חובה לכלל המורים.

סטטוס: לא בוצע

ההמלצה מתייחסת להשתלמויות חובה למורים והכנסת יחידות לימוד חובה במסגרת הכשרות מורים ומנהלים. משרד החינוך מסר כי אין באפשרותם לחייב בתי ספר ומורים להשתלם בהשתלמות חובה, והשתלמויות הן על בסיס וולונטרי בלבד.

החלטה מס' 22: הכשרת עובדי הוראה לטיפול בדעות קדומות ומניעת גזענות - הכשרה שיטתית ומחייבת של מנהלים, מורים ועובדי מטה בנושא גזענות, ליצירת אקלים חיובי במסגרות החינוך ולטיפול

בדעות קדומות.

סטטוס: לא בוצע

התקיימו פגישות עם גורמים רלוונטיים במשרד החינוך, כדי לקדם נושא זה, אולם לא התקבל מתווה ליישום החלטה זו.

החלטה מס' 23: תכני היסטוריה ומורשת של יהדות אתיופיה והגברת השימוש בתכנים על שונות לרבות צבע עור בהקשרים חיוביים - הגברת השימוש בתכנים ובספרי לימוד בנושאי היסטוריה ומורשת יהדות אתיופיה ובשונות, ובתכנים לימודיים הקשורים בדמויות מרכזיות של בני הקהילה כיום ולאורך הדורות, סיפורי הגבורה של העולים לארץ והנכחה חיובית של תרומת יוצאי אתיופיה.

סטטוס: בוצע

התייחסות היחידה: נמסר עדכון כי הוקמה פלטפורמה אינטרנטית ונכתבו פעילויות ומערכי שיעור ברוח החלטה זו בתחומי דעת מגוונים ולכלל הגילאים. כנס לעובדי חינוך בנושא התקיים בראשית יולי 2016 ובו נחשפו בין היתר לתכנית. בכל אחת מקבוצות הגיל נדרשים המנהלים להתוות התייחסות לנושא בהיקף של 2 יחידות לימוד. מלבד פלטפורמה אינטרנטית בה רוכזו מערכי שיעור לבחירה, לא נמסר לנו כי יש בספרי לימוד להיסטוריה נושאים הכוללים את מורשת יהדות אתיופיה, כפי שמפורט בהחלטה זו.

החלטה מס' 24: פיתוח מגנטונים לתמרוץ בתי ספר לעידוד יצירה של בני נוער יוצאי אתיופיה, במסגרת לימודיהם בתיכון במגמות קולנוע ותיאטרון.

סטטוס: לא בוצע

החלטה זו נועדה לאפשר לבני נוער יוצאי אתיופיה הזדמנות לבטא את קולם הייחודי בתחומי האומנות באופן מקצועי כבר בגיל הצעיר. על מנת לחשוף את בני נוער האחרים ליצירותיהם של נערים ונערות יוצאי אתיופיה, יש צורך להגביר את היצירה הקולנועית והתרבותית בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה. ממשרד החינוך נמסר כי (ללא קשר להמלצה זו) כבר קיימת תכנית להקצאת שעות תגבור ליצירה משותפת של בני נוער במסגרת עבודת המטה לחינוך אזורי וחיים משותפים, במזכירות הפדגוגית. נמסר כי מדי שנה מוקצות שעות תגבור ליצירה משותפת של בני נוער מכלל הקבוצות בחברה הישראלית.

החלטה מס' 25: תמרוץ לתכני רב תרבותיות - עידוד ותמרוץ בתי ספר לפתח וליישם תכניות פעולה למיגור גזענות בהקשרי קהילת יוצאי אתיופיה וליצירת חברה רב תרבותית הכוללת את בני הקהילה על ידי מנגנון תמרוץ (תקציב נוסף לבתי הספר המציגים תכנית פעולה אפקטיבית ו/או מתן אות "בת ספר מגוון" לבתי ספר העומדים בקריטריונים של מאבק בגזענות ועיסוק בתכנים בנושא רב תרבותיות), לרבות קליטת מורים יוצאי אתיופיה.

סטטוס: בוצע באופן חלקי

תגובת משרד החינוך: נפתחו שש תכניות להכשרת בני הקהילה האתיופית להוראה. התוכניות הן במסגרת כלל ההכשרה להוראה, עם קורסים ייחודיים של העצמה. כמו כן, נעשה מאמץ לשילוב הבוגרים במערכת החינוך, כמורים וגננות. לתמרוץ ההשתלבות, המשרד מקצה שעות תוספתיות למנהלים הקולטים. בשנה זו השתלבו באופן זה 104 מורים וגננות בני הקהילה. מערך הדרכה מלווה את ההיקלטות במערכת, ולראשונה הוכרז גם פרס הקליטה המיטבית לבתי ספר שקלטו באופן מיטבי את בני הקהילה. משרד החינוך העביר לעיון היחידה אסופה של תכניות וחומרים העוסקים בפעילות למניעת גזענות ורב תרבותיות.

התייחסות היחידה: למעט פעולות לעידוד קליטת מורים יוצאי אתיופיה במערכת החינוך, לא היה יישום של החלטה זו. התכניות והחומרים שהועברו ליחידה, היו קיימים לפני החלטת הממשלה מס' 1958 ולא נעשו פעולות תימרוץ בהתאם להחלטה.

החלטה מס' 26: תמרוץ לתכנים נגד גזענות. פיתוח מנגנון לתמרוץ בתי ספר – חטיבות עליונות - לשם עידוד יצירה של בני נוער בסוגיות של התמודדות עם גזענות בהקשרי קהילת יוצאי אתיופיה, ועידוד הנכחת צדדי החוזק והטוב שבקהילה. הדבר ייעשה במסגרת לימודיהם בתיכון במגמות קולנוע ותאטריון באמצעות הענקת "פרס שר החינוך" ליצירות מצטיינות ועריכת הופעות/הקרנות של היצירות בפני בני נוער בבתי ספר בכל רחבי הארץ.

סטטוס: לא בוצע

תגובת משרד החינוך: לא ניתנו תקציבים לצורך מימוש החלטה זו.

תגובת משרד החינוך (שהתקבלה ב 10.3.18):

- פיתוח מנגנונים לתמרוץ בתי ספר לעידוד יצירה של בני נוער יוצאי אתיופיה, במסגרת לימודיהם בתיכון במגמות קולנוע ותאטרון: במסגרת פיתוח מנגנונים לתמרוץ בתי ספר לעידוד יצירה של בני נוער, המזכירות הפדגוגית מתקצבת שעות לבתי ספר ללמידה משותפת בין קבוצות בחברה הישראלית בתחום הקולנוע והאמנות. התקצוב ניתן לבתי ספר ולא לתלמידי הקהילה האתיופית כקבוצה נבדלת, וזאת בהתאם לאבני היסוד בדרך חדשה. בתי הספר בהם יוצאי הקהילה, נכללים בתכנית.
- הכשרת עובדי הוראה לטיפול בדעות קדומות ומניעת גזענות - הכשרה שיטתית ומחייבת של מנהלים, מורים ועובדי מטה בנושא גזענות, ליצירת אקלים חיובי במסגרות החינוך ולטיפול בדעות קדומות: בשלבי ההכשרה והכניסה להוראה נעשים מאמצים מרוכזים לטיפול בדעות קדומות ומניעת גזענות, הן במסגרת קורסי החינוך והן במסגרת תוכניות ייחודיות, מהלכים תוספתיים והכשרת עתודות בהכשרת מורים. בחלק מהמכללות פועלת גם תקוה ישראלית.
- הכשרת מפקחים ומנהלים: ישנם 11 תוכניות מפקח ומנהליו בתשע"ט, המטפלות בחינוך לערכים יהודיים, דמוקרטיים, ציוניים וחברתיים, תוך טיפוח זהות וערכי מורשת ייחודיים בתוך מרחב חיים משותף בחברה הישראלית. בנוסף, ישנם 32 תוכניות בנושא הכלת תלמידים על כל הרצף ההתנהגותי והלימודי למיצוי הפוטנציאל. בתהליכי הפיתוח המקצועי של סגל הפיקוח במחוזות ושל הממונים הפדגוגים במטה, נלמדים הנושאים הבאים: אוכלוסיות ומסגרות ייחודיות, צמצום פערים ושוויון הזדמנויות וקידום הישגי לומדים, הכרות עם מגזרים בחברה כחלק מהתמודדות עם סוגיית צמצום הפערים, כמו גם נושא השילוב וההכלה.
- בניית תכנית עבודה ליצירת אקלים חיובי לטיפול בדעות קדומות ומופעי גזענות באמצעות השתלמויות לכלל המורים: במסגרת התכנית ליצירת אקלים חיובי פותחו תכניות רבות בנושא מניעת גזענות וחיזוק סובלנות. אגף שפ"י מקיים השתלמויות העוסקות בניהול שיח חברתי ערכי ורגשי בנושאים מורכבים וקונפליקטואלים. הדגש בהשתלמויות הינו על העמקת הידע, המיומנויות הרגשיות והמסוגלות לקיים שיח ערכי, תוך התמקדות ביישום ותרגול שיח בנושאים מורכבים ומאתגרים בהווי החיים הבית ספרי ובתהליכי הלמידה בתחומי הדעת השונים. בנוסף יש לציין כי יחידות מתוך השתלמות זו מועברות מידי שנה במספר קורסים ברחבי הארץ, במסגרת התכנית המערכתית לקידום ערכים.
- כלל ההשתלמויות מתנהלות במסגרת הבית ספרית ובמסגרות נוספות וזאת על פי הכללים של הסכמי השכר עם הארגונים.
- מצורפים קישורים לתוכניות העוסקות בסובלנות ומניעת גזענות מטעם שפ"י.

התייחסות היחידה: דיווח יישום החלטות הממשלה מבוסס על פגישות ועדכונים שקיבלנו לאורך שנת 2018. עם גיבוש מסקנות הדוח, התבקשה התייחסות משרד החינוך וזו מובאת בדוח כפי שנמסרה. היחידה מברכת על כל התכניות הוולונטריות שגובשו בעבר, הן על ידי בתי ספר, והן במסגרת המטה לחינוך אזרחי ושירות פסיכולוגי ייעוצי (שפ"י), כדי לקדם רב-תרבותיות ולהתמודד עם תוצאות הפגיעות על רקע

גזענות. אך תכניות אלה גובשו לפני ועדת פלמור, ולא התקבלה התייחסות קונקרטית לתכניות שפותחו, הורחבו או הוטמעו במערכת החינוך בעקבות המלצות דוח פלמור, שמשרד החינוך לקח חלק בגיבושו. כמו כן, תכניות אלה הינן וולנטריות, כלומר מורים או בתי ספר יכולים לבחור להשתתף או לעשות בהן שימוש, אך לא חייבים. כמו כן להבנתנו אין בקרה ואיסוף נתונים לגבי השימוש בתכניות. בהחלטות הממשלה 1958, שאימץ את דוח פלמור, ציינו במפורש השתלמויות חובה לכלל המורים ופורטו המלצות קונקרטיות ליישום בעניין זה. מניעת גזענות לא יכולה להיות עניין וולונטרי. ניתן להניח כי בתי ספר רבים לא בוחרים לעסוק בנושא זה, וכתוצאה מכך מקרים ותופעות של גזענות עלולים להתרחש מבלי לקבל התייחסות ראויה. אין חולק כי תפקידו של משרד החינוך במיגור גזענות חשוב ומשמעותי. אל למשרד החינוך להתייחס לנושא זה כעוד נושא של העשרה או בעיה פסיכולוגית. על המשרד להתייחס לנושא המאבק בגזענות כנושא מהותי מדרגה ראשונה, שאינו ניתן לבחירה. היחידה רואה במשרד החינוך שותפה חשובה למאבק בגזענות, וקוראת לה להעלות את הנושא של מניעת גזענות לראש סדר העדיפויות של המשרד, ליישם את החלטות הממשלה במלואן על פי המפורט בדוח פלמור ולפעול באופן נמרץ למיגור ומניעת גזענות.

-משרד האוצר-

החלטה מס' 27: הוספת תניה האוסרת גזענות בחוזים ממשלתיים.

תיאור ההמלצה: הוספת תניה חוזית, האוסרת התנהגות גזענית או מפלה על-ידי גופים או העובדים בגופים המתקשרים עם משרדי הממשלה ויחידות הסמך בחוזים ממשלתיים לאספקת שירותים לציבור, או בהתקשרויות שביצוען נעשה בתוך משרדי הממשלה. **סטטוס: בהליך ביצוע.** הוראת התכ"ם החדשה בנושא זה נמצאת בשלבי כתיבה מתקדמים.

-נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה-

החלטה מס' 31: נציבות לשוויון הזדמנויות בעבודה תפעל להגביר את היקף הפעילות של הנציבות, ובתוך כך - הגברת האכיפה, שיפור היכולת לתת מענה מיטבי לכלל הפניות, הנגשת הנציבות לאוכלוסיות הפונות אליה בתלונות בגין אפליה לדבות יוצאי אתיופיה.

סטטוס: בוצע באופן חלקי

עדכון הנציבות לגבי יישום החלטה זו: ב-2018 הנציבות פעלה בדרכים הבאות:

- טיפול שוטף בפניות, מתן ייעוץ משפטי ראשוני וייצוג בתביעות.
- הנציבות פועלת רבות בתחום הנגשת שירותיה, בין היתר באמצעות קמפיין שיצא בשנת 2017 ויועד להגברת המודעות בקרב האוכלוסיה הערבית.
- בשנת 2019 מתוכנן לצאת קמפיין המעודד העסקה מגוונת.
- הוקם דף באתר "כל זכות" המפרט על פעילות הנציבות ועל דרכי ההתקשרות עימה.
- כל אלו בנוסף לעבודתה השוטפת של הנציבות במתן הרצאות בעברית, ערבית ואנגלית והשתתפות בפאנלים וכנסים שונים.
- בנציבות פועלים שולחנות עגולים ופורומים ממוקדי אוכלוסיות - פורום להגברת האכיפה בחברה הערבית, הפורום לקידום תעסוקה איכותית בקרב יוצאי אתיופיה, ולאחרונה הקימה הנציבות שולחן עגול לקידום תעסוקת חרדים. באמצעות המשתתפים אנו מגבירים את מודעות האוכלוסיה החרדית לקיום הנציבות.
- בשנת 2019 מתכננת הנציבות להקים שולחן עגול בהשתתפות נציגים בכירים ממכוני מיון,

מתוך כוונה לקדם הליכי מיון שוויוניים יותר אשר יאפשרו הזדמנות שווה לכל אחד ואחת בכניסתם לשוק העבודה, כמובן גם בהתייחס לאוכלוסיית יוצאי אתיופיה.

- המשך פרויקט תכניות להטמעת שוויון - בשנה האחרונה, אחת התכניות המרכזיות של הנציבות הינה שת"פ עם רשות החברות - מיזם שמטרתו מינוף של פרקטיקות גיוון ושוויון בחברות הממשלתיות, תוך קידום הייצוג לארבע אוכלוסיות מרכזיות בכל שדרות המשאב האנושי בארגון: חרדים, ערבים, יוצאי אתיופיה ונשים בעמדות בכירות.
- פרסום מדד הגיוון (עד כה פורסם המדד 3 פעמים, בכל שנה ישנו חידוש אחר) - המדד מבוסס על מיפוי של קובץ מנהלי מפקדי של מצב הגיוון התעסוקתי בארגונים בגדלים שונים והמשתייכים לענפי כלכלה מגוונים, לפי כמה משתנים עיקריים: מגדר, לאום, גיל, מוצא ורמת דתיות, כך שניתן לבחון את מצב הייצוג והשוויון בשכר עבור ערבים, יוצאי אתיופיה וחרדים, אל מול האוכלוסייה הכללית, כל אלו בפילוח לפי מגדר וקבוצות גיל. הממצאים מוצגים בפילוח לפי ענפים ותתי ענפים כלכליים של הלמ"ס וכן לפי קטגוריות גודל של חברות. המיפוי והמדד מבוססים על קובץ של מס הכנסה שמזווג עם קובץ מרשם האוכלוסין, שבאמצעותם ניתן לזהות את הבעיות בייצוג ובשכר בשוק העבודה הישראלי. החידוש לשנת 2018 - פילוח מגדרי בתוך קבוצות המיעוט המדגיש את הצורך בפיתוח מדיניות שמתייחסת באופן נפרד לחסמים העומדים בפני גברים ונשים.

התייחסות היחידה: נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה פירטה כי היא פועלת באופן נרחב להעלאת המודעות והנגשה של זכויות ולקידום גיוון תעסוקתי. עם זאת, אין פירוט והתייחסות להיקף ההליכים המשפטיים שהיא מנהלת בנושא אפליה בתעסוקה ואין התייחסות למקרים בהם נפתחו חקירה פלילית על ידי האגף לאכיפה פלילית במשרד העבודה, הרווחה והשידוּתים החברתיים, שנמסר לנו כי הם פועלים בשיתוף פעולה עם הנציבות. יש לציין כי מתוך כלל הפניות שהתקבלו ביחידה בגין אפליה בתעסוקה, 12 פניות הועברו לטיפול נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה. פירוט לגבי טיפול הנציבות בפניות אלה נמצא בפרק על טיפול בתלונות.

-משרד התקשורת-

החלטה מס' 32: ערוץ שידורים להנכחה ישראלית - אתיופית.
תיאור ההחלטה: הנחיית המועצה לשידורי כבלים ולוויין לתמוך בערוץ או ברצועת שידורים מסחריים **בעברית**, שיהוו במה להצגת תכנים טלוויזיוניים מגוונים המנכיחים את החוויה הישראלית אתיופית, לתקופה מוגדרת שתיבחן מעת לעת.

סטטוס: לא בוצע.

נמסר עדכון כי בתאריך 25.2.2018, לצורך יישום החלטה זו, קידם משרד התקשורת את תיקון חוק התקשורת (בזק ושידורים) תשמ"ב-1982, במסגרת תיקון זה (תיקון מס' 68) נקבע על "השקעה בהפקות מקומיות בעבור יוצאי אתיופיה" **בשפה העברית**. בתיקון לחוק נקבע כי תקציב של 4.8 מיליון ש"י יוקצה לנושאים הבאים:

- מתן אפשרות לבני הקהילה לבטא את רחשי לב הקהילה, את תרבותם ואת מסורותיהם;
- הבלטת הישגיהם של בני הקהילה, בתוך הקהילה וכלפי החברה הישראלית כולה;
- מתן מידע ולוונטי בכל הנוגע להתמודדות עם גופים בישראל, ובכלל זה משרדי הממשלה והמוסדות המטפלים בקהילה;
- הצגת אורח החיים הישראלי כדי לסייע בקליטתם של בני הקהילה בישראל;
- הכרת ההיסטוריה והתרבות הישראליות.

בתאריך 22.3.2018, במסגרת תיקון 71, בוטל תיקון 68 להפקות בשפה העברית על ידי יוצרים יוצאי אתיופיה ונקבע כי התקציב יועבר ל"השקעה בהפקות מקומיות בשפות **האמהרית והטיגרנית**". ביטול תיקון החוק נעשה בניגוד לעמדת הגורמים המקצועיים במשרד התקשורת. בפגישה שהתקיימה עם הגורמים הרלוונטיים במשרד התקשורת, נמסר כי ההתעקשות לקיים הפקות בשפות "אמהרית וטיגרנית" משמעותה מניעת תמיכה ברצועת שידור בשפה העברית, שתהיה נגישה לכלל הציבור הישראלי, כפי שקבעה הממשלה במסגרת החלטה מס' 1958. עוד ציינו במשרד התקשורת, כי לאחר התיקון שקבע תמיכה בהפקות בשפות האמהרית והטיגרנית, עיקר התקציב מופנה לערוץ ה"אתיופי- IETV", אשר צפייה בשידורי הערוץ, בשפה האמהרית והטיגרנית, אינה נגישה גם ליוצאי אתיופיה שנדרשים להתחבר לכבלים והלווין בעלות גבוהה.

-משרד התרבות והספורט-

החלטה מס' 36: הקמת "חממת קולנוע" ליוצרים צעירים בני העדה האתיופית.
סטטוס: לא בוצע
משרד התרבות והספורט ממשיך למסור כי הוא עתיד לפרסם מכרז להקמת חממות ועוגנים, במסגרתם תוקצה לפחות חממה אחת לטובת יוצרות ויוצרים בני העדה האתיופית במגוון תחומי האומנויות. בדוח הקודם שפורסם במרץ 2018 דווח כי החלטה זו מצויה בהליך ביצוע, אך במסגרת המעקב אחר ביצוע החלטה זו, לא היתה כל התקדמות. בחודש דצמבר 2018 נמסר עדכון, בעקבות פניית היחידה, כי "המשרד ישיק בעת הקרובה מכרז **לחממות קולנוע לבנות ולבני העדה בתקציב כולל של 1 מלש"ח**. יוער, כי המכרז גובש תוך התייעצות עם יוצרות ויוצרים בני העדה". לעת עתה, היחידה החליטה לשנות את הסטטוס מ "בהליך ביצוע" ל "לא בוצע".

החלטה מס' 37: הקמת קרן להכשרה ראשונית לכל תחומי האמנויות לעידוד יוצרים יוצאי אתיופיה.
סטטוס: לא בוצע
בדוח הקודם דווח כי משרד התרבות והספורט מסר עדכון על פרסום מכרז להקמתה של קרן ליוצרים עצמאיים אשר מתוכה יוקצה סכום של כחצי מיליון ש"י לטובת יוצרות ויוצרים מהעדה האתיופית. בחודש דצמבר 2018, לאחר פניית היחידה בנושא, נמסר עדכון על ידי משרד התרבות והספורט כי ישיק בחודשים הקרובים קרן ליוצרות וליוצרים עצמאיים, בה יינתן תעדוף ליוצרות וליוצרים בני העדה (האתיופית). בעדכון נוסף בחודש פברואר 19, נמסר כי אין בהקצאת חצי מיליון ש"י ליוצרים יוצאי אתיופיה, אלא רק במתן "תעדוף ליוצרות וליוצרים בנות ובני העדה במקרה שהניקוד האמנותי יהיה זהה בינם לבין קבוצת התייחסות אחרת".

התייחסות היחידה: משמעות תגובה זו הינה שלא תקום קרן ובה תקציב ייעודי ליוצרים יוצאי אתיופיה, אלא מתן "העדפה מתקנת" במקרה של שוויון בניקוד.

החלטה מס' 38: הקמת קרן לייזום פרויקטים על ידי אמנים, יוצרות ויוצרים יוצאי אתיופיה.
סטטוס: בהליך ביצוע

משרד התרבות והספורט מסר כי מוענק סיוע בייזום פרויקטים על ידי אמנים ויוצרים יוצאי אתיופיה באמצעות תקנת סל תרבות עירוני ליזום למעלה מ-420 יוזמות תרבות חדשות בפריפריה החברתית והגיאוגרפית. צוות המפקחות של תקנת סלע מעודד את הערים השונות, בהן ישנם ריכוזים של בני ובנות העדה, להקצות יוזמות לטיפול המורשת והמסורת של העדה. משרד התרבות והספורט עדכן עוד, כי הוא תומך בפסטיבלים ובאירועי תרבות המעלים על נס את מורשתה המפוארת של יהדות

אתיופיה.

עוד נמסר בעניין זה, כי **מצויים במהלך מתקדם של תוכנית העבודה של התאגיד למורשת יהדות**

אתיופיה, שכבר מקיים פרויקטים משמעותיים להעצמת התרבות של העדה, כמו הסיגדיאדה

ופסטיבל הפיוט, ובאמצעותו ייפתחו פרויקטים רבים נוספים להעצמתה של העדה.

התייחסות היחידה: בעניין פעילות התאגיד "למורשת יהדות אתיופיה", המנכ"ל הקודם, מר דני אדמסו, סיים את תפקידו באופן פורמלי ביום 31.8.2017. עברה למעלה משנה וחצי ולא מונה מנכ"ל לתאגיד. עוד יש לציין כי בהיעדר מנכ"ל לתאגיד, אין דיווח לציבור על פעילות התאגיד ולא נראה כי מתקיימת פעילות סדירה של התאגיד כדי לממש את ייעודו, כפי שמפורט באתר משרד התרבות והספורט⁴:

יעודו ותפקידו של המרכז: "התאגיד הסטטוטורי מכוח חוק – 'המרכז מורשת יהדות אתיופיה', יהווה גוף ידע ממלכתי ומרכזי, לחקר תרבותה ומורשתה של קהילת יהודי אתיופיה בישראל. הגוף יהווה בית תרבותי ומרכזי למוסדות, גופים, עמותות ויזמים פרטיים העוסקים בתרבות יהודי אתיופיה ברמה המקומית, הארצית והלאומית, תוך שיתוף פעולה הדוק עם כולם יחד. המרכז ישתלב ביחידת המורשת של מינהל תרבות במשרד התרבות והספורט, ויכלול בין היתר מכון מחקר וארכיון. 'המרכז למורשת יהדות אתיופיה', יהיה מוסד עדכני ומתקדם, שתפקידו להוות השראה ומקור לסנכרון בין תרבות אורלית עשירה ועתיקת יומין של יהדות אתיופיה על גווניה, לבין התרבות האוריינית והטכנולוגית של ישראל כיום. המרכז לא רק יפגיש בין העבר וההווה, אלא יאפשר הזדמנות ליצירת אייקונים, אובייקטים ותכני תרבות חדשים, שנועדו להוסיף משמעות מעשירה ומשלימה לתרבות הישראלית הקיימת".

החלטה מס' 39: הממשלה רושמת לפנייה את הודעת היועץ המשפטי לממשלה כי בכוונתו לקיים דיון ולהכריע בעניין שאלת הגורם שיוסמך לקיים חקירה במישור המשמעותי באירועים בהם התעורר חשד לשימוש בכוח שלא כדין על ידי שוטר, כאשר לפי קביעת מח"ש האירוע אינו עולה כדי עבירה פלילית. חיבוח גם שאלת העברת התלונות שעניינן התנהגות גזענית או פסולה של שוטר ממח"ש לאגף המשמעת במשטרת ישראל.

סטטוס: בוצע. היועץ המשפטי לממשלה אימץ את המתווה אותו גיבש והציעה עו"ד ליכט לטיפול בעבירות משמעת של שוטרים, לרבות התנהגות גזענית, לפיו יועברו למשטרה לבדיקה משמעתית. מתווה זה דורש תיקונים לצורך בניית מערך עם סמכויות חקירה בתוך משטרת ישראל. טרם הועבר כתב הסמכה של היועץ המשפטי לממשלה למשטרת ישראל.

-משטרת ישראל-

החלטה מס' 40: קביעת נהלים לשימוש בטייזר.

סטטוס: בוצע

בדוח הקודם דווח כי הופצה הנחיה בנושא ומתקיים מעקב לשימוש מרוסן בטייזר.

נמסר עדכון על ידי משטרת ישראל כי:

קצינת טייזר ארצית בודקת באופן אקראי 10% לערך מכלל האירועים שדווחו לה במערכת הפל"א אירועים חריגים (במידה ויש) מועברים למחלקת משמעת לטיפול.

בשנת 2018 העבירה קצינת טייזר ארצית שני אירועים של שימוש חריג בטייזר לשם היוועצות עם

מחלקת משמעת. שני המקרים הועברו על ידי מחלקת משמעת למח"ש לבדיקה בשל חשד לחריגה מסמכות בשימוש בטייזר. שלושה אירועים נוספים הועברו למחלקת משמעת על ידי מח"ש. בשניים הוברר כי לא היה שימוש חריג בטייזר כי אם ליקוי בעניין התייעוד ובהקשר זה ננקט צעד הדרכה פיקודי (לא כאקט משמעתי), ותיק נוסף הועבר להמשך בירור על ידי קבו"ד (קצין בודק). בסך הכל נבחנו חמישה אירועים של שימוש בטייזר ב-2018 ושניים מתוכם נקבעו כאירוע חורג.

החלטה מס' 43: הדרכת שוטרים למניעת גזענות.

סטטוס: בוצע

התייחסות המשטרה:

1. במכללה הלאומית לשוטרים בבית שמש וביחידות השטח מתקיימות פעילויות רחבות להעמקת ופיתוח הכשירות התרבותית של השוטרים והמפקדים. במסגרת ההכשרות במכללה מועברות הדרכות סדנאות לפיתוח כשירות תרבותית בדרך קבע בהתאם לאתגרי התפקיד ומאפייני הדרג. מטרות ההכשרות לסייע בגיבוש תודעה תפקידית ולהקנות ידע ולפתח מיומניות, להתנהלות אפקטיבית בחברה רב תרבותית, ולהקנות כישורים לניהול קונפליקטים על מנת ללמד השוטר/המפקד כיצד לפעול נכון ובאופן מקצועי אל מול האזרחים באשר הם.
2. כך לדוגמה, במסגרת העבודה השוטפת עם יחידות השטח, הועברו במהלך שנת 2018, 80 סדנאות בנושא כשירות תרבותית, אשר הותאמו לאתגרים שמופו על ידי יחידות השטח. זאת, בהמשך לתהליך שכלל 153 מופעי הכשרה במהלך השנים 2017-2016.
3. בנוסף, כלל מפקדי תחנות המשטרה קיבלו במהלך שנת 2018 ליווי באמצעות יועץ חיצוני מומחה תוכן לבניית תיק כשירות תרבותית, לגיבוש שגרת מטה של תחנה כשירה תרבותית.
4. במהלך השנים האחרונות הוכשרו אלפי שוטרים בתחום זה. השוטרים מגיעים מכל מגזרי המשטרה וחזרו ליחידותיהם השונות הפזורות ברחבי הארץ.
5. לא קיים סילבוס או תכנית הכשרה מסודרת בנושא כשירות תרבותיות אלא מתווה להדרכות בקורסים השונים. ההרצאות וההכשרות, המועברות ע"י סגל במקביל למומחה תוכן במיקור חוץ, מותאמות למאפייני החניכים המקבלים את ההדרכות הנ"ל.
6. כאמור מעלה, מפקדים יכולים לבקש בניית תכנית ייעודית ליחידתם בהתאם לאוכלוסיות המאפיינות את האזור עליו הם מופקדים, ולסוגיות המאפיינות את עבודת היחידה.
7. הגורמים האחראיים להעברת הכשרות והרצאות בתחום הכשירות התרבותית הם גורמי אגף ההדרכה: הדרכה בפועל - המכללה הלאומית לשוטרים לצד מומחי תוכן גורמי חוץ. אחריות מטה לפיתוח והטמעת התכנים בהכשרות השונות - מחלקות האגף: מחלקת תוה"ד ומחלקת חינוך, בליווי מערך הייעוץ הארגוני.

התייחסות היחידה: הכשרות בנושא כשירות רב-תרבותית לא בהכרח מונעות גזענות. על כן יש צורך, בנוסף או בשילוב עם נושא כשירות רב-תרבותית, להכשיר את השוטרים במיגור ומניעת גזענות. היחידה גיבשה סילבוס מסודר להכשרה בנושא מניעת גזענות, והיא קוראת למשטרת ישראל לשתף פעולה להטמעת הסילבוס בתכנית ההכשרה של שוטרים.

החלטה מס' 44: העברת תלונה על ידי ית"צ (יחידה לתלונות הציבור) בגין התנהגות גזענית או פסולה למחלקת משמעת במשטרת ישראל.

סטטוס: בוצע

הגורמים הרלוונטיים במשטרה הונחו להעביר לרכות יחידת תלונות ציבור במשטרת ישראל בתחילת כל חודש דיווח עם נתונים אודות תלונות ציבור שעניינן התנהגות גזענית.

להלן תלונות ציבור בנושא גזענות 2017-2016, כפי שנמסרו על די משטרת ישראל:

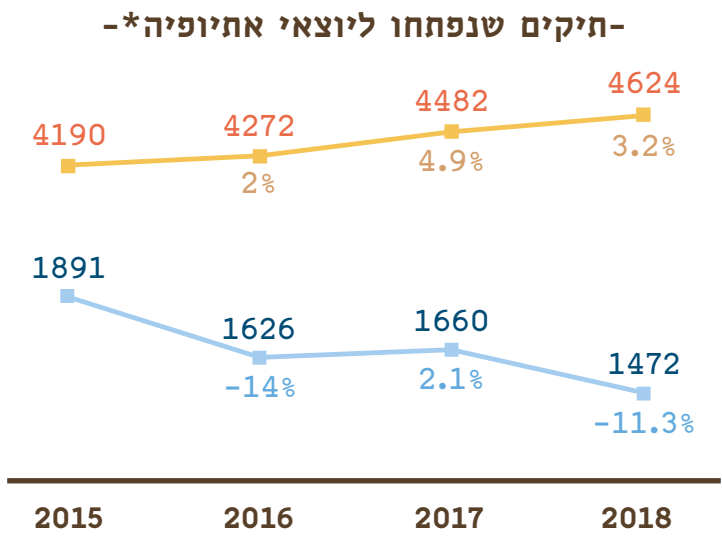
⁴.aspx http://archive.mcs.gov.il/about/AuthoritiesCouncilsCorporations/Pages/EthiopiaHeritage.aspx

מס' סד'	תאריך האירוע	תיאור תמציתי של התלונה	ממצאי הברור + צעד משמעותי
1	30.5.17	הנ"ל טען ששוטרת סיור דרשה ממנו לעזוב מקום ציבורי על רקע היותו בן מיעוטים	לא מוצדק
2	20.12.16	המתלונן מלין על אמירות גזעניות כלפיו מצד השוטר הנילון.	תלונה לא מוצדקת
3	20.12.16	המתלונן מלין על כך שהשוטר ממוצא ערבי לא עזר לו ואף צרח עליו באירוע הקשור לשני בני מיעוטים שנראו חשודים בעיניו ובגינם הזמין ניידת. בנוסף אמר לו שלא כל ערבי הוא מחבל או גנב.	תלונה לא מוצדקת
4	15.10.16	מדובר בפוסט בפייסבוק על נער שעוכב ע"י בלשי תחני ראש העין ללא כל סיבה. מבירור התלונה עלה כי הנער הגיע בשעת לילה מאוחרת לעיר שוהם מבלי שידע לספק פרטים לאן הולך. לאחר שנבדק שוחרר לדרכו.	תלונה לא מוצדקת
5	28.3.17	רישום דו"ח - מלין על התנהגות שוטר, ללא מדים, בגין סירוב חוזר להזדהות, התבטאויות גזעניות ולא ראיות כלפיו, התנהגות אגרסיבית ותוקפנית. המתלונן מציין כי זומן ע"י חוקר בשם בנטל ארמון לחקירות עכו. צירף הקלטה המתעדת חלקית את התנהגות השוטר.	מוצדקת עדכון 21/5/18 - ניתן ראיון הדרכה (לא הליך משמעותי)
6	14.2.17	תלונת עמותת "טבקה- צדק ושוויון ליוצאי אתיופיה". מדובר באירוע במהלכו נערך חיפוש באמצעות צו שבוצע ע"י שני שוטרים מתחנת קרית מלאכי. לטענת המתלונן החיפוש בוצע בצורה ברוטלית ומשפילה, כן נטען כי בתו בת ה-10 של המתלונן שהתה במקום, ונשאלה ע"י השוטרים שאלות מבלי שהללו יודחו בפניה.	תלונה לא מוצדקת
7	9.1.17	הנ"ל צד שלישי - מתלוננת על שוטר שעלה לאוטובוס והחליט לבדוק ידיד שלה, לטענתה רק בגלל מוצאו האתיופי. הנ"ל לא נכחה במקום, והידיד שלה סירב למסור פרטים מזהים נוספים.	בהיעדר פרטים בסיסיים, לא היה ניתן להמשיך לברר את התלונה והיא סווגה כפניה ונסגרה.
8	3.11.16	המתלונן מלין על התנהגות לא ראויה של שוטרים בעת שדרשו ממנו לבצע בדיקת נשיפון, סירבו להזדהות, וללא סיבה חוקית עיכבו אותו, טוען שמדובר בהתנהלות ממניעים גזעניים כלפי עדתו.	הוגש ערר על החלטת מח"ש, לאור זאת בשלב זה נסגר כלא בורר עד תום. עדכון 21/5/18 הערר למח"ש נדחה בינואר 2018. מח"ש לא החזירו לבדיקת הית"צ ואף האזרח לא פנה בשנית

החלטה מס' 46: פרסום דו"ח שנתי לפירוט הליכים משמעתיים כנגד שוטרים במקרי גזענות. **סטטוס: לא בוצע**

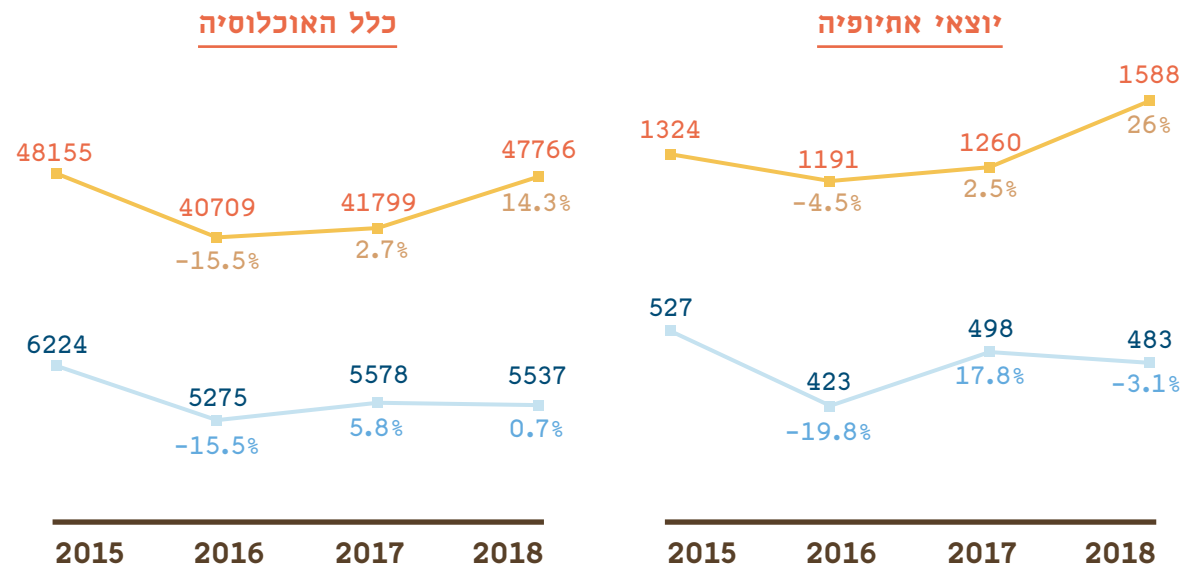
החלטה מס' 47: המפכ"ל ינחה לבצע בקרה נושאית רחבה בנושא עילות הסגירה של תיקים בדגש על סגירת תיקי קטינים. הבקרה תתקיים אחת לשנה במשך 3 שנים. בכל שנה, לאור ממצעי הבקרה, תיערך הפקת לקחים וירוענו הנהלים והנחיות בנושא. בתום 3 שנים יבחן בנוסף האופן היעיל ביותר לפיקוח ובקרה על עילות הסגירה.

סטטוס: בוצע
התייחסות היחידה: יצאה הנחייה ולהלן הנתונים שהגישה המשטרה כחלק מהמעקב אחר יישום החלטה זו.

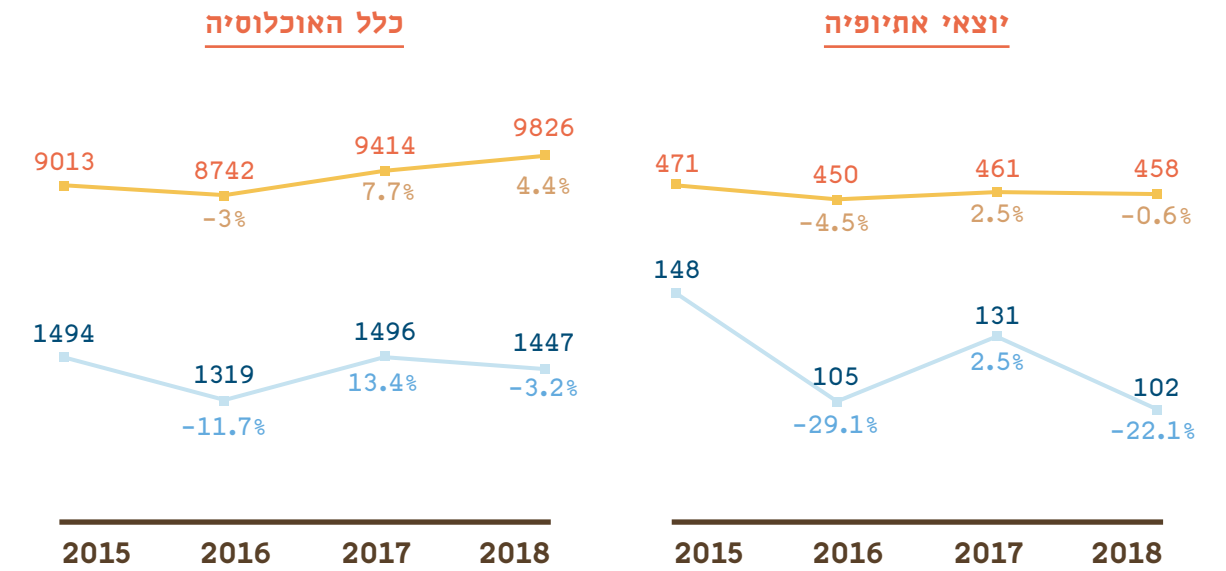

* טרם הסתיים הטיפול בכל התיקים שנפתחו בשנת 2018, ועל כן הנתונים נמוכים נומינלית ואחוזית

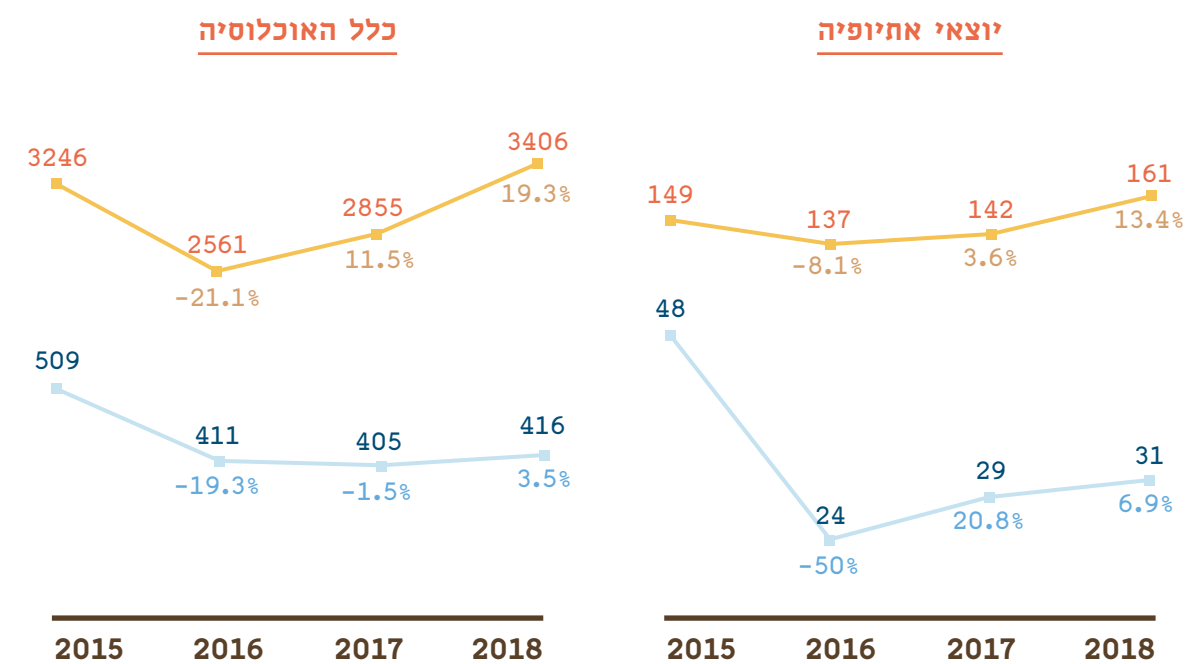
-תיקים עם כתבי אישום-

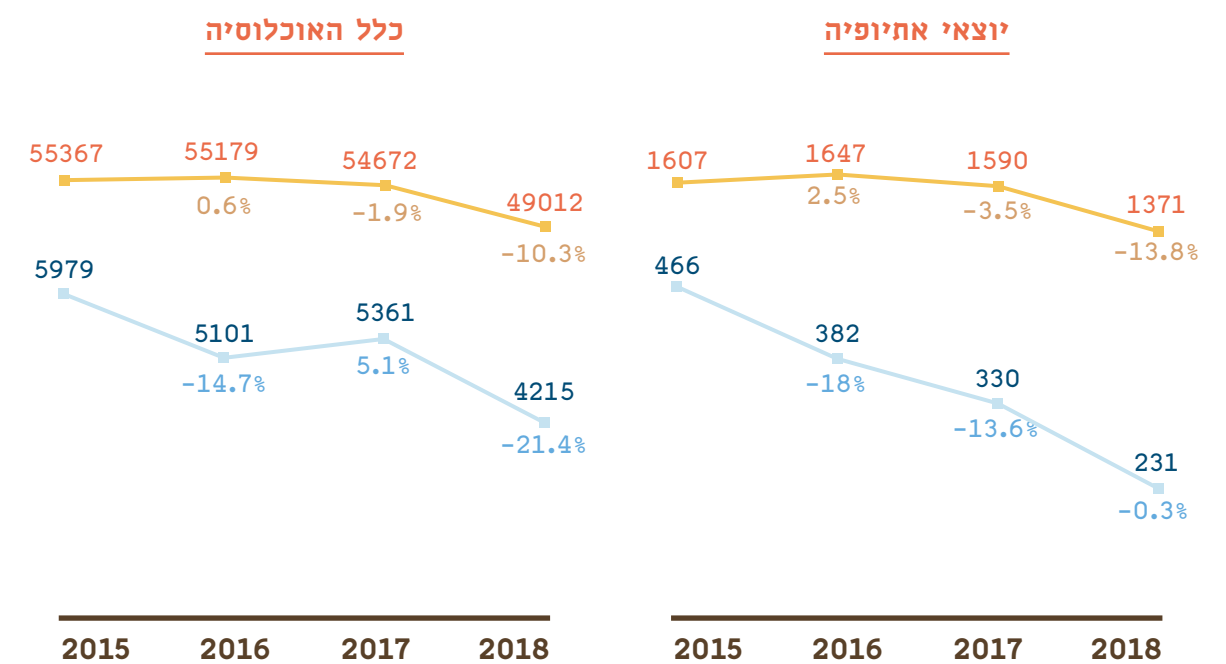
-תיקים שנפתחו ב"עבירות מגע"-

-תיקים עם כתבי אישום בעבירות "מגע"-

-מעצרים-

בגיר וקשיש
אחוז שינוי - בגיר
קטין
אחוז שינוי - קטין

בגיר וקשיש
אחוז שינוי - בגיר
קטין
אחוז שינוי - קטין

-----לאוד מורכבות הנתונים שנמסרו על-ידי המשטרה והחשיבות הרבה בהבנתם לצורך בחינת המגמות השונות שחלו מאז שנת 2015, הן בתחום המעצרים והן בתחום הגשת כתבי האישום, להלן יובאו התובנות והמסקנות שניתן ללמוד מנתונים האמורים. ראשית תובא התייחסות לקטינים ולאחר מכן לקבוצת הבגידים. בכל אחד מהנושאים, תובא התייחסות לנתונים שהתקבלו בשנת 2018 ביחס לשנת 2015 בתוך קבוצת ההשוואה, לאחר מכן תובא התייחסות בין כל קבוצה, לקבוצה המקבילה לה בכלל האוכלוסייה.

-קטינים-

טרם הבאת התייחסות לכלל הנתונים בעניינם של קטינים יוצאי אתיופיה, ראוי להדגיש כבר עתה כי עיקר הנתונים מלמדים על מגמת שינוי ושיפור ברוב המדדים, אף אם עדיין שיעור הקטינים יוצא אתיופיה המעורבים בפלילים הינו גבוה ביחס לשיעורם מכלל האוכלוסייה.

תיקים שנפתחו כנגד קטינים יוצאי אתיופיה:

- בין השנים 2015 ו-2018 חלה **ירידה** משמעותית (22.1%) במספר התיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה. עיקר הירידה נרשמה בשנת 2016 ובשנת 2018.⁵

"מעצרים":

- בהתאם לנתונים שהתקבלו מהמשטרה ניתן לראות באופן ברור כי בשנת 2018 חלה **ירידה** של **50.4%** במעצרים של קטינים יוצאי אתיופיה ביחס לשנת 2015. הנתונים ביחס לקטינים מכלל האוכלוסייה בקטגוריה זו, מצביעים אף הם על **ירידה** של **29.5%**. ברי כי שיעור המעצרים בקרב קטינים יוצאי אתיופיה מהווה אינדיקציה ברורה לשינוי משמעותי הן ביחס למעצרים של קטינים יוצאי אתיופיה בשנת 2015 והן ביחס לשינוי החל בעניינם של קטינים מכלל האוכלוסייה.
- **הירידה** האמורה בשיעור המעצרים בקרב הקטינים יוצאי אתיופיה משתקפת אף מאחוז הקטינים יוצאי אתיופיה אשר נעצרו ביחס לקטינים מכלל האוכלוסייה; בעוד שבשנת 2015 **7.7%** מכלל הקטינים העצורים היו קטינים יוצאי אתיופיה, בשנת 2018 חלה ירידה, וכעת קטינים יוצאי אתיופיה מהווים **5.4%** מכלל הקטינים העצורים. עם זאת יש להדגיש, שיעור הקטינים ממוצא אתיופיה שנעצרו בשנת 2018 עדיין גבוהה משמעותית ביחס לשיעורה של האוכלוסייה ממוצע אתיופיה מסך האוכלוסייה (1.6%).

"עבירות מגע" - עבירות הנגזרות ככלל ממצבי חיכוך עם שוטרים:

- ניתן לראות מנתוני 2018 כי חלה **ירידה** של **31%** במספר התיקים שנפתחו כנגד קטינים יוצאי אתיופיה בעבירות מגע ביחס לשנת 2015. לעומת זאת, חלה עלייה של **3.1% בלבד** במספר תיקי עבירות מגע שנפתחו כנגד קטינים מכלל האוכלוסייה.
- **התיקים שנפתחו** בשנת 2018 נגד קטינים יוצאי אתיופיה בגין **עבירת מגע** מהווים **7%** מכלל התיקים שנפתחו בגין עבירה זו בקרב קטינים מכלל האוכלוסייה. לעומת זאת, הנתונים מראים כי בשנת 2015, מספר התיקים האמור נגד קטינים יוצאי אתיופיה היווה **9.9%** מכלל התיקים שנפתחו נגד קטינים בכלל אוכלוסייה בעבירות מגע. על כן, ניתן להניח כי **ירידה של כ-3 נקודות האחוז** בקטגוריה זו נעוצה, בין היתר, בטיפול בתופעת שיטור היתר.

- כמו כן, התיקים שנפתחו בשנת 2018 נגד קטינים יוצאי אתיופיה בגין **עבירות מגע** מהווים **6.9%** מכלל התיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה באותה השנה. בשנת 2015 **7.8%** מכלל התיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה היו בעבירות מגע.
- **עבור כל 100** תיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה בגין עבירת מגע בשנת 2018, יש 30 תיקים שהוחלט בהם לכתב אישום. בשנת 2015 יחס זה עמד על קצת יותר ועבור כל 100 תיקים שנפתחו יש 32 תיקים שהוחלט להגיש בהם כתב אישום.

"כתבי אישום" - כללי:

- בשנת 2018 חלה **ירידה** של **8.3%** במספר כתבי האישום אשר הוגשו כנגד קטינים יוצאי אתיופיה ביחס לשנת 2015. גם בעניינם של קטינים מכלל האוכלוסייה אשר הוגש נגדם כתב אישום, חלה **ירידה** אף גדולה יותר, של **11%**.
- כתבי האישום אשר הוגשו נגד קטינים יוצאי אתיופיה מהווים בשנת 2018 **8.7%** מכלל כתבי האישום אשר הוגשו נגד קטינים מכלל האוכלוסייה. המדובר במגמת **עלייה** לעומת שנת 2015 בה היוו כתבי אישום נגד קטינים יוצאי אתיופיה **8.4%** מכלל התיקים.
- לכל 100 תיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה בשנת 2015 הוחלט להגיש 28 כתב אישום, לעומת זאת בשנת 2018 נרשמה עליה והיחס הוא כ 33 כתבי אישום לכל 100 תיקים שנפתחו.

"כתב אישום" - עבירות מגע:

- ניתן לראות כי בשנת 2018 חלה **ירידה** של **35.4%** במספר התיקים בהם הוגשו כתבי אישום בעבירות מגע נגד קטינים יוצאי אתיופיה. גם בקרב הקטינים מכלל האוכלוסייה חלה **ירידה** מתונה יותר של **17.6%**.
- בשנת 2015 מספר התיקים שהוגש בהם כתב אישום נגד קטינים יוצאי אתיופיה בגין עבירות מגע עמד על **9.4%** מכלל כתבי האישום שהוגשו נגד קטינים מכלל האוכלוסייה בגין עבירה זו. בשנת 2018 ניתן לראות כי נתון זה **ירד** ועמד על **7.3%**.
- כתבי האישום שהוגשו נגד קטינים יוצאי אתיופיה בגין עבירות מגע היוו בשנת 2015 **9.1%** מכלל התיקים בהם הוגשו כתבי אישום נגד קטינים יוצאי אתיופיה. בשנת 2018 חלה ירידה בשיעור זה של התיקים והוא עמד על **6.4%**. בחינת קטגוריה זו בקרב קטינים מכלל האוכלוסייה מלמדת אף היא על ירידה, אם כי קטנה יותר; בשנת 2015 אחוז זה של התיקים עמד על **8.1%** לעומת **7.5%** בשנת 2018.

-בגירים-

טרם התייחסות לנתונים בעניינם של הבגירים יוצאי אתיופיה, ראוי להדגיש כי חלה מגמת עלייה בכל הפרמטרים בעניינם, למעט במעצרים ובעבירות מגע. כמו כן, ניתן ראות עי שיעור העבריינות בקרב קבוצת הבגירים מיוצאי אתיופיה, קרוב יותר לשיעורם של יוצאי אתיופיה באוכלוסייה.

התיקים שנפתחו נגד בגירים יוצאי אתיופיה:

- בעוד שהנתונים אודות התיקים שנפתחו נגד קטינים יוצאי אתיופיה בשנת 2018, הצביעו על **ירידה** של **22.1%** כאמור לעיל, הנתונים ביחס למספר התיקים שנפתחו נגד בגירים יוצאי אתיופיה בשנת 2018 מצביעים דווקא על **עלייה** של **10.3%** ביחס לשנת 2015.

"מעצרים":

- שיעור מעצרים של בגירים יוצאי אתיופיה, בדומה לקטינים, חלה **בו ירידה** של **14.6%** ביחס לשנת 2015, בעוד שבכלל האוכלוסייה חלה **ירידה**, אם כי מצומצמת יותר של **11.4%**.

5. בשל תקלה לא נמסר הנתון ביחס לכלל האוכלוסייה, קטינים ובגירים, זאת ביחס לסוגיה זו בלבד.

- כמו כן, אחוז הבגידים יוצאי אתיופיה אשר נעצרו בשנת 2018 היווה 2.7% מכלל העצורים הבגידים. בשנת 2015 נתון זה עמד על 2.9%. ניכרת מגמה קלה של שיפור.

”עבירות מגע”:

- ניתן לראות **ירידה** של 2.7% במספר התיקים שנפתחו נגד בגידים יוצאי אתיופיה בעבירת מגע ביחס לשנת 2015. מנגד, ניתן לראות כי חלה **עלייה** של 9% במספר התיקים שנפתחו נגד בגידים מכלל האוכלוסייה בעבירת מגע בשנת 2015. מהנתונים עולה כי ניכרת בולטות של יוצאי אתיופיה בעבירות מגע ביחס לכלל האוכלוסייה.
- בשנת 2018, מספר תיקי המגע שנפתחו נגד בגידים יוצאי אתיופיה היווה 4.6% מכלל התיקים שנפתחו בגין עבירה זו כנגד כלל האוכלוסייה. בשנת 2015 נתון זה עמד על 5.2%. חרף העובדה כי מדובר ב**ירידה** קלה יחסית, ניתן לראות שגם בעניינם של הבגידים בקטגוריה זו, ישנה מגמת **ירידה** בדומה לקטינים באותה קטגוריה.
- בשנת 2018 אחוז התיקים שנפתחו בגין עבירות מגע נגד בגידים יוצאי אתיופיה עמד על 9.9% מכלל התיקים שנפתחו נגדם. לעומת זאת בשנת 2015 אחוז זה של התיקים היה 11.2%. ניתן לראות **ירידה** מתונה.
- לכל 100 תיקים שנפתחו נגד בגידים יוצאי אתיופיה בגין עבירות מגע בשנת 2018, 35 תיקים הוחלט להגיש כתבי אישום. מדובר במגמת עלייה לעומת 2015 אשר בה הוגשו 31.6 תיקים. הנתונים בקרב בגידים בכלל אוכלוסייה מלמדים כי המגמה הפוכה - בשנת 2018 שיעור התיקים שהסתיים בכתב אישום בעבירת מגע עמד על 34.6 לכל 100 תיקים שנפתחו לעומת 36 בשנת 2015.

”כתב אישום” - כללי:

- הנתונים מלמדים כי בשנת 2018 חלה **עלייה** של 19.9% במספר התיקים של בגידים יוצאי אתיופיה, שהוחלט להגיש בהם כתב אישום ביחס לשנת 2015. גם בקרב בגידים מכלל האוכלוסייה חלה **עלייה** של 0.8% בקטגוריה זו. חרף העלייה בקרב שתי הקבוצות, ברי כי העלייה בקרב הבגידים יוצאי אתיופיה היא הרבה יותר גדולה ומשמעותית.
- כמו כן, התיקים בהם הוגש כתב אישום נגד בגידים יוצאי אתיופיה בשנת 2018 מהווים 3.3% מכלל התיקים שהוגשו נגד בגידים מכלל אוכלוסייה. המדובר במגמת עלייה לעומת שנת 2015 או עמד נתון זה על 2.7%.
- לכל 100 תיקים שנפתחו בשנת 2015, 31.5 תיקים הוגש בהם כתב אישום. ואילו בשנת 2018 יחס זה עלה ל-34.3 לכל 100 תיקים שנפתחו. מגמה הפוכה מזו שהתרחשה בעניינם של הקטינים יוצאי אתיופיה.

”כתב אישום” - עבירות מגע:

- ניתן לראות כי חלה **עלייה** של 8% במספר תיקי עבירות מגע נגד בגידים יוצאי אתיופיה בהם הוחלט להגיש כתב אישום לעומת שנת 2015. בקרב הבגידים בכלל האוכלוסייה גם חלה **עלייה**, אולם רק של 4.9%.
- בשנת 2015 אחוז התיקים שהוגש נגד בגידים יוצאי אתיופיה בגין עבירות מגע עמד על 4.5% מכלל כתבי האישום שהוגשו נגד בגידים מכלל האוכלוסייה בגין עבירה זו. לעומת זאת בשנת 2018 ישנה מגמת עליה עומד על 4.7%.
- בשנת 2018, אחוז כתבי האישום שהוגשו נגד בגידים יוצאי אתיופיה בגין עבירות מגע עמד על 10.1% מכלל כתבי האישום שהוגשו. בשנת 2015 נתון זה עמד על כ- 11.2%. ניתן לראות מגמת ירידה אף אם היא קלה.

נתוני כליאת קטינים בכלא ”אופק”

החודש	מספר הנערים באופק	מתוכם בני העדה האתיופית	מתוכם עצורי ימים	מתוכם עצורים עה”א+עת”ה	מתוכם שפוטים
ינואר 14.01.18	110	14	חסר	חסר	חסר
פברואר 27.02.18	107	12	חסר	חסר	חסר
מרץ 18.03.18	97	14	- 3	10 - מוצא אתיופי 47 - כללי	4 - מוצא אתיופי 33 - כללי
אפריל 11.04.18	95	15	- 1	11 - מוצא אתיופי 51 - כללי	4 - מוצא אתיופי 28 - כללי
מאי 27.05.18	102	14	- 2	11 - מוצא אתיופי 51 - כללי	4 - מוצא אתיופי 28 - כללי
יוני 14.06.18	110	15	- 4	10 - מוצא אתיופי 61 - כללי	5 - מוצא אתיופי 30 - כללי
יולי 03.07.18	103	12	- 2	6 - מוצא אתיופי 60 - כללי	6 - מוצא אתיופי 29 - כללי
אוגוסט 01.08.18	120	22	- 1	15 - מוצא אתיופי 54 - כללי	7 - מוצא אתיופי 43 - כללי
ספטמבר 26.09.18	97	16	- 1	10 - מוצא אתיופי 36 - כללי	6 - מוצא אתיופי 44 - כללי
אוקטובר -	חסר	חסר	חסר	חסר	חסר
נובמבר 05.11.18	85	14	- 1	9 - מוצא אתיופי 41 - כללי	5 - מוצא אתיופי 29 - כללי
דצמבר 17.12.18	84	11	- 1	4 - מוצא אתיופי 43 - כללי	7 - מוצא אתיופי 29 - כללי

בדיקה של נתוני הכליאה בכלא אופק, שהינו הכלא היחיד לקטינים בישראל, מעלה את המסקנות הבאות:

1. מצבת הכליאה בשנת 2018, נעה בין 84 ל-120 קטינים כלואים מכלל האוכלוסייה, המחולקים בין קטינים עצורים למיניהם (עצורי ימים ועצורים עד תום ההליכים) לבין קטינים שנשפטו לעונשי מאסר בפועל. אחוז יוצאי אתיופיה מבניהם לאורך השנה עומד בממוצע על 14.3%.
2. ביחס לקטינים השפוטים (שנדונו למאסר בפועל) יש להתייחס לא רק לשיעורם של קטינים יוצאי אתיופיה מבין כלל הקטינים השפוטים, אלא גם למספרים הנומינליים, המדברים בעד עצמם. מהמספרים האמורים עולה כי מספר הקטינים יוצאי אתיופיה המרצים עונש מאסר, נע בין 4 למקסימום 7 בכל רגע נתון - מספר נמוך אבסולוטית והעומד בסתירה לסברה רווחת, כי קיימת עבריינות חמורה בקרב רבים מהקטינים יוצאי אתיופיה.

3. בדומה לכך, גם המספרים הנומינליים של הקטינים יוצאי אתיופיה העצורים עד תום ההליכים נעים בין 6 למקסימום 15 נערים (בתקופה הקיץ).
4. בניתוח חודשי, של שיעורם היחסי של הקטינים יוצאי אתיופיה אשר היו כלואים (עצורים ושפוטים) מבין כלל הקטינים שהוחזקו בכלא אופק במהלך שנת 2018 בכלא אופק, נע בין 18.3%-11.2% מכלל הקטינים הכלואים.
5. בניתוח חודשי, שיעור הקטינים יוצאי אתיופיה השפוטים והמרצים עונש מאסר בפועל בכלא אופק במהלך שנת 2018 נע בין 24.1%-12.1% מכלל הקטינים השפוטים באותה השנה.
6. בניתוח חודשי, שיעור הקטינים יוצאי אתיופיה אשר היו עצורים במהלך שנת 2018 בכלא אופק נע בין 27.7%-9.3% מכלל הקטינים העצורים באותו כלא. חשוב לציין בהקשר זה כי הן מספר הקטינים העצורים מקרב יוצאי אתיופיה והן מספר הקטינים העצורים מכלל האוכלוסייה עלה באופן משמעותי במהלך חודש אוגוסט 2018. מכל מקום, חרף הירידה (יחסית לנתוני העבר) בשיעור הקטינים יוצאי אתיופיה שהיו כלואים בכלא אופק במהלך שנת 2018, עדיין שיעורם היחסי בולט וגבוה ביחס לשיעורם בכלל האוכלוסייה.
7. חשוב לציין בהקשר של המעצרים כי לאורך כל השנה לא היו עצורים במעצר ימים קטינים יוצאי אתיופיה, למעט בחודש אחד בלבד (מאי) אשר בו היו עצורים 2 קטינים, המהווים 13.3% מכלל עצורי הימים הקטינים באותה שנה (סה"כ 15 קטינים בקטגוריה זו).

הנכחה חיובית של יוצאי אתיופיה

במאי 2018 הושק מאגר מקוון של מומחים/ות ודוברים/ות יוצאי אתיופיה, Toplist, בהתאם להחלטת ממשלה 1958 בנוגע להנכחה חיובית של יוצאי אתיופיה בתקשורת. התקשורת היא אחד הכלים המרכזיים המשפיעים על הציבוריות הישראלית. ככל שמרחב זה יהיה מגוון ושוויוני יותר, התקשורת תבטא בצורה מיטבית את המציאות בארץ ואת מגוון האוכלוסיות בה. מטרת הקמת המאגר היא להאיץ את התהליך הזה, ולהביא ישראלים יוצאי אתיופיה לקדמת הבמה התקשורתית בשלל נושאים אקטואליים המעסיקים את החברה בישראל, להעשיר ולגוון את השיח הציבורי.

המאגר כיום כולל 54 מומחים/ות ודוברים/ות בנושאי אקטואליה, כלכלה, רווחה, תרבות, אמנות, מדע, רפואה, היי טק ועוד מגוון נושאים רחב. המאגר מיועד לשימושם החופשי של נשות ואנשי תקשורת, עורכים, מפיקים ומארגני כנסים.

<http://toplist.org.il>

על פי מחקר שערכה חברת "יפעת מחקרי מדיה", בני העדה האתיופית זוכים לייצוג חסר בתקשורת הישראלית, וגם כאשר הם מופיעים בה האידועים המרכזיים הם סוגיות הקשורות לפלילים ובני העדה מוצגים כאוכלוסייה מוחלשת או כקורבנות. רק 0.68% מכלל הדמויות שנראו או הוזכרו בתקשורת בתקופת המחקר היו יוצאי אתיופיה, בעוד חלקם באוכלוסייה הוא 1.67.

TOPLIST הוקם ביוזמת יחידת תיאום המאבק בגזענות של משרד המשפטים ובמהלך 2018 התקיימו 44 הופעות בתקשורת של מומחים/ות מ"טופליסט" (ראו בנספח רשימת האייתמים). בנוסף לכך התקיימו שתי סדנאות להופעה בתקשורת, בהם השתתפו 21 מומחים והופקו 4 סרטוני תדמית לחברים במאגר.

אייטמים בתקשורת:

9.1.19 | כנס פורום עסקי יוצאי אתיופיה, ידיעה

אמיר סבה - כנס פורום עסקי יוצאי אתיופיה, ידיעה, ידיעות אחרונות-ממון, "גלובס"

3.1.19 | יום בחיי אלבל סמואל אלבל סמואל, אתר הארץ

www.haaretz.co.il/blogs/sivanklingbail/BLOG-1.6806346?utm_source=Web_Share&utm_medium=Whatsapp&utm_campaign=Share

30.12.18 | הטייס האתיופי ציון שנקור

www.kan.org.il/Item/?itemId=44927

24.12.18 | הטייס האתיופי מהרטה ברוך רון, מאקו - דעות

www.mako.co.il/video-blogs/Article-72574905d6cd761006.htm?sCh=75b6903202288210&pId=885471177

20.12.18 | שימוש בסמארטפונים בחופשות שלמה בייבי בייבי, קשת - פאולה וליאון

www.facebook.com/paulaANDleon.keshet12/videos/2110218092333785

19.12.18 | טייס ישראלי ראשון ממוצא אתיופי ציון שנקור, רדיו ירושלים

13.12.18 | שיא ישראלי חדש בריצת מרתון גימרה אמרה וזהר זימרו, ערוץ 10, בוקר אור

www.10.tv/ong/178242

6.12.18 | עצות מאנשי מקצוע בנושא חווית גזענות בקרב ילדים ynet

www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5419946,00.html

4.12.18 | הפגנת אלימות נגד נשים מהרטה ברוך רון, גל"צ

26.11.18 יום המאבק באלימות נגד נשים מהרטה ברוך רון, גלובס - פרינט+רשת

www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001261994

20.11.18 | פרקליטים עד הבית עו"ד טל צ'יקול, רשת 13

reshet.tv/item/news/praklitim-ad-habait/season-02/episodes/j6ils-936330

16.11.18 | שיחת פנים: כלכלת אפריקה אמיר סבה, דה מרקר - פרינט+רשת

www.themarker.com/markerweek/.premium-1.6656830?fbclid=IwAR0Uj7rF_CNtkpK1YlzxAwXctuKNCVDRglDWe9hKbpisNLobC5WE9tuZWDM

9.11.18 | ארבעה דורות דוד אבטה, מוסף הארץ

29.10.18 | פרקליטים עד הבית זהבית מקונן, רשת 13

reshet.tv/item/news/praklitim-ad-habait/season-02/episodes/u61qw-903762

הצורך בשינוי מערכתי: תעסוקה, חינוך, משטרה, הממסד הדתי

פעילות היחידה נוגעת במספר רב של תחומים בהם מתקיימת גזענות או אפליה ממסדית על רקע מוצא, צבע עור, דת ולאום. בפרק זה נבקש להתמקד בארבעה נושאים מרכזיים המהותיים למאבק בגזענות: תעסוקה, חינוך, משטרה ודת. סוג הפניות והיקפן בתחומים אלה הצביעו על כך כי מדובר בנושאים כבדי משקל המצריכים פעילות רוחבית החותרת לשינוי מערכתי.

-תעסוקה-

בשנה האחרונה התקבלו כ-42 תלונות הנוגעות לטענות לאפליה בתעסוקה, המהווים 18.2% מסך התלונות. 25 תלונות נגעו לאפליה בתעסוקה בשירות המדינה ו-17 תלונות בגין אפליה בתעסוקה במגזר הפרטי. יש לציין כי התלונות הנוגעות לאפליה במגזר הפרטי הועברו לטיפול של נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה והסיוע המשפטי (על פי מבחן כלכלי), וזאת משום שהן אינן בתחום סמכות הטיפול של היחידה. עם זאת, ניתן לראות כי רובן הגדול של התלונות נגע למשרדים וגופים ממשלתיים. עמדת היחידה היא כי אפליה בתעסוקה היא פסולה, אך על אחת כמה וכמה כשמדובר בתעסוקה בשירות המדינה.

ב-2018 היחידה קיבלה פניות רבות מ יוצאי אתיופיה ומהחברה הערבית אשר טענו כי נתקלו באפליה בעת שביקשו להתקבל לעבודה וגם לאחר מכן, תוך כדי ביצוע תפקידם. למשל, אחת הפונות, אשר משתייכת לחברה הבדואית, התלוננה כי נשאלה במהלך ריאיון עבודה למשרד ממשלתי כיצד יגיבו בעלה ובני משפחתה על העובדה כי היא מתמודדת על המשרה. פניה נוספת הייתה של כבאי ממוצא אתיופי אשר טען כי חווה תקיפה והתעמרות גזענית במקום עבודתו על רקע מוצאו האתיופי. גורמים בתחנת הכבאות בה שירת הכבאי, לא ייחסו חשיבות רבה לתלונותיו החוזרות ולא טיפלו במקרה כראוי.

ישנם מקרים בהם אין ראיות חדות וברורות לאפליה, אלא שניתוח הנסיבות מובילים למסקנה כי קיימת אפליה סמויה. דרכי ההתמודדות עם מקרים של גזענות בוטה וישירה, ברורות יותר. הגזענות הסמויה קשה יותר להתמודדות. לדוגמא, במקרים מסוימים שהגיעו אלינו, עלה החשש כי משובים על תפקודם של הפונים שיקפו תפיסות סטראוטיפיות ולא את תפקודם של הפונים באופן הולם ואמיתי.

במקרים כאלה כלים משפטיים לא תמיד יתאימו, שכן השדה המשפטי מתבסס על ראיות בעוד שהאפליה והגזענות הסמויים קשים להוכחה ברמה מספיקה מבחינה משפטית. על כן יש צורך בפעולות של שיקוף ורתימה של הגורמים הרלוונטיים לבחינה מחודשת של המקרה ושל ההתנהלות שלהם. בשנה האחרונה היחידה ניהלה פגישות מסוג זה במשרדי הממשלה הבאים: משרד החינוך, המשרד לשוויון חברתי, מערך הסייבר במשרד רוח"מ והשירות המטאורולוגי.

המלצות הוועדה הבין-משרדית בנושא זו נמצאות תחת אחריותה של נציבות שירות המדינה. ההחלטות כוללות עריכת סדנאות לגיוון תעסוקתי ולמיגור גזענות למנהלים ועובדים במגזר הציבורי, הכנת דו"ח גיוון תעסוקתי ומדד הכלה במשרדי הממשלה ותוכניות חניכה ורשתיות לנקלטים בתחילת דרכם המקצועית, אשר יכולות לסייע בהליך קליטת עובדים ממגזרים שונים לתוך מקומות עבודה בצורה משמעותית וראויה. דוח הגיוון שהוכן והופץ על ידי נציבות שירות המדינה מצביע על אי עמידה בתנאי חוק ייצוג הולם ומלמד כי

יש עוד דרך ארוכה לקידום הגיוון התעסוקתי ומניעת אפליה. אנו רואים בנושא התעסוקה עניין מערכתי חשוב לצמצום תופעת האפליה ומימוש הזדמנויות תעסוקה נאותה. מעבר לכך, מקום העבודה הוא מרחב של מפגש בין פרטים שיכול לתרום לשינוי תפיסות ביחס ל "אחר" ובאופן עקיף ויומיומי, לצמצם תפיסות גזעניות.

-חינוך-

אין עוררין על החשיבות של חינוך במיגור תופעות של גזענות, ובהטמעה של ערכים נוגדי גזענות – כגון כבוד האדם וערך השוויון – בחברה בישראל. מערכת החינוך נוגעת בכל אורח ואזרחית במדינה, בעיקר דרך ילדים במשפחה הגרעינית או המורחבת הנמצאים במערכת, אך גם כמקום עבודה למאות אלפי מורות ומורים, גננות, סייעות, מנהלות/ים, עובדי מטה, מנהלה ותחזוקה.

ועדת פלמור שמה דגש על החשיבות של חינוך במיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה. "לחינוך יש פוטנציאל עצום ותפקיד חשוב בעיצוב פני החברה. אין להסתפק בטיפול בבעיית הגזענות בכלים משפטיים בלבד, שכן הגזענות עלולה להפוך מגלויה לסמויה. החינוך גם עמד במרכז המלצות שהתקבלו מן הציבור, במהלך של שיתוף הציבור שקדם לעבודת הצוות." (עמוד 116)

ב-2016 מבקר המדינה פרסם דו"ח בנושא "חינוך לחיים משותפים ומניעת גזענות". הדו"ח קבע כי: "המדינה אינה עושה שימוש מושכל ומספק במערכת החינוך על מנת ליצור גשרים בין חלקי החברה. משרד החינוך לא יישם מרכיבים מרכזיים בתפיסה המנחה בתחום החינוך למניעת גזענות ולחיים משותפים, ומדידה שיטתית של תופעת הגזענות במערכת החינוך אינה נעשית; לא יושמו תכניות לחיים משותפים ולא הוקצו המשאבים הראויים ליישומן; הפעילות בנושא, על היבטיה השונים, לא רוכזה בידיה של יחידת מטה אחת שתישא באחריות ותוביל את המהלכים לקידום הנושא במערכת החינוך; החינוך לחיים משותפים ולמניעת גזענות שולב באופן חלקי וחסר במגוון המקצועות; לא הוכשרו מורים בתחום חשוב זה ולא מוצתה הפעילות עם ארגוני המגזר השלישי. ממצאים אלה מעלים חשש כבד כי המילים היפות והחשובות בנושא מיגור הגזענות והחינוך לחיים משותפים לא גובו במעשים ולא נוצקו להן התכנים הנדרשים. הנהלות משרד החינוך לאורך השנים נמנעו מלנקוט את מכלול הצעדים הדרושים ליצירת תשתית ארגונית, תקציבית, אופרטיבית ופדגוגית מספיקה לעשייה מערכתית אפקטיבית וארוכת טווח למניעת גזענות בקרב תלמידים. בנסיבות אלה, הנושא עולה לסדר היום של משרד החינוך באופן אקראי ונקודתי, ורק בעקבות גילויי גזענות קיצוניים ואלימים ובימי שיא שנתיים." (עמ' 9)

לצערנו, החלטות מרכזיות מהחלטת ממשלה 1958 באחריות משרד החינוך לא יושמו (ראה נספח 1 ופירוט בעמודים בפרק על יישום החלטות ממשלה). בנוסף לכך, משרד החינוך הוא מהמשרדים הבודדים שטרם מינו ממונה למניעת גזענות במשרדם. מספר פגישות עם בכירים בהנהלת המשרד טרם הביאו לשינוי הפעולות בנושא.

בשל התפקיד המרכזי של משרד החינוך בשינוי המציאות החברתית בישראל, על משרד החינוך להעלות את הנושא לעדיפות גבוהה, לטפל באופן מחמיר באירועים של גזענות, ולפעול באופן רחב להכרה ונתינת מקום וקול למגוון האוכלוסיות החיות בישראל, והטמעת ערכים של כבוד האדם ואהבת אדם באשר הוא/היא אדם, ללא הבדל דת, צבע עור, מוצא, לאום וכל הבדל אחר.

6. http://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_545/92be6185-dbc9-44d9-8c97-98eead865fab/Life-together_Final_preview.pdf

יש לציין לטובה את דוח ועדת ביטון אשר מצא כי יש חשיבות רבה למתן תשומת לב מיוחדת לתהליך בניית הזהות במעבר בין תרבותי ולהשפעתו המכרעת על הדימוי העצמי של התלמידים. התייחסות מצומצמת סביב מאפיינים תרבותיים ומנהגים בלבד, כגון ערב עדות או חגיגת יום הסיגד, אינה מספקת ולא נוגעת ברובד העמוק של הזהות התרבותית ומשמעותה. הדוח המליץ על הכנסת תכני לימוד בנושאים שונים בקשר של זהות והיסטוריה. משרד החינוך הקים פלטפורמה אינטרנטית ובה תכנים שנוגעים להיסטוריה של יהודי אתיופיה, אך התכנים לא הוכנסו לתכנית הליבה בלימודי היסטוריה.

נייר עמדה שהוגש לועדת המל"ג בנושא חינוך למניעת גזענות במכללות להכשרת מורים'

ההסבר של משרד החינוך לאי יישום החלטות הממשלה בנוגע להכשרות מורים, הוא הקושי בלהכשיר למעלה מ-100,000 אנשי הוראה העובדים במערכת החינוך. אחת הדרכים שניתן להתחיל תהליך זה הינה הכנסת הנושא של מניעת גזענות לתכנית ההכשרה של מורים חדשים שנכנסים למערכת.

בנובמבר 2016 מונתה ועדה של המל"ג (המועצה להשכלה גבוהה) לבחינת מבנה ומתווה ההכשרה להוראה, בראשותן של פרופ' עפרה ענבר וד"ר רבקה ודמני. ועדה זו פועלת כעת, וצפויה להגיש את המלצותיה בתחילת 2019. מטרת הועדה לקבוע מדיניות אחידה להכשרת מורים בישראל הן במכללות לחינוך והן באוניברסיטאות.

במרץ 2018 היחידה יזמה פניה למרכזת הועדה ד"ר בתיה הקלמן, בבקשה להוסיף חינוך למניעת גזענות למתווה. ד"ר הקלמן הזמינה את היחידה להגיש נייר עמדה בנושא. בתאריך 22.3.18 הוגש נייר עמדה לועדה, אשר ציין את החלטת הממשלה בנוגע להכשרות מורים. בנייר העמדה ישנם 7 סעיפים המפרטים כיצד ניתן לשלב חינוך למניעת גזענות במבנה ומתווה ההכשרה להוראה :

- יחידת לימוד** או **מודולה** (בנות 7 שיעורים לפחות) בנושא מניעת גזענות כחלק מקורס שנתי **חובה** (עם פרקטיקום) בפדגוגיה ביקורתית / שונות וגיוון בחינוך. יחידת הלימוד צריכה לכלול הבנה של גזענות כהבניה חברתית, גזענות בכלל וגזענות בחברה הישראלית בפרט, בחינה עצמית של דעות קדומות והטיות, כלים להתמודדות עם ביטויי גזענות, ניהול שיח בנושאים אלו, מפגש עם קבוצות שונות בחברה ועוד.⁷
- שילוב הנושא בדיקטיקה של הוראת המקצועות** כך שסטודנטים יפתחו כישורים לעיסוק בנושא גזענות וחיים משותפים בתכני הלימוד ויתרגלו יישום של הנושא כחלק מכתיבת והעברת מערכי שעור.
- כתיבה של תכנית מוסדית** למניעה ומיגור גזענות בכל מוסד להכשרת מורים (סמינרים, מכללות ואוניברסיטאות). תכנית זו יכולה לכלול הקמה של פורום למניעת גזענות שיקבל פניות ויזום תהליכים ופעילויות במוסד, ובכללן פעילויות סביב היום הבינלאומי למאבק בגזענות המצוין על ידי משרד החינוך.
- הקמת מאגר מקורות מידע** (ספרים, מאמרים, סרטים) של היסטוריה, תרבות ודמויות בולטות מכל הקבוצות בחברה בישראל, עם דגש על קבוצות מיעוט שסובלות מתת-ייצוג ו/או ייצוג שלילי במקורות המידע הרווחים כיום, וכן מקורות בנושא התמודדות עם גזענות, בספריה של כל מוסד. על מנת לייעל את התהליך אנו ממליצים לייצר מאגר ארצי המונגש לכל המוסדות להכשרת מורים.
- הפצת המאגר** לסטודנטיות/ים ולמרצות/ים, עם הנחייה לשלב בקורסים שלהם תכנים מתוכו, על מנת שהסטודנטיות/ים ילמדו נקודות מבט שונות, ואוכלוסיות שונות יזכו לייצוג בתכני הליבה במוסד, ולא רק בקורסי הבחירה.
- ההתנסות המעשית** תיעשה בקרב אוכלוסיות מגוונות, שונות מן האוכלוסייה ממנה מגיע/ה הסטודנט/ית. המדריכים הפדגוגים יקבלו הכשרה להתמודדות עם הסוגיות שיעלו מתוך חוויית השונות הזו.

^[7] מצורף נייר עמדה כנספח 3

^[8] אנו ממליצים להקים צוות שיפתח תפיסה, פדגוגיות וחומרי לימוד בנושא ויכשיר את מורי המורים. ניתן לשלב במודולה הרצאות פרונטליות, סדנאות, יחידה מתוקשבת, שיעורי עיבוד ודיןן, סימולציות וסיוורים. ככל שיוקם צוות פיתוח כזה נבקש להיות שותפים בו

7. על כל מוסד **להוות דוגמא** בדרכים הבאות:

- אפס סובלנות לגילויי גזענות בקמפוס
- לתת יחס שוויוני ומכבד לכלל הסטודנטים/ות, ובכלל זאת בתהליך הקבלה, הלימודים וההשמה.
- לדאוג לייצוג של מגוון אוכלוסיות בקרב הסטודנטים, אנשי הסגל, מרצים אורחים ותכני הלימודים.
- עידוד ותמיכה של ההנהלה לעיסוק בסוגיות אלו.
- קיום פעילות סביב היום הבינלאומי למאבק בגזענות.
- בחינה מחודשת של חומרי הלימוד בכל הקשור בנרטיב הישראלי וחלקם של קבוצות מודרות בסיפור.
- אנו ממתינים לפרסום המלצות הועדה למל"ג, ומקווים שהמלצות היחידה יכללו בהן.

-משטרה-

מהנתונים שנאספו ממשטרת ישראל, ניתן ללמוד על מגמת שיפור בטיפול בקטינים יוצאי אתיופיה, אם כי שיעור התיקים הפליליים שנפתחו נגדם עדיין גבוה משמעותית משיעורם באוכלוסייה. יחד עם זאת, השינויים בתחום עבירות המגע, הן ביחס לקטינים והן ביחס לבגירים יוצאי אתיופיה, מחזק מחד את הטענות בדבר שיטור יתר בעבר, ומעורר תקווה כי המהלכים של המשטרה להתמודד עם הסוגיה נושאים פרי.

יוזכר כי מחאות 2015 של ישראלים יוצאי אתיופיה קמו על רקע טענות קודמות בדבר אלימות משטרתית, שבאה לידי ביטוי, בין היתר, בשיטור יתר על בסיס אפיון גזעי (פרופיילינג). האירוע בו תועד החייל דמאס פקדה מותקף על ידי שוטרים והובלתו למעצר בטענה שהוא זה שתקף שוטרים, קוממה רבים. למזלו של פקדה, תיעדה מצלמת אבטחה פרטית את האירוע ופרסום התיעוד הוביל לשחרורו המידי ממעצר. התנהלות השוטרים במקרה של פקדה, הציפה טענות של צעירים וצעירים על "תפירת תיקים" ועל אלימות שוטרים. מחאות אלה הובילו להקמת הועדה הבינמשרדית למיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה, בראשות מנכ"לית משרד המשפטים אמי פלמור, והמלצותיה מהוות היום את בסיס לפעילות לצמצום שיטור היתר ואלימות המשטרה בכלל.

בינואר 2019, על רקע מותו של יהודה ביאדגה ז"ל בידי שוטר, התקיימה מחאה בה השתתפו כ- 20,000 אזרחים ודרשו טיפול באלימות המשטרתית. המוחים טענו כי יהודה ז"ל נהרג על רקע צבע עורו. מח"ש חוקרת את נסיבות מותו של ביאדגה ז"ל ומסקנותיה טרם גובשו פורסמו (עד למועד סיום כתיבת הדוח).

ראש הממשלה, שעמד בראש וועדת השרים לקידום שילובם של אזרחים ממוצא אתיופי, התייחס לטענות הקשות של יוצאי אתיופיה על אלימות שוטרים ושיטור - יתר כלפיהם, טענות שהתבררו כממשיות במסגרת ועדת פלמור, והבטיח לשרש את התופעה: "הבטחתי להם שנטפל במלוא הרצינות בהקדם האפשרי בבעיות שמעיקות עליהם. נעקור אלימות שרירותית של שוטרים כלפי בני העדה. נגיש תכניות כבר בתקציב הקרוב ונלחם בכל כוחנו בתופעות של גזענות ואפליה"(נאום בפתיחת מושב הקיץ של הכנסת - 04.05.2015).

המציאות אותה שיקפו יוצאי אתיופיה בוועדת פלמור, היא מציאות של חשש תמידי של אזרחים יוצאי אתיופיה להתהלך במרחב הציבורי כשווים בין שווים. יו"ר הצוות הבין-משרדי, הגב' אמי פלמור, תיארה את שהשתקף בעבודת הצוות באלו המילים:

"במהלך עבודתם, נאלצו חברי הצוות להישיר פעם אחר פעם את מבטם אל הראי שהציבה

בפניהם קהילת יוצאי אתיופיה בישראל, ולהתמודד עם המציאות העגומה. מציאות בה נער וגבר

אתיופי מדווחים על תחושת חוסר ביטחון, כאשר הם מתהלכים ברחובות העיר, וחשופים, כדבר שבשגרה, להתנכלות והטרדה על רקע תיוגם כ- 'חריגים בנוף'. מציאות בה לא פעם נערה ואישה אתיופית אינן זוכות ליחס שווה ומכבד".

לדוגמא, במשפטו של צעיר יוצא אתיופיה, שזוכה לאחר שמיעת ראיות, בית המשפט, בתפ (חד') -04-57956 13 מדינת ישראל נ' דניאל קסהון, נקבע:

"התמונה שליוותה אותי במהלך הטיפול בתיק דנן היא תמונה עגומה ולפיה במקרה הנדון פעלו השוטרים בחוסר רגישות מופגנת, מבלי שהיתה להם סיבה לנהוג כך, תוך שהם מפרים זכויותיו של הנאשם בצורה בוטה מראשית ועד לאחרית, החל בדרישת ההזדהות הלא חוקית, המשך בעיכוב הלא חוקי וכלה במעצר הלא חוקי, תוך תקיפת הנאשם בשימוש בתרסיס פלפל שלא בסמכות, על ידי קטין בן 16 שהחל התנדבותו במשטרה זמן קצר עובר לאירוע".

חלק מהמפגש בין שוטרים לצעירים יוצאי אתיופיה, כפי שהתברר בוועדת פלמור, נובע על בעניינים של מה בכך ועל רקע דרישת הצגת תעודת זהות בפני שוטר (אחת ההמלצות עוסקת בהסדרת נוהל הזדהות בפני שוטר). אין מדובר בדרישה להזדהות על בסיס חשד סביר לביצוע עבירה בהתאם לעילות הקבועות בחוק המעצרים, אלא עסקינן בדרישת שוטר להציג תעודת זהות על בסיס אפיון גזעי- Racial profiling- ללא התנהגות מחשידה. החלטת הממשלה המתייחסת להסדרת הגורם שיוסמך לחקור ולהעמיד לדין שוטרים בעבירות משמעת, נועדה לטפל בתחום אכיפת חוק לא שוויוני, בין היתר, על בסיס צבע עור או חזות חיצונית "מחשידה" אחרת. בעניין זה, מבקר המדינה הש' (בדימוס) יוסף שפירא (להלן: מבקר המדינה), נדרש לנושא הטיפול המערכתי בעבירות שוטרים, ופרסם ביקורת מקיפה ביום 5.4.207 בנושא "הטיפול המערכתי בעבירות שוטרים" אשר קבעה, בין היתר:

"התוצאה הבולטת העולה מן הנתונים היא קיומה של בעיה יסודית במערך הטיפול הקיים, שבה אלפי תיקים שנפתחו עקב טענות בדבר התנהגות פסולה של שוטרים, בדרגות חומרה שונות, נגנזים למעשה בהמשך לסגירתם במישור הפלילי. תיקים אלה אינם מקבלים טיפול משמעותי ואף לא טיפול מערכתי-ארגוני הכולל בין היתר הפקת לקחים מבצעיים ואחרים, ניתוח נתונים וזיהוי דפוסי התנהגות." (עמ' 193)

עוד קבע מבקר המדינה, כי :

"באופן חקירתן של תלונות נגד שוטרים על מעשים שעשו בעת מילוי תפקידם יש כדי להשפיע על האמון שהציבור רוחש למשטרה, ובעקבות זאת על תפקודה של המשטרה ועל יעילות פעולותיה. לפיכך נודעת חשיבות מיוחדת לטיפול יסודי וממצה בתלונות נגד שוטרים - במישור הפלילי או במישור המשמעותי." (עמ' 183)

הדוח המקיף והמשמעותי של מבקר המדינה מחזק את דוח ועדת פלמור, ויש חשיבות עצומה בהסדרת תחום הטיפול המערכתי בעבירות שוטרים, בכלל זה הסדרת ההליכים המשמעתיים בכללותם. בעקבות דוח ועדת פלמור ודוח מבקר המדינה, נקבע בהחלטת הממשלה כי " הממשלה רושמת לפנייה את הודעת היועץ המשפטי לממשלה כי בכוונתו להכריע בענייו שאלת הגורם שיוסמך לקיים חקירה במישור המשמעותי באירועים בהם התעורר חשד לשימוש בכוח שלא כדין על- ידי שוטר, כאשר לפי קביעת מח"ש האירוע אינו עולה כדי עבירה פלילית. במסגרת הדיון, תיבחן גם שאלת התלונות שעניינן התנהגות גזענית או פסולה של שוטר ממח"ש לאגף המשמעת במשטרת ישראל". היועץ המשפטי לממשלה קיים דיון והכריע בדבר הקמת גוף משטרתי עם סמכויות חקירה לעניין הטיפול דין משמעותי. בהתאם להחלטת היועץ המשפטי לממשלה- יישום החלטה זו מצריך תיקון הנחיות רלוונטיות על ידי פרקליטות המדינה והעברת כתב הסמכה

מסודר למשטרת ישראל, להקים גוף חדש עם סמכויות חקירה לאיסוף ראיות לעניין הדין המשמעותי. מבירור שערכנו בנושא עלה, כי טרם הועבר כתב הסמכה למשטרת ישראל.

אי מיצוי חקירות בתלונות יוצאי אתיופיה כנפגעי עבירה פלילית

עיקר הפניות שהתקבלו ביחידה בנושא משטרה, עוסקות באי מיצוי חקירות תלונות מצד מתלוננים יוצאי אתיופיה וערבים. להלן פירוט התלונות שהתקבלו ביחידה ביחס למשטרת ישראל:

מספר פניה	תקציר	סטטוס
30/18	הפונה התלוננה במשטרה בגין תקיפה כלפיה, ולטענתה תלונתה לא טופלה כראוי ונסגרה בסמוך להגשת התלונה. עוד נטען בתלונה, כי מפקד התחנה בה הוגשה התלונה התייחס אליה באופן משפיל.	התקבלה עמדת משטרת ישראל כי לא נפל פגם בהתנהלות גורמי החקירה. למרות טענת המשטרה, יש לציין את קביעת בית המשפט בבקשת צו הגנה כי המתלוננת דוברת אמת וכי היא הותקפה על ידי שכניה כפי תלונתה. התיק עדיין בטיפול היחידה מול המשטרה.
32/18	הפונה טוען כי קיבל דו"ח תנועה רק בגין מוצאו.	נסגר בהיעדר שת"פ של הפונה.
55/18	טענה לתקיפת שלושה צעירים ממוצא אתיופי בידי פקחי עירייה. על פי הטענה בתלונה, התקיפה בוצעה באור יום, בחוף ים, מול עדים רבים.	נסגר מחוסר ראיות.
63/18	תלונת פונה בגין תקיפה נסגרה ע"י המשטרה זמן קצר לאחר שנפתחה.	נסגר מחוסר ראיות.
70/18	תלונה בדבר התנהלות מפלה ובלתי חוקית של מאבטחי רכבת ישראל ומשטרת ישראל כלפי אישה ממוצא ערבי.	המשטרה ורכבת ישראל דחו את הטענות בתלונת הפונה. הנושא מצוי עדיין בטיפול היחידה, בשל ההיבט המערכתי של האירוע (פרופיילינג).
92/18	הפונה הותקף באופן מילולי על רקע גזעני בפומבי (בתוך חנות רשת מזון).	נסגר בעילת "עבריין לא נודע", זאת למרות שקיים תיעוד וידיאו של האירוע. עמדת המשטרה היא כי לא נפל דופי בחקירה.
111/18	פונה טוען לטיפול לקוי של המשטרה, לאחר אירוע תקיפה במהלכו נפצעו ילדיו הקטנים.	נמסר מהמשטרה כי לא נפל פגם בחקירת האירוע.
120/18	טענה להתנהלות פסולה של המשטרה אל מול פעילי המאבק להעלאת שארית יהודי אתיופיה אשר הפגינו מול ביתו של שר הפנים.	בעקבות פנייתנו נמסר כי תיק החקירה נסגר בעילת "נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה/להעמדה לדין".
129/18	תלונה על טיפול לקוי של משטרת ישראל באירועי הטרדה מאיימת, לטענת הפונה, על רקע מוצאו הערבי.	הבדיקה נעשתה עם מחלקת ערדים במשרד המשפטים, אשר טיפלה בערדים שהגיש הפונה ומצאה כי לא נפל פגם.

מספר פניה	תקציר	סטטוס
136/18	תופעת אלימות קשה המופנית כלפי נהגי אוטובוס ערבים וטענה כי המשטרה לא פועלת למצות את החקירה והדין עם העבריינים.	הועברה פניה למשטרה בעניין, טרם התקבלה התייחסות.
146/18	התנהלות גזענית ואפליה בלתי חוקית במתן שירות בסניפי באדג'ט בבאר שבע ובאשדוד, במסגרתו הופץ נוהל למניעת שרות מהאוכלוסייה הערבית בדרום.	נסגר מחוסר ראיות. על פי בדיקת המשטרה, לא מדובר במדיניות מפלה, אלא במעשי עובד, אשר פוטר מיד עם גילוי המעשה על ידי החברה. כמו כן, לא נמצא מתלונן שהופלה כתוצאה מהתנהלות זו.
155/18	פוסט בפייסבוק עם תמונה של הרב מסית נגד רופאים ונהגי אוטובוס ערבים.	הועבר לטיפול משטרת ישראל, טרם הועבר עדכון בנושא.
166/18	על פי טענות נציג הציבור בוועדת שרים לקידום שילובם של אזרחים ממוצא אתיופי, מקיימת משטרת ישראל שיטור יתר כלפי קטינים ממוצא אתיופי, בניהם קטינים מתחת לגיל - 14 ואינה שומרת על זכויותיהם לאחר ביצוע מעצרים.	הועברה פנייה בנושא למשטרת ישראל ונמסר עדכון כי בשנת 2018 נעצרו 131 קטינים ממוצא אתיופי בגילאים 17-12, מתוכם 2 מתחת לגיל 14. כמו כן, נמסר כי 61 מהמעצרים מוגשת בהם בקשה להארכת מעצר בפני שופט.
172/18	טענה תקיפה של אם וגרימת חבלה קשה לבנה בן השנתיים על רקע גזענות, משטרת ישראל סגרה את התיק בלא חקירה.	בעקבות פנייתנו בנושא נמסר על ידי משטרת ישראל כי נפלה טעות בחקירת האירוע. התיק נפתח ובוצעה השלמת בירור לגבי הערר של הפונה ונקבע כי ויש מקום לפתוח את התיק ולהשלים את החקירה בעניין זה.
186/18	הפונה טוען לאפליה על ידי הפרקליטות ביחס לטיפול התיק בעניינו. טוען כי מחמירים אותו יתר על המידה בשל מוצאו.	פרקליטות מחוז תל אביב מסרה כי לא נפל פגם בטיפול התיק והתייחסה לכל טענתו של הפונה האופן ענייני. בנסיבות בו מצוי התיק, במהלך הליך ניהולו בבית משפט, לא מצאנו מקום לבחינה בשלב בו מצוי התיק.
188/18	הפונה טוען כי ניתן לו דוח תנועה בגלל מוצאו החרדי וכי שוטרת התנועה התבטאה בצורה גזענית: "כל החרדים עברייני תנועה".	נסגר על ידי משטרת ישראל בטענה כי מדובר בגרסאות סותרות של הפונה והשוטרת. לטענת המשטרה אין אפשרות להכריע בין הגרסאות.
193/18	תלונה על דוח שניתן ליוצאי אתיופיה בגין "הקמת רעש". בתלונה נטען כי לא הייתה הצדקה למתן הדוח וכי התנהלות זו הייתה מחמירה בין בשל היות הנוכחים בני העדה האתיופית.	בעקבות פנייתנו בוטל הדוח. עוד התברר כי מי שטיפל באירוע היו שוטרים במשטרת ישראל. הנושא הועבר לטיפול משטרת ישראל.
194/18	התבטאות גזענית של מפגין כלפי שוטר ממוצא אתיופי על רקע מוצאו וצבע עורו.	בעקבות פנייתנו נמסר כי נפתחה חקירה והחשוד זומן לחקירה, ממצאי החקירה יועברו לפרקליטות.

מספר פניה	תקציר	סטטוס
195/18	שוטרי בילוש הגיעו לשטח בית הספר מפתן חרמון באשדוד, במהלך שעות הלימודים וביצעו מעצר של תלמיד, קטין בן 15, והכל לעיני כל התלמידים - תוך השפלתו וביזויו לעיני כולם.	בדיקה שנפתחה על ידי מח"ש נסגרה בשל היעדר שיתוף פעולה של הקטין עם גורמי החקירה. הוסבר לבני המשפחה חשיבות שיתוף הפעולה, אך ללא הואיל.
197/18	הפונה, ממוצא אתיופי, קיבל דוח תנועה. לטענתו, אדם אחר, בהיר עור, שביצע לכאורה את אותה עבירה ועוכבו ביחד על ידי אותו שוטר, לא קיבל דוח. טוען כי אפליה זו היא על רקע מוצאו האתיופי.	המשטרה אישרה כי רק הפונה קיבל דוח ולא האזרח השני, בהיר העור. לטענת המשטרה בחירת מתן דוח נתון לשק"ד של השוטר.
204/18	אם לפעוט בן 4 בחינוך המיוחד בראשון לציון טענה, כי הפעוט ננעל מחוץ לגן על ידי גננת כעונש על התנהגותו. עובדי אורח שהבחינו בפעוט נעול מחוץ לגן לבדו, הזעיקו את המשטרה. על פי טענת האם, המשטרה סגרה את התיק ללא טיפול ראוי.	מבירור שערכנו נמסר כי נגנו התיק. בעקבות פנייתנו נפתח התיק והתבצעו השלמות חקירה. מטבע הדברים, אין היחידה חשופה לחומרי החקירה והכול יטופל במסגרת הגורמים הרלוונטיים.
207/18	חשד לאירוע אלימות קשה, לכאורה, שבוצע על ידי שוטר בתחנת משטרה, כלפי צעיר ממוצא אתיופי, ללא סיבה עניינית, ממשאלים לשהם.	הועבר לטיפול מח"ש. מצוי בחקירה.
218/18	חדר כושר בבאר שבע סירב למכור מוני לדרוזי.	מצוי בחקירת המשטרה.
225/18	לטענת הפונה, המשטרה פתחה לו תיקים ללא סיבה ולבסוף גנזה אותם מחוסר ראיות.	פניה זו העלתה בעיה מערכתית ביחס לפתיחת תיקים וסגירתם בעילות של "חוסר ראיות" ו"חוסר עניין לציבור". לאור הנחיית פרקליטות המדינה להגברת סגירת תיק פלילי ב"היעדר אשמה" במקרים המתאימים. נבחן טיפול מערכתי בשיתוף פעולה עם הגורמים הרלוונטיים.
226/18	שוטר עצר את הפונה ולעג למוצאו.	נסגר ביחידה מחמת היעדר שת"פ של הפונה.
227/18	התנהגות שוטרים ומעצר אלים על רקע אפליה.	בטיפול היחידה- מצוי בבירור מול הפונה.
228/18	בתלונה נטען כי נעצרו על ידי שוטרים, הכניסו אותם לשירותים של התחנה הפשיטו והרביצו להם.	פניה אנונימית בבירור פרטים.

יחס הממסד הדתי ליהודי אתיופיה

במהלך שנת 2018 פורסמו פרשות הקשורות לממסד הדתי ביחס ליהודי אתיופיה. פרסומים אלה עסקו בחשד להתנהלות גזענית של גורמים בממסד הדתי כלפי יוצאי אתיופיה, כמפורט להלן:

- בחודש מרץ 2018 פורסם באתר **ynet**⁹ כי הרב הראשי יצחק יוסף עשה השוואה, במסגרת דרשה מול תלמידים, בין בני אדם כהי עור לקופים.
- במרץ 2018 פורסם ב**חדשות 10**¹⁰, כי צעיר ממוצא אתיופי, יליד הארץ, נפסל לעמוד ליד עמדת בישול באולם אירועים בשל הטלת ספק ביהדותו.
- בחודש יוני 2018 פורסם תחקיר בחדשות התאגיד "**כאן**" ממנו עלה, כי עובדים יהודים ממוצא אתיופי, הועברו מעמדת ייצור יין עקב ספקות שהטילו משגיחי כשרות (של בד"ץ העדה החרדית) ביהדותם.¹¹
- בחודש ספטמבר 2018 פורסם תחקיר חדשות "**כאן**"¹² ממנו עולה, כי הרב הבלין, הרב הראשי האשכנזי של קרית גת, דרש, לכאורה, מחברת שירותי הסעדה בקרית גת ("לי-בר"), להוכיח את יהדותן של עובדות ממוצא אתיופי. על פי הטענות שעלו בתחקיר, רק עובדות יוצאות אתיופיה, שחלקן אינן עוסקות בבישול, נדרשו להוכיח את יהדותן. יש לציין כי הוגשה על ידי הרב הבלין תביעת לשון הרע נגד ראש היחידה בשל פניית היחידה בנושא זה לרבנות הראשית ולרבנים הראשיים בקריאה לכנס את מועצת הרבנות הראשית לבחינת ביטול ההחלטה המטילה ספק גורף ביהדות אתיופיה. התביעה טרם החלה להתברר לגופה.

לצד אירועים אלו, התגלו מקרים נוספים בעבר, למשל, פסילת טבילות במקווה בקרית מוצקין רק משום שנעשו בנוכחות בלנית ממוצא אתיופי, פרשת המוהל אסולין ועוד. בשל ריבוי פרשות המתייחסות ליחס הממסד הדתי ליהודי אתיופיה, בדקה היחידה ומצאה כי הרקע ליחס זה נעוץ בהחלטה של מועצת הרבנות הראשית משנת 1985 החלטה אשר מטילה ספק ביהדות אתיופיה באופן גורף ודורשת גיור מכל יהודי מאתיופיה.

על - כן, פנתה היחידה לרבנים הראשיים לישראל וחיידדה כי רבים מתופעות הגזענות כלפי יהודי אתיופיה הינם על רקע הטלת הספק ביהדותם וכי הגיעה העת והשעה לכנס את מועצת הרבנות הראשית, ולאמץ, ללא כל סייג, את פסיקתו של הרב עובדיה יוסף זצ"ל אשר קבע כי יהודי אתיופיה הינם "יהודים לכל דבר, ואינם צריכים גיור אפילו לחומרא".¹³

פנייה דומה הועברה לרבנים הראשים גם על ידי פרופ' אליקים רובינשטיין, יו"ר המועצה הציבורית המייעצת ליחידה, וקרא לרבנים הראשיים להתכנס ולקבל החלטה באשר לשינוי אותה החלטה המטילה כתם וחסד על כל יהודי אתיופיה.

להטלת הספק הגורף על יהדות אתיופיה על יד הרבנות הראשית, יש השלכות קשות מאוד. למעשה, בשל עמדת הרבנות הראשית, מתקיימת פרקטיקה של פרופיילינג (איפיון גזעי) ביחס ליהודי אתיופיה, פרקטיקה הפוסלת את יהודי אתיופיה כיהודים כשרים, באופן גורף. המציאות בה כל יהודי ממוצא אתיופי נדרש שוב ושוב להוכיח את יהדותו הינה קשה ומשפילה.

עוד יש לציין, כי מעסיקים כבר התבטאו כי ישקלו לא להעסיק יהודים ממוצא אתיופי, כדי לא להסתבך עם

הממסד הרבני. זו למעשה פגיעה קשה בזכות לממש הזדמנויות בתעסוקה בניגוד לחוק יסוד: חופש העיסוק. בדיונים בכנסת ובפגישות שהתקיימו עם גורמים במשרד לשירותי דת וברבנות הראשית נטען, כי ההחלטה הבעייתית משנת 1985 אינה תקיפה בפרקטיקה. כמו כן, נמסר כי ישנן הנחיות ברורות לבירור יהדות ואלו רלוונטיות בעיקר בהקשר של נישואין. נשאלת השאלה: אם במציאות הנחיה זו אינה מיושמת, מדוע לא לבטל את ההחלטה הפוגענית המטילה צל של ספק ביהודי אתיופיה? מסיבה זו היחידה פנתה שוב ושוב לרבנים הראשיים וממשיכה לקרוא להם לכנס את מועצת הרבנות הראשית ולבטל החלטה זו.

מערכת המשפט ומתווה חנינות למחיקת רישום פלילי לצעירים בעבירות "שיטור יתר"

הטענות של יוצאי אתיופיה נגד שיטור יתר אוששו על בסיס נתונים במסגרת הועדה הבינמשרדית למיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה. כתוצאה מכך, בנוסף להמלצות בדוח פלמור להתמודדות עם נושא זה, גובש מתווה חנינות מיוחד ביוזמת נשיא המדינה מר ראובן ריבלין ושרת המשפטים גב' אילת שקד, למחיקת תיקים פליליים לצעירים יוצאי אתיופיה, שהורשעו בעבירות שמקורן בשיטור יתר ולא נשפטו למאסר.

בנימוקים למתווה זה צוין הדו"ח של הוועדה הבינמשרדית למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה, שאומץ על ידי הממשלה ותיאר תופעות של יחס מפלה כלפי יוצאי אתיופיה מצד הממסד בתחומים שונים, לרבות אכיפת החוק, המשפט, בריאות, חינוך ותעסוקה. בדו"ח צוין, בין היתר, כי כמות התיקים הפליליים וכתבי האישום נגד יוצאי אתיופיה גבוהה באופן משמעותי משיעורם באוכלוסייה. עוד עולה, כי תיקי חקירה פליליים שנפתחו כנגד קטינים ובגירים צעירים יוצאי אתיופיה התחילו על רקע "עניין של מה בכך" (בקשה להזדהות, בקשה לשפון אלכוהול וכד') התדרדרו והסלימו לאירוע אלימות, מעצר ופתיחת תיק פלילי - כך שפעולת שיטור סטנדרטית הובילה פעמים רבות לפתיחת תיקים נגד צעירים יוצאי אתיופיה והכנסתם למעגל העבריינות.

לכן, מתוך רצון להשלים תהליך של תיקון ואיחוי קרעים, כמו גם חיזוק האמון בין יוצאי אתיופיה ובין רשויות האכיפה והמשפט, ולדגל חג הסיגד, קראו נשיא המדינה ושרת המשפטים לקטינים וצעירים יוצאי אתיופיה, שנשפטו בעבר בגין עבירות של הפרת הסדר הציבורי (כגון עבירות של העלבת עובד ציבור, הפרעה לעובד ציבור, התקהלות אסורה, התפרעות), ולא הוטל בגינן עונש של מאסר בפועל, להגיש בקשות למחיקת רישום פלילי. הבקשות תישקלנה בחיוב, מתוך אמונה בתרומה הגדולה של צעירים אלו לחברה הישראלית כולה. משרד המשפטים, בהובלת מחלקת החנינות, פועל בקרב יוצאי אתיופיה למימוש מתווה זה. עד כה הוגשו 64 בקשות במסגרת המתווה, 12 נמצאו מתאימים למתווה, מתוכם נענו בחיוב 5 בקשות.

תרומת מערכת המשפט למאבק בגזענות

להלן דוגמאות להתמודדות בתי המשפט ונציב תלונות הציבור על מייצגי התביעה בערכאות במשרד המשפטים, במאבק באכיפת חוק מפלה המבוסס על מאפיין אתני.
רע"פ 3829/15 קסאי נגד מדינת ישראל (פסק דין מיום 20.12.18): פסק הדין דן בעניינו של נאשם שנעצר על בסיס חשד כללי, שנמסר בהתייחס לאדם ממוצא אתיופי. בין היתר, עוסק פסק הדין בשאלת חשד על בסיס מאפיין אתני כללי (מוצא אתיופי). בפסק הדין, כב' השופט פוגלמן עמד על הסיכון בביצוע עיכוב על ידי אדם פרטי (פקח עירוני) בשל תיוג אתני ולאור תפיסות גזעניות. השופט התייחס לדו"ח הצוות למיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה (עמ' 33 בפסק הדין).

"לא פעם מדובר בעיכוב ברשות הרבים. פגיעה בחירות של אדם אל מול עיני העוברים ושבים פוגעים בכבודו. למרבה הצער אפשר לצפות כי בחלק מהמקרים יחשדו אנשים באחרים בהתבסס על מאפיינים שאינם צריכים לעניין, כגון צבע עור, היותו של אדם דר רחוב, ומוצא ...לא פעם יטפלו חשד על אנשים ממוצא זה (או ממוצא אחר) אך ורק בשל המוצא וצבע העור (ראו באופן

^[9] https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5181664,00.html

^[10] https://www.10.tv/news/158244

^[11] https://www.kan.org.il/item/?itemid=32930

^[12] https://www.kan.org.il/item/?itemid=38128

^[13] שו"ת יביע אומר חלק ח - אבן העזר סימן יא בעניין עולי אתיופיה (הפלישים)

כללי הצוות למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה דוח מסכם (2016)

כמו כן, קבעה כב' השופטת ברק ארז בקשר למקרה זה, כי השתלשלות האירוע מעוררת תחושה לא נוחה באשר לקלות הבלתי נסבלת של הפיכת אדם לחשוד, ולא כל שכן כאשר אחד המאפיינים שנמסרו לגביו לפקחים הוא זיהויו כאדם ממוצא אתיופי (עמ' 29 בפסק הדין).

"הדיווחים שעל-פיהם עיכבו הפקחים את המערער עסקו בתיאור חיצוני כללי העשוי להיות רלוונטי לרבים (אדם ממוצא אתיופי הרכוב על אופניים), ובכל הנוגע לשוד הקשישים - דובר בחדש עתידי ומערפל ("יש משהו חשוד בהתנהגות שלו"), שלא נתמך בכל מעשה מצד המערער. במצב דברים זה, לא הייתה נתונה לאדם פרטי, ובכלל זה לפקח בחוף הים, סמכות לעכב את המערער, שכן רכיב ה"הצבעה" כלל לא התקיים. על כך יש להוסיף, גם אם למעלה מן הצורך, כי תיאור השתלשלותו של האירוע מעורר תחושה לא נוחה באשר ל"קלות הבלתי נסבלת" של הפיכת אדם לחשוד, ולא כל שכן כאשר אחד המאפיינים שנמסרו לגביו לפקחים הוא זיהויו כאדם ממוצא אתיופי."

תפ"ח 14-07-20705 מדינת ישראל נ' סלומון רדאי (פסק דין מיום 26.11.18):

פסק הדין דן באישום בעבירת רצח נגד צעיר ממוצא אתיופי. בית המשפט המחוזי בירושלים זיכה את הנאשם מהאישום וביקר בחריפות את התנהלות גורמי החקירה, שעשו מאמץ פסול להרשעת הנאשם, התנהלות שכללה איומים בגירוש יהודייה עולה מאתיופיה אם לא תפליל את הנאשם:

"אזרחית המדינה עולה מאתיופיה, למשרדי רשות האוכלוסין לשם "ראיון פיקטיבי", בבחינת "שימוע", לקראת גירוש מהארץ. מדובר באמצעי פסול, של הפעלת לחץ מאיים ומשמעותי של גירוש לאתיופיה של עולה מאתיופיה, שמרבית משפחתה בארץ ושאחיה שרתו בצה"ל, רק כדי לאלץ אותה לאשר שראתה את המנוחה והנאשם במרכז ירושלים. מדובר בתרגיל חקירה פסול שננקט כלפי עדת ראיה שלא הייתה חשודה במעורבות ברצח.

בעניין יצירת המצג הכוזב של גירוש מהארץ (של עולה מאתיופיה), חצתה המשטרה את הגבולות המותרים בחקירת עד. תרגיל שכזה, הן כלפי חשוד, והן (כל שכן) כלפי עד ראיה, עלול להביא להודאת שווא או להפללת שווא. ניתן להצטרף (להערת ההגנה בסיכומיה, כי תרגיל החקירה, בזיקה לתחושות של ירושלים, שמסרה לשוטר דודו מולה, כי תשו כוחותיה וחשבה להתאבד '- הוא מסמר שיער ומרעיד את אמות הסיפים' (עמ' 139 לסיכומים)" (סעיף 101 בפסק הדין)

ענ"פ 18-06-8182 (פסק דין מיום 26.11.18) בית המשפט המחוזי בנצרת זיכה קטין ממוצא אתיופי , שהאישום התבסס על זיהוי אתני בלבד.

בית המשפט התייחס בהכרעת דינו על הבעייתיות שבזיהוי על בסיס מאפיין אתני בלבד וקבע כי "נדרשת מידה רבה יותר של זהירות, בהסתמכות על זיהוי, בכל הנוגע לחשודים או נאשמים שמוצאם האתני שונה." (סעיף 30 בפסק הדין).

עוד יש לציין כי בית המשפט התייחס למחדלי חקירה רבים ואי הקפדה על זכויות קטין על ידי גורמי החקירה : "חובה על הרשות החוקרת לנהוג ביתר הקפדה בקיום הוראות החוק והנהלים, כאשר בפניה קטין, שהיה כבן 16 בלבד בעת שנחקר, ויתר על זכותו להיות מיוצג ונאלץ להתמודד בכוחות עצמו מול גורמי החקירה." (סעיף 32 בפסק הדין)

בע"פ 16-9813 (פסק דין מיום 15.6.17) בית המשפט העליון החליט לבטל הרשעה של קטין, ממוצא אתיופי, שהורשע בבית המשפט המחוזי בעבירת שוד בנסיבות מחמירות, ונדון ל- 6 חודשי עבודות שירות. במסגרת הערעור אוזכר טיעוניו של הסניגור בהתייחס למסקנות דו"ח הצוות למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה : "המערער אף מדגיש בטיעוניו את מוצאו האתיופי ומציין כי דו"ח הוועדה הממשלתית של הצוות למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה מצא כי שיעור הקטינים ממוצא אתיופי המעורבים בפלילים גבוה במידה ניכרת משיעורם באוכלוסייה וממחקרים עולה כי הדבר נובע מקשיי קליטה בקרב מתבגרים שהינם בני הדור השני להגירה. המערער טוען בהקשר זה כי הצליח, בסיוע משפחתו, לשוב למסלול חיים נורמטיבי ולא להידרדר לעולם הפשע והוא מבקש שתינתן לו האפשרות להמשיך בדרכו זו. מטעמים אלה כולם טוען המערער כי יש לבטל את הרשעתו ואת עבודות השירות שנגזרו עליו ולהטיל עליו שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה." (סעיף 3 בפסק הדין).

החלטת נציב תלונות הציבור על מייצגי התביעה בערכאות (החלטה מיום 26.6.18):

הנציב קיבל החלטה כי תלונה על התנהלות גורמי אכיפה נגד צעירים ממוצא אתיופי מוצדקת.

בתלונה שהוגשה לנציב על ידי עו"ד תמי אולמן נגד התנהלות תחנת משטרה ומח"ש נטען כי:

"שוטרים תקפו את מרשיה, יוצאי העדה האתיופית, ללא כל הצדקה, ופתחו כנגדם תיקים פליליים".

הנציב ציין בהחלטתו באשר לשיהוי בטיפול התיק והתעלמות מפניות הסנגורית, כי

"לא ניתן להסכים עם המתנה ארוכה שכזו. מדובר בשני צעירים נורמטיביים, יוצאי העדה האתיופית, שהושפלו על ידי שוטרים, הבחור אף הוכה על ידי השוטרים, ובסופו של יום גם נאזקו כאחרוני העבריינים, הכל בכל, לאחר שההינו להתלונן נגד "שומרי הסף" במועדון, שאמור היה להיות פתוח לכלל הציבור".

עוד קבע הנציב כי

"חרף פניותיה הרבות של הסנגורית, במשך שנה וחצי, לא התקבלה כל החלטה בעניין מרשיה, ורק במהלך בירור התלונה על ידי הנציבות הוחלט על סגירת התיק כנגד הבחור, ועילת הסגירה שונתה בעניינו מ"חוסר עניין לציבור" ל"היעדר אשמה פלילית".

פיתוח ידע מקצועי וממונים למניעת גזענות במשרדי ממשלה

כגוף הממשלתי היחיד המתמחה בנושא של גזענות, היחידה רואה חשיבות גדולה בפיתוח והפצה של ידע מקצועי בנושא גזענות ממסדית. פיתוח ידע יאפשר ליחידה לתת כלים לשותפיה, ובראשם הממונים למניעת גזענות, לזהות פרקטיקות גזעניות, מפלות ומדירות ולהוביל תהליכי שינוי בתוך המשרדים, על מנת למגר ולמנוע גזענות ממסדית.

ממונים משרדיים למניעת גזענות

על פי החלטת ממשלה מס' 1958, משרדי ממשלה ויחידות סמך נדרשו למנות ממונה למניעת גזענות במשרד. תפקידי הממונה כוללים:

- פעולות להעלאה וקידום המודעות למיגור גזענות בשירותים הניתנים על ידי המשרד
- הטמעת שינויים ארגוניים למיגור הגזענות.
- טיפול בתלונות בנושא גזענות והעברתן לטיפול הגורמים המוסמכים.
- תיעוד פניות לצורך בקרה והפקת נתונים על קיומן ושכיחותן של תפיסות, עמדות ודרכי התנהלות היכולות להוביל לגזענות.
- ייעוץ למנכ"ל הרשות בתחומים מקצועיים של מניעת גזענות ובשירותים שמספק המשרד
- ייזום, ארגון וביצוע פעולות הדרכה והכשרה בתחומי מניעת גזענות.

עד כה מונו 51 ממונים למניעת גזענות במשרדי ממשלה¹⁴. מתוכם 13 ממונים למניעת גזענות בלבד, והשאר ממונים לגיוון תעסוקתי ומניעת גזענות.

המשרדים הבאים מחויבים על פי החלטת הממשלה למנות ממונה על מניעת גזענות בלבד, אך טרם מינו ממונה:

משרד החינוך | משרד הכלכלה | נציבות שירות המדינה | בית חולים אסף הרופא

תכנית הכשרה

בשנת 2018 פיתחה היחידה, בסיוע אגף ההדרכה של משרד המשפטים ונציבות שירות המדינה, תכנית הכשרה לממונים למניעת גזענות. התכנית כוללת קורס הסמכה בן 10 מפגשים, מפגשי עמיתים של כלל הממונים פעמיים בשנה, וליווי מתמשך של הממונים על ידי היחידה – הן בטיפול בתלונות והן ביוזמות והנעת תהליכי שינוי במשרדים.

קורס הסמכה לתפקיד ממונה למניעת גזענות

מטרות הקורס

- הכשרת הממונים למניעת גזענות כסוכני שינוי במשרד
- הקניית ידע בנושא גזענות והכרה בחשיבות הנושא
- הקניית כלים ומיומנויות לביצוע התפקיד
- יצירת קהילת ידע ורישות בין עמיתי התוכנית לטובת שיתופי פעולה עתידיים

הקורס מבוסס על שלושה צירים מרכזיים:

- תחום המאבק בגזענות (ידע):** יצירת הבנה מעמיקה בתחום המאבק בגזענות ותפקיד הממונה בהקשר זה.
 - מהי גזענות: הגדרה, אוכלוסיות נפגעות, סוגים וביטויים של גזענות (מודל 4 המימדים - מבני, ממסדי, בין-אישי ואישי)
 - המאבק בגזענות: היבטים משפטיים (חקיקה ותהליכים לטיפול בגזענות), פעולות ממשלתיות, דוח ועדת פלמור, היחידה הממשלתית למניעת גזענות.
 - תפקיד הממונה: הגדרת תפקיד הממונה, תחומי אחריות, ממשקים.
- גיבוש תפיסת תפקיד (תפיסה):** יצירת שינוי עמדות בקרב הממונים וגיבוש תפיסת תפקיד.
 - שינוי עמדות וקידום תפיסה שוויונית בקרב הממונים עצמם.
 - גיוס המשתתפים, יצירת סולידריות עם הקבוצות המודרות, ובניית מוטיבציה לפעול בתחום.
 - גיבוש תפיסת תפקיד כסוכני שינוי / מבססי תרבות ארגונית המקדמת שוויון ודוחה ביטויי גזענות שונים במשרד.
- כלים לביצוע התפקיד (מיומנויות וכלים):** הקניית מיומנויות וכלים מקצועיים הנחוצים לטיפול בתלונות ולהובלת תהליכי שינוי במשרד (שינוי מדיניות ושינוי תפיסה/תרבות).

הקניית מיומנויות וכלים לטיפול בפניות/תלונות מצד עובדי משרד ומצד אזרחים מקבלי שירותים:

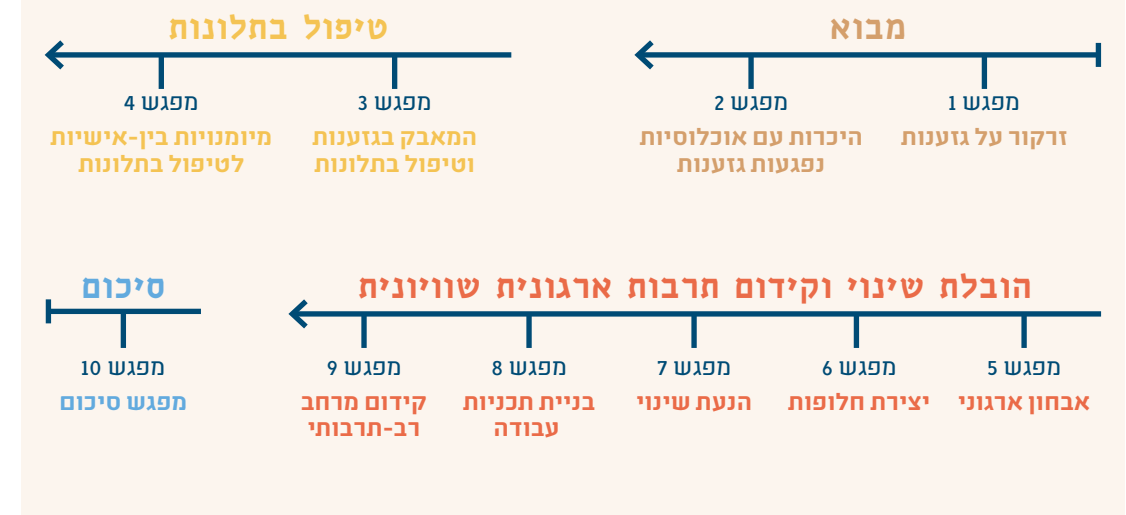
 - תהליך עבודה לטיפול בתלונות
 - מיומנויות בין אישיות לטיפול בתלונות
 - כלים למיצובם כגורם האחראי על טיפול בתלונות

הקניית מודל עבודה, כלים ומיומנויות להובלת שינוי ארגוני:

 - אבחון ומיפוי מצב קיים - זיהוי פרקטיקות מדירות/מפלות
 - שיבוש פרקטיקות מדירות, יצירת חלופות ועבודה מול מקבלי החלטות לאימוץ חלופות
 - יצירת כלים למיצוב הממונה במשרד

14. רשימת הממונים ופרטי הקשר שלהם כנספח 4

מפת הקורס-

בתאריך 13.11.18 נפתח המחזור הראשון של קורס ההכשרה, עם 15 משתתפים ממשרדי הממשלה הבאים: משרד הבינוי והשיכון, משרד הפנים, משרד הבריאות, משרד העלייה והקליטה, רשות הבדואים, רשות האוכלוסין וההגירה, רשות האכיפה והגבייה, רשות המיסים, המינהל לחינוך התיישבותי (מפקח על פנימיות ומפקח על עובדי הוראה), בית חולים רמב"ם, בית חולים שיבא-תל השומר, מרכז רפואי לב השרון. המחזור הראשון צפוי לסיים את ההכשרה שלו ב 28.3.19, וצפויים אחריו להתקיים לפחות שני מחזורים נוספים של הכשרה.

מאחר וזו הפעם הראשונה שמתקיים קורס הכשרה למניעת גזענות במשרדי ממשלה, יש חשיבות רבה במשובים של עמיתי הקורס לאורך הקורס. המשובים ממחזור א' מראים על דרגות גבוהות (5.2-5.6 מתוך 6) של שביעות רצון של הממונים מהתכנים, הכלים והמיומנויות שהם מקבלים. כבר במהלך הקורס כתב אחד הממונים:

"... אני חש שינוי בנקודת המבט, ובשפה מעט מליצית: מעין זרעים שהצליחו להיקלט באדמה קשה ולא מאפשרת. ההכרה בצורך בשינוי התפיסתי, האוטומטי (והמפלה) הינו צעד ראשוני והתחלתי שתוצאותיו טרם ברורות לי. מבחינתי, כבר מהמפגש השלישי, הקורס הינו מעין ציון דרך בחיי. לא פחות."

מפגשי עמיתים

בנוסף לקורס ההסמכה, מספר פעמים בשנה התקיימו מפגשי עמיתים של כלל הממונים למניעת גזענות. מטרת המפגשים הללו היא למידת עמיתים ויצירת רשת / קהילה לומדת, שיכולה לעבוד בשיתוף פעולה להנעת תהליכי שינוי.

בתאריך 27.2.18 התקיים מפגש ראשון של הממונים במשרד המשפטים בנוכחות מנכ"לית המשרד, גב' אמי פלמור, שמטרתו היתה היכרות עם היחידה והתפקיד.

ב 25.6.18 התקיים יום עיון לממונים המשרדיים למניעת גזענות ואפליה, בשיתוף משרד הבריאות. ד"ר איתמר גרוטו, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, וד"ר שלומית אבני, מנהלת תחום צמצום פערים, שיתפו את הממונים בתהליך הובלת הועדה המתכללת בנושא גזענות, אפליה והדרה במערכת הבריאות, אשר גיבשה את המלצותיה בדו"ח שפורסם בחודש שעבר. כמו כן, נציגי החברה האזרחית שהיו שותפים בועדה - עו"ד נדאל עותמאן, יו"ר המטה למאבק בגזענות, והדס זיו, מנהלת המחלקה הציבורית ברופאים לזכויות אדם, סיפרו על התהליך מנקודת מבטם. הממונים שאבו השראה, שאלו שאלות, דנו באפשרויות להוביל תהליכי שינוי במשרדים שלהם, ויצאו עם רעיונות רבים לכיווני פעולה.

פעילויות הממונים במשרדים

היחידה רואה בממונים המשרדיים שותפים חשובים בהובלת שינוי. בנוסף להיותם כתובת לתלונות, הממונים הינם סוכני שינוי הפועלים באופן פרו-אקטיבי בתוך המשרדים שלהם. כבר השנה התקיימו מעל 60 פעילויות של ממונים. להלן דוגמאות של פעילויות שונות שעשו הממונים:

- קיום הרצאות/הצגת הנושא המאבק בגזענות המסדית באירועים משרדיים (פגישות הנהלה, ימי אוריינטציה לעובדים חדשים, כנסים מקצועיים, ועוד)
- יוזמה של ימי עיון וכנסים בנושאי שוויון, גזענות, גיוון, רב-תרבותיות, קירוב לבבות, "הכר את השכן" ועוד
- שליחת איגרות לכלל העובדים לציון היום הבינלאומי למאבק בגזענות 2018.
- פגישות עם גורמים שונים להצגת הנושא ובניית תכניות עבודה: מנכ"לים, סמנכ"לים, ממוני גיוון, מבקר פנים, אגף דוברות, אגף משמעת ומנהלי אגפים רלוונטיים.
- ריענון נהלים לכלל העובדים למניעת גזענות ואפליה.
- הנגשת פרטי הקשר של הממונים בפלטפורמות הפרסום של המשרד.
- יצירת פורומים / צוותים / קבוצות מובילים / נאמנים / שגרירים שיכולים להיות מוקדי ידע ושותפים בשטח, על מנת להגדיל את המעגלים של העובדים במשרד שעוסקים בנושא, להצפת תופעות ואירועים גזעניים וליידע את הממונה, והן להפיץ ידע ומודעות לנושא בקרב העובדים במחלקות השונות ברחבי הארץ.
- יצירת פינה קבועה בידיעון/עיתון של המשרד בנושא המאבק בגזענות.

אורי צור

מנהל אגף סייבר חירום וביטחון ברשות האכיפה והגבייה, הממונה ברשות האכיפה והגבייה

תקציר פעילות ב 2018

- יוזמה והובלה של שבוע מודעות לכלל עובדי הרשות. השבוע כלל:
- שתי לומדות אינטרנטיות בנושא מניעת גזענות שהופצו לכלל העובדים
- כנס בנושא גזענות ממוסדת בהשתתפות מנהל רשות האכיפה והגבייה, מר תומר מוסקוביץ, מנכ"לית משרד המשפטים עו"ד אמי פלמור, ראש היחידה לתאום המאבק בגזענות, עו"ד אווקה זנה, ועוד. הכנס צולם ושוודר בשידור חי בעמוד הפייסבוק של רשות האכיפה והגבייה.
- מבחן ידע ארצי נושא פרסים לכלל העובדים בנושא מניעת גזענות.
- "קול קורא" לעובדים המעוניינים להמשיך ולקחת חלק במאבק כנגד הגזענות בצורה שוטפת. הקול קורא כלל הזמנה להצטרף ל"שגרירים של רצון טוב", שייכנסו לרשימת תפוצה מצומצמת שתקבל מעת לעת מידע מקצועי בנושא גזענות, ויתבקשו לשחק את המידע במעגלים הקרובים שלהם, מתוך מטרה להרחיב את מעגלי ההשפעה.
- הפצה לכלל עובדי הרשות המסכם את פעילות 2018 ומציג את הפעילות המתוכננת לשנת 2019.
- פרויקט שגרירים של רצון טוב-הקמת רשימת תפוצה של עובדי הרשות המעוניינים להיחשף לתוכן מקצועי בצורה שוטפת. מטרת הקבוצה היא להגדיל את המעגלים שנחשפים לתופעה למעגלים חברתיים נוספים, העברת מידע מקצועי וקיום דיונים פנימיים בנושא. בשלב זה הצטרפו עשרות עובדים לרשימה לרבות רשמים, סמנכ"לים והמנכ"ל עצמו.
- כתיבת 12 כתבות בנושא גזענות שיתפרסמו כפינה קבועה ב"אכיפון" -עיתון פנימי חברתי של הרשות המופץ מידי חודש לכלל העובדים.

על מנת לרתום את בכירי המשרדים השונים למאבק בגזענות ולגיבוי פעילות הממונים, במהלך השנה היחידה קיימה פגישות היכרות עם מנכ"לים וסמנכ"לים, יחד עם הממונים. פגישות כאלו נערכו במשרדים הבאים:

**המנהל לחינוך התיישבותי
רשות האוכלוסין וההגירה
השירות המטאורולוגי
המשרד לשוויון חברתי
משרד הבינוי והשיכון**

- ציון מועדים משמעותיים לאוכלוסיות גיוון: חג הסיגד, יום הזיכרון לעולי אתיופיה שנספו בדרכם לישראל, נובי גוד, חג הקורבן, חג המולד ועוד
- כתיבת תכניות עבודה ל 2019, כולל שריון תקציבים לפעילויות בנושא בשנה הקרובה
- העברת שאלונים / סקרים בנושא המאבק בגזענות בקרב עובדי המשרד
- זיהוי פרקטיקות ארגוניות של גזענות, אפליה, הדרה וחסמים - בין העובדים וכלפי מקבלי שירות

היחידה מבקשת לציין פעילות שני ממונים למניעת גזענות: ד"ר שלומית אבני ממשרד הבריאות ומר אורי צור מרשות האכיפה והגבייה, שפעלו באופן נמרץ ויצירתי במיוחד במהלך שנת 2018.

ד"ר שלומית אבני

מנהלת האגף לתכנון מדיניות במינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי וממונה למניעת גזענות במשרד הבריאות

תקציר פעילות ב 2018:

- הובלה של ועדה בנושא גזענות, אפליה והדרה במערכת הבריאות, ופרסום דו"ח המלצות שאומץ על ידי שר הבריאות ומנכ"ל המשרד במאי 2018
- פילוט הכשרה בנושא גזענות למטפלים במחלקה פנימית בבית החולים באסף הרופא ופיתוח מערכי הכשרה למטפלים על בסיס הפילוט
- הנעת תהליך עם ועדת האתיקה של ההסתדרות הרפואית במטרה לבחון אפשרויות לפרסום של נייר עמדה מטעם הוועדה על בסיס המלצות דו"ח משרד הבריאות, נייר שיהווה קוד אתי מחייב לרופאים
- התחלת טיפול אקטיבי ב- 3 פרשות עבר (איסוף ומיפוי מידע ונתונים, תכנון הליך העבודה ביחס להם): השמדת תרומות דם, זריקות דפו פרוורה, חטיפת ילדי תימן
- בחינת שינוי של 2 נהלים בנושא הנחיות ביטחון להתנהלות בשעת חירום ומתן חיסון שחפת לילודים שהוריהם או אחד מהוריהם ממוצא אתיופי, גם אם ההורה האתיופי נולד בישראל.
- שליחת 2 איגרות לעובדי מערכת הבריאות בנושא, המזמינות אזרחים להתלונן, ולקחת חלק במאבק. האיגרות כוללות ציון של ארגון עם מנהיגות נוגדת גזענות ראויה לשבח
- גיוס סטודנט יעודי לנושא "פרשיות עבר" היסטוריות ומתמחה (סטודנט) העושה פרקטיקום בנושא יצירת אווירה ציבורית נוגדת גזענות בבריאות

חשיפת פעילות היחידה

בשנת 2018 אתר היחידה עלה לאוויר. באתר ישנו מידע על פעילות היחידה, רשימה של הממונים במשרדים השונים ואמצעי קשר עימם, וחומרי העשרה בנושא של המאבק בגזענות. בנוסף לכך היחידה השתתפה באירועים שונים על מנת לחשוף את פעילות היחידה לציבור, ולעודד פנייה להגשת תלונות. להלן רשימת האירועים בהם השתתפה היחידה במהלך 2018:

דיונים בכנסת:

- 8.5.18 ---** השתתפות היחידה בשדולה למאבק בגזענות בדיון בנושא "הסתה גזענית של חברי כנסת, שרים ורבנים בשירות הציבורי".
- 22.5.18 ---** השתתפות היחידה ביום שוויון ליוצאי אתיופיה בכנסת ביוזמת אגודת יהודי אתיופיה ודיווח על פעילות היחידה בוועדות השונות של הכנסת.
- 10.12.18 ---** ציון היום הבינלאומי לזכויות האדם בוועדת עליה וקליטה ודיווח היחידה על פעילותה בנושא.

פעילות בשטח: הרצאות, כנסים וסדנאות

- 18.1.18 -** הרצאה בפני פרקליטים במחוז מרכז (תל אביב) על פעילות היחידה והמאבק בגזענות הממסדית והגברת המודעות לנותנים חריגים בתיקים פליליים נגד יוצאי אתיופיה.
- 30.1.18 -** הרצאה בפני מתנדבים ופעילים יוצאי אתיופיה בקרית מלאכי - בנושא המאבק בגזענות וחוקים לקידום השוויון.
- 14.2.18 -** הרצאה בבית ספר "עתיד רזיאל" בהרצליה - בנושא המאבק בגזענות ופעילות היחידה.
- 26.2.18 -** הרצאה בנתניה בפני עובדי קופת חולים לאומית - על פעילות היחידה והמאבק בגזענות הממסדית.
- 4.3.18 -** הרצאה בפני צעירים וצעירות יוצאי אתיופיה בראש העין- על פעילות היחידה והמאבק בגזענות הממסדית הרצאה ביון עיון של עיריית ירושלים בנושא המאבק בגזענות- על פעילות היחידה והמאבק בגזענות.
- 26.6.18 -** השתתפות היחידה בעריכת השתלמות בנושא "הטיות במשפט" ביחד עם המכון להשתלמויות פרקליטים.
- 28.6.18 -** סדנה לממוני תקווה ישראלית באקדמיה, מכון ון ליר.
- 17.7.18 -** סדנה בנושא גזענות באקדמיה לסגל בכיר והנהלה של סמינר הקיבוצים.
- 25.7.18 -** הרצאה לממוני גיוון תעסוקתי במשרדי ממשלה, מלון יהודה.
- 31.7.18 -** השתתפות בערב עיון בנושא מניעת גזענות- האוניברסיטה העברית ויוצאי אתיופיה.
- 3.9.18 -** השתתפות בפאנל בנושא מחקר והערכה בנושא גזענות, בכנס "בהערכה רבה: כנס שנתי על אתגרי הערכה בשדה החרותי", מט"ח
- 7.11.18 -** אירוע לציון חג הסגד במשרד המשפטים.
- 19.11.18 -** השתתפות ברב-שיח "תפקיד השלטון בהבטחת השוויון" במערך הקליני באוניברסיטת בר-אילן.
- 22.11.18 -** הרצאה בתביעות המשטרתית - ביום עיון לתובעים בתיקי נוער- על פעילות היחידה והמאבק בגזענות הממסדית והעלאת מודעות לנותנים חריגים.
- 26.11.18 -** הנחיית סדנה בנושא גזענות בחינוך לצוות הניהולי בבי"ס תיכון ליד"ה (ליד האוניברסיטה).

- 9.12.18 -** השתתפות בכנס של עמותת קדמה לשוויון בחינוך "מי למעלה? מי למטה? ארוע חינוך עם אג'נדה של צדק חברתי".
- 9.12.18 -** סמינר הקיבוצים תל אביב.
- 13.12.18 -** הרצאה בפני ראשי שלוחות התביעות המשטרתיות- על פעילות היחידה והמאבק בגזענות הממסדית והעלאת המודעות לנותנים חריגים.
- 13.12.18 -** הרצאה וסדנה בנושא גזענות בקורס "מנמיכים חומות: מנהיגות ירושלמית נאבקת בגזענות"
- 19-20.12.18 -** ייעוץ, פתיחה והשתתפות בפאנל בכנס 'בין גזענות להכלה' באוניברסיטה העברית.
- 31.12.18 -** הנחיית סדנה ביום עיון 'חושבים על גזענות מתוך הקמפוס' במכון הטכנולוגי חולון, בשיתוף עם יוזמות אברהם.

סיכום

בדו"ח זה הוגשה סקירה של עיקרי פעילות היחידה לשנת 2018 וכן חלק מן הקשיים והאתגרים שהיחידה התמודדה איתם בשנה זו. חלק מהתהליכים שהיחידה עסקה בהם השנה מניחים תשתיות להגדלת השפעת היחידה. התשתית המשמעותית לכך היא מינוי והכשרה של הממונים למניעת גזענות בכלל משרדי הממשלה ויחידות הסמך, תיקוני חקיקה למתן סיוע משפטי לנפגעי אפליה, והפצת הנחיות ונהלים לשיפור המאבק בגזענות. היחידה ריכזה מאמץ משמעותי בפיתוח הידע המקצועי והכשרה וליווי הממונים, המהווים שותפים חשובים בהובלת השינוי הדרוש למיגור גזענות בשירות המדינה. כמו כן היחידה השקיעה מאמץ רב בטיפול מקצועי, מסודר ושיטתי בתלונות שהגיעו ליחידה, ובהנגשת היחידה ופרסומה דרך הקמת אתר אינטרנט, ראיונות בתקשורת והופעה בכנסים ואירועים שונים.

המאבק בגזענות עיקש ומורכב וכזוה יש צורך להיאבק בו בחכמה, תוך הרחבת מעגל השותפים - בתוך מוסדות המדינה ובקרבת החברה האזרחית. המאבק מצריך תגובות מהירות לאירועים, לצד פעילות ארוכת טווח, הכוללת בניית תשתיות חוקתיות, מוסדיות ויצירת מערך של אנשים עם הידע, הכלים והמוטיבציה לזהות פרקטיקות ארגוניות מפלות, מדירות וגזעניות, ולהוביל לשינוי. לשם כך נדרשת מידה רבה של אורך רוח, נחישות ורתימה של שותפים לדרך.

יש לציין כי ליחידה נקבעו תפקידים, אבל לא סמכויות. בעניין הסמכויות נקבע, במסגרת החלטת הממשלה, כי בתום שנה לפעילות היחידה, יבחן שאלת עיגון סמכויות היחידה בחוק. נושא סמכויות היחידה טרם קודם, ויש צורך לקדם את הנושא על מנת לאפשר כלים להגברת הפעילות נגד הגזענות הממסדית.

-נספח 1-
יישום החלטות ממשלה 1958

מספר סידורי	גורם אחראי	המלצה	שנת ביצוע	סטטוס
1	משרד המשפטים	הקמת יחידת תאום ממשלתית	2017	בוצע
2	משרד המשפטים	מועצה ציבורית לצד יחידת התיאום הממשלתית	2017	בוצע
3	משרד המשפטים	ביטול אגרת בית משפט - בתביעות לפי חוק איסור הפליה במוצרים שירותים		בהליך ביצוע
4	משרד המשפטים	ייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית במצוי תלונה במח"ש בגין תקיפה על ידי שוטר שלא כדין	2018	בוצע
5	משרד המשפטים	ייצוג חנים על ידי הסיוע המשפטי- בעבירות לפי חוק איסור הפליה	2018	בוצע
6	משרד המשפטים	הרחבת פיילוט בתי משפט קהילתיים בערים בהן יש ריכוז גבוה של יוצאי אתיופיה	2017	בוצע
7	משרד המשפטים	מתאם בין משרדי למניעה וצמצום עבריינות בקרב בני נוער	2017	בוצע
8	משרד המשפטים	תרגום לאמהרית של מסמכים רשמיים המוצאים על ידי הפרקליטות לחשודים יוצאי אתיופיה או לבני משפחותיהם.	2018	בוצע
9	משרד המשפטים	הנחייה להעברת מידע מגורמי אכיפה ותביעה למח"ש ולמחלקת משמעת במשטרה בחשד להתנהלות גזענית או התנהגות פסולה, המתעורר אגב עבודתם	2018	בוצע
10	לשכת היועץ המשפטי לממשלה	חידוד נהלים לשימוש בס' - 144' לחוק העונשין, לצורך התווית מתחם ענישה לפי סעיף 40ט לחוק העונשין		בהליך ביצוע
11	לשכת היועץ המשפטי לממשלה	הגברת השימוש בדין המשמעתי בהליכים משמעתיים בשירות המדינה, במשטרת ישראל, שירות בתי הסוהר וצה"ל, במקרים של התנהגות שיש בה משום גזענות או הפליה	2018	בוצע
12	לשכת היועץ המשפטי לממשלה	בחינת הליכים משמעתיים כלפי בעלי מקצועות רישויים במקרי התנהגות שיש בה משום גזענות או הפליה		בהליך ביצוע

מספר סידורי	גורם אחראי	המלצה	שנת ביצוע	סטטוס
13	המשרד לביטחון פנים ומשרד המשפטים	הסדרת סמכות שוטרים לפנות לאזרחים בבקשה להזדהות ואופן מימוש הסמכות כאשר לא מוצגת כמבוקש		בוצע
14	נציבות שירות המדינה	מינוי ממונים משרדיים למניעת גזענות	2017	בוצע
15	נציבות שירות המדינה	סדנאות למעסיקים	2018	בוצע
16	נציבות שירות המדינה	סקר אקלים וגיוון במשרדי ממשלה	2018	בוצע
17	נציבות שירות המדינה	דוח גיוון תעסוקתי ומדד הכלה במשרדי ממשלה	2018	בוצע
18	נציבות שירות המדינה	מאגר להשמת אקדמאים		בהליך ביצוע
19	נציבות שירות המדינה	חניכה ורשתיות לעובדים הנקלטים בתחילת דרכם המקצועית בשירות המדינה		בהליך ביצוע
20	משרד החינוך	עתודת ניהול יוצאי אתיופיה במערכת החינוך	2018	בוצע
21	משרד החינוך	בניית תכניות עבודה ליצירת אקלים חיובי ולטיפול בדעות קדומות ומופעי גזענות באמצעות השתלמויות חובה לכלל המורים		לא בוצע
22	משרד החינוך	הכשרה שיטתית ומחייבת של מנהלים, מורים ועובדי מטה בנושא גזענות, ליצירת אקלים חיובי במסגרת החינוך ולטיפול בדעות קדומות		לא בוצע
23	משרד החינוך	תכני היסטוריה ומורשת של יהדות אתיופיה והגברת השימוש בתכנים על שונות לרבות בצבע עור בהקשרים - חיוביים	2017	בוצע
24	משרד החינוך	פיתוח מגנונים לתמרוץ בתי ספר לעידוד יצירה של בני נוער, במסגרת לימודיהם בתיכון במגמות קולנוע ותיאטרון	2017	לא בוצע
25	משרד החינוך	תמרוץ לתכני רב תרבותיות	2018	בוצע באופן חלקי
26	משרד החינוך	תמרוץ לתכנים נגד גזענות		לא בוצע
27	משרד האוצר	הוספת תניה בחוזים ממשלתיים לאספקת שירותים לציבור ובהתקשרויות שביצוען נעשה בתוך הממשלה, האוסרת התנהגות גזענית ומפלה עלי- ידי גופים המתקשרים או העובדים בהם	2018	בהליך ביצוע

מספר סידורי	גורם אחראי	המלצה	שנת ביצוע	סטטוס
28	משרד האוצר	בחינת האפשרות למתן עדיפות במכרזי רכש לספקים, המיישמים את עיקרון הגיוון התעסוקתי בדרגות בכירות וברמות שכר מעל הממוצע במשק, והצגת הממצאים בפני ועדת השרים לקידום השילוב של יוצאי אתיופיה	2017	בוצע
29	משרד הכלכלה והתעשייה	הגדלת מספר היוזמות למפגשים בין מעסיקים למועסקים פוטנציאליים לתפקידים משמעותיים בהתאם לפיזור גיאוגרפי, כך שיקנה עדיפות למועמדים יוצאי אתיופיה	2017	בוצע
30	משרד הכלכלה והתעשייה	קיום מכינות להכשרת מועמדים מול מעסיקים, החושפת אותם בצורה מבוקרת ותוך ליווי והכוונה לתרבות ארגונית ספציפית ולמיומנויות העבודה הנדרשות במסגרתה	2017	בוצע
31	נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה	נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה תפעל להגביר את היקף הפעילות של הנציבות, ובתוך כך: הגברת האכיפה, שיפור היכולת לחת מענה מיטבי לכלל הפניות, הנגשת הנציבות לאוכלוסיות הפונות אליה בתלונות בגין אפליה- לרבות יוצאי אתיופיה	2018	בוצע באופן חלקי
32	משרד התקשורת	תמיכה בערוץ שידורים להנכחה ישראלית אתיופית בשפה העברית		לא בוצע
33	משרד התקשורת	בחינה מחקרית של ייצוג מגוון בחברה הישראלית בתקשורת		בהליך ביצוע
34	משרד הרווחה והשירותים החברתיים	נוכחות מתורגמן לאמהרית גם בישיבות שנוכחים בהם הורים של חשוד שאינם דוברי עברית בפגישות עם שירות המבחן	2017	בוצע
35	משרד הרווחה והשירותים החברתיים	תרגום לאמהרית של כלל המסמכים הרשמיים המוצאים על ידי שירות המבחן לחשודים ובני משפחותיהם	2017	בוצע
36	משרד התרבות והספורט	יציאה במכרז להקמת חממת קולנוע אשר תבטא את קולותיהם הייחודיים של בנות ובני העדה ותהווה היצע לרשתות טלוויזיה והמרשתת השונות, לצורך הנכחתם של בנות ובני העדה		לא בוצע
37	משרד התרבות והספורט	הקמת קרן להכשרה ראשונית לכל תחומי האמנויות לעידוד יוצרים יוצאי אתיופיה		לא בוצע

מספר סידורי	גורם אחראי	המלצה	שנת ביצוע	סטטוס
38	משרד התרבות והספורט	הקמת קרן לייזום פרויקטים על ידי - אמנים, יוצרות ויוצרים יוצאי אתיופיה		בהליך ביצוע
39	לשכת היועץ המשפטי לממשלה	הכרעה בדבר הגורם שיוסמך לקיים חקירה במישור המשמעתי באירועים בהם התעורר חשד לשימוש בכוח שלא כדין ובעניין התנהגות גזענית	2018	בוצע
40	משטרת ישראל	קביעת נהלים לשימוש בטייזר	2017	בוצע
41	משטרת ישראל ומשרד המשפטים	תיעוד חקירות קטינים בעבירות מסוג פשע והרחבה לחקירת קטינים בעבירות נגד שוטרים מסוג עוון		לא בוצע
42	משטרת ישראל ומשרד לביטחון פנים	ריענון נהלים להחזקת עצורים בתחנות משטרה	2017	בוצע
43	משרד לביטחון פנים משטרת ישראל	הדרכת שוטרים למניעת גזענות או לא ראויה ממניע גזעני	2017	בוצע
44	משטרת ישראל	העברת תלונה על ידי יח"צ בגין התנהגות גזענית או פסולה למחלקת משמעת, זאת לשם תכלול כל הנתונים בעניין תופעה פסולה ו גיבוש מדיניות אחידה ומתואמת	2017	בוצע
45	משטרת ישראל	הנחיית מפכ"ל לגורמים פיקודיים לנתב תלונות בעניין התנהגות גזענית או פסולה, שנמצאו מוצדקות, להליכים משמעתיים (בנוסף להליכים פיקודיים).	2017	בוצע
46	משטרת ישראל	פרסום דוח שנתי של הליכים משמעתיים נגד שוטרים במקרי של אלימות או מעשים פסולים על רקע גזעני, להגברת השקיפות והאמון. הדוח הראשון יפורסם ברבעון הראשון של שנת 2018.		לא בוצע
47	משטרת ישראל	המפכ"ל ינחה לבצע בקרה נושאת רחבה בנושא עילות הסגירה של תיקים בדגש על סגירת תיקי קטינים	2017	בוצע
48	משטרת ישראל	תדרוכים לתובעים להעלאת מודעות לנתונים חריגים, בעיקר של קטינים	2017	בוצע
49	משטרת ישראל	תרגום מסמכי זכויות לחשודים לשפה האמהרית	2017	בוצע
50	משטרת ישראל	טופס תלונה ייעודי להגשת תלונה במח"ש	2017	בוצע
51	המשרד לביטחון פנים ומשטרת ישראל	ציוד שוטרים במצלמות גוף	2018	בוצע

-נספח 2-

נוהל הצגת תעודת זהות והזדהות בפני שוטר

הבסיס החוקי

1. סעיף 2 לחוק החזקת תעודת זהות והצגתה, תשמ"ג-1982 (להלן – חוק תעודת זהות) מאפשר לשוטר לדרוש מאדם להזדהות בפניו באמצעות תעודת זהות.
2. סעיף 4 לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005 מסמיך שוטר, לשם שמירה על ביטחון הציבור לדרוש מאדם, שיש לו סמכות חיפוש לגביו, למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המעידה על זהותו שהוא חייב בהחזקתה על פי כל דין;
3. הזדהות אורח בפני שוטר מכוח החוקים שצויינו יכול שתיעשה על ידי הצגת תעודת זהות, רישיון נהיגה או דרכון או אם נשא אדם מסמך זיהוי ביומטרי, מוסמך השוטר לזהותו אל מול תעודתו באמצעות קורא כרטיס חכם וסורק ט.א.¹

אופן הפעלת הסמכות

1. הסמכות לדרוש הזדהות בפני שוטר אינה דורשת חשד לביצוע עבירה מצד האזרח הנבדק, אולם היא תופעל בקיומה של עילה סבירה בהתאם לנוהל זה.
2. שוטר יפעיל את סמכות דרישת ההזדהות רק במצבים בהם הוא סבור שהדבר דרוש לצורך מילוי תפקידו, כגון כאשר הוא מזהה התנהגות חריגה או חשודה או התנהגות אחרת אשר לטעמו מחייבת בדיקה, או לשם בדיקת רישיונות, בקרה במחסומים, קיומו של אירוע פלילי במקום סמוך או בכל מקרה אחר בו הדבר נדרש למילוי תפקידו, בהתאם לשיקול דעתו ולפי נסיבות המקרה.
3. הפניה לאזרח בדרישת הזדהות תעשה באדיבות ובאופן ענייני.
4. שוטר לא ידרוש הזדהות מאדם כאשר על פני הדברים אין לכך עילה סבירה; הפעלת הסמכות תעשה באופן ענייני ושוויוני, תוך דגש על העדר אפליה בשל הבדלי דת, גזע, מוצא אתני, לאום, מין או נטייה מינית, ותוך שמירה מירבית על כבודו של האדם שמתבקשת זהותו.
5. דרישת הזדהות כלפי מי שנחזים כקטינים תיעשה בזהירות הראויה ובעים לב לכך שבמקרים רבים לקטין אין תעודת זהות. יש לשים לב לכך שלא ניתן להוציא תעודת זהות מתחת לגיל 16.
6. לבקשת האזרח הנבדק, השוטר ימסור את פרטי זהותו ואת מספרו האישי בהתאם ובכפוף לכללים הקבועים בסעיף 5א לפקודת המשטרה.
7. סמכות דרישת ההזדהות כשלעצמה אינה מהווה עיכוב כהגדרתו בסעיף 66 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – חוק המעצרים). על כן ובהעדר מצב של הפעלת סמכות העיכוב, אין צורך למלא דו"ח עיכוב.
8. ככל שבעקבות דרישת ההזדהות או בדיקת הזיהוי יעלה הצורך בהפעלת סמכות עיכוב או מעצר על השוטר ליידע את הממונים עליו ולפעול בהתאם לכללים החלים על הפעלת הסמכות הנוגעת.

אי-הצגת תעודת זהות וסירוב להזדהות

1. לפי חוק תעודת זהות תושב שמלאו לו 16 שנים חייב לשאת עמו תעודת זהות ולהציגה בפני שוטר במילוי תפקידו, כשידרוש לעשות כן. העובר על הוראות חוק זה, דינו - קנס, ובלבד שלא יועמד אדם לדין על אי הצגת תעודה אם תוך חמישה ימים לאחר שנדרש לכך הוצגה התעודה לפני מי שדרש את הצגתה, או לפני שוטר בתחנת משטרה, ונקבעה זהותו של האדם על פיה; נקבעה זהותו כאמור, יינתן לו, על פי דרישתו, אישור בכתב על כך בתחנת משטרה.
2. סירובו של אדם שנדרש להזדהות כדין עלול גם להוות עבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.
3. במקרה של סירוב להזדהות קמה סמכות עיכוב מכוח סעיף 67 לחוק המעצרים. במקרים האמורים ישקול השוטר את מכלול נסיבות העניין ובהתאם, את ההכרח להפעלת סמכות העיכוב.

משך הגבלת התנועה

1. אין לבצע את הפעולות הכרוכות בסמכות לדרוש הזדהות מעבר לזמן הסביר הדרוש לשם כך. הפעולה אינה אמורה להימשך מעבר למספר דקות בודדות. בכל מקרה, פרק זמן זה לא יעלה על 20 דקות ואם הנסיבות מחייבות וקיימת הצדקה להאריך את הבדיקה מעבר לכך, יפעיל השוטר את סמכות העיכוב וימלא דו"ח עיכוב, כמתחייב מס' 74 לחוק המעצרים ומהנהלים.

פיקוח ובקרה

כל תלונה הנוגעת להפעלת סמכות דרישת ההזדהות בניגוד לנוהל זה תועבר לית"צ. ית"צ תעביר לייעוץ המשפטי של המשטרה כל תלונה שנמצאה מוצדקת. היועמ"ש יעביר את התלונות לאחר בחינה לידיעת המשנה ליועמ"ש (פלילי).

1. ראו הנחיית סיוור 2/2015 – העדפת זיהוי באמצעות ת.ז. ביומטרי, לרבות בעניין מי שמסרב להזדהות

-נספח 3-
נייר עמדה הכשרות מורים

משרד המשפטים
היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

תאריך: 23.3.18

לכבוד

מזכירת הוועדה בתיה הקלמן

הוועדה להכנת מתווה תכנית לימודים לתואר ראשון ותעודת הוראה

הנדון: נייר עמדה בנושא שילוב חינוך למניעת גזענות במתווה לתכניות לימודים להכשרת מורים

בעקבות החלטת ממשלה מספר 1958 ובתמיכת המועצה הציבורית המייעצת ליחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימוס) אליקים רובינשטיין, אנו מתכבדים להגיש לוועדה נייר עמדה בנוגע לחינוך למניעת גזענות במסגרת תכניות הלימודים להכשרת מורים.

בחודש יולי 2016 פורסם דו"ח הצוות הבין משרדי למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה, בראשותה של מנכ"לית משרד המשפטים, גב' אמי פלמור (להלן: "ועדת פלמור"). בתאריך 19.08.2016 התכנסה "ועדת שרים לעניין קידום שילובם בחברה הישראלית של אזרחי ישראל ממוצא אתיופיה" בראשות ראש הממשלה ח"כ בנימין נתניהו, אשר אימצה את כלל המלצות ועדת פלמור, במסגרת החלטת ממשלה 1958, אשר הושלמה בדצמבר 2016 במסגרת החלטת ממשלה 2254. בדו"ח התגבשו מספר החלטות הנוגעות לחינוך. אחת מן ההחלטות המרכזיות היא:

"הכשרה שיטתית ומחייבת של מנהלים, מורים ועובדי מטה בנושא גזענות, ליצירת אקלים חיובי במסגרות החינוך ולטיפול בדעות קדומות." (סעיף 22 בהחלטה מספר 1958).

היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות פרסמה השבוע את הדו"ח השנתי אודות פעילותה אשר כלל, בין היתר, דיווח אודות יישום משרדי הממשלה השונים את החלטות הממשלה. לצערנו, **החלטה זו טרם יושמה**. בהתאם לכך, יחידת התיאום סבורה כי יש לשלב במתווה להכשרות מורים את ההנחיות הבאות, אשר יבטיחו את התגייסות המוסדות להכשרת מורים ליישום החלטת הממשלה החשובה הזו:

- יחידת לימוד או מודול** (בנות 7 שיעורים לפחות) בנושא מניעת גזענות כחלק מקורס שנתי **חובה** (עם פרקטיקום) בפדגוגיה ביקורתית / שונות וגיוון בחינוך. יחידת הלימוד צריכה לכלול הבנה של גזענות כהבניה חברתית, גזענות בכלל וגזענות בחברה הישראלית בפרט, בחינה עצמית של דעות קדומות והטיות, כלים להתמודדות עם ביטויי גזענות, ניהול שיח בנושאים אלו, מפגש עם קבוצות שונות בחברה ועוד¹.
- שילוב הנושא בדיקטיקה של הוראת המקצועות** כך שסטודנטים יפתחו כישורים לעיסוק בנושא גזענות וחיים משותפים בתכני הלימוד ויתרגלו יישום של הנושא כחלק מכתיבת והעברת מערכי שיעור.
- כתיבה של תכנית מוסדית** למניעה ומיגור גזענות בכל מוסד להכשרת מורים (סמינרים, מכללות ואוניברסיטאות). תכנית זו יכולה לכלול הקמה של פורום למניעת גזענות שיקבל פניות ויזום תהליכים ופעילויות במוסד, ובכללן פעילויות סביב היום הבינלאומי למאבק בגזענות המצוין על ידי משרד החינוך.
- הקמת מאגר מקורות מידע** (ספרים, מאמרים, סרטים) של היסטוריה, תרבות ודמויות בולטות מכל הקבוצות בחברה בישראל, עם דגש על קבוצות מיעוט שסובלות מתת-ייצוג ו/או ייצוג שלילי במקורות המידע הרווחים כיום, וכן מקורות בנושא התמודדות עם גזענות, בספריה של כל מוסד. על מנת לייעל את התהליך אנו ממליצים לייצר מאגר ארצי המונגש לכל המוסדות להכשרת מורים.

¹ אנו ממליצים להקים צוות שיפתח תפיסה, פדגוגיות וחומרי לימוד בנושא ויכשיר את מורי המורים. ניתן לשלב במודול הרצאות פרונטליות, סדנאות, יחידה מתוקשבת, שיעורי עיבוד ודיון, סימולציות וסדורים. ככל שיוקם צוות פיתוח כזה נבקש להיות שותפים בו.

טלפון: 02-6466052, נייד: 050-6216760, דוא"ל: antiracismunit@justice.gov.il

משרד המשפטים
היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

5. **הפצת המאגר** לסטודנטיות/ים ולמרצות/ים, עם הנחייה לשלב בקורסים שלהם תכנים מתוכו, על מנת שהסטודנטיות/ים ילמדו נקודות מבט שונות, ואוכלוסיות שונות יזכו לייצוג בתכני הליבה במוסד, ולא רק בקורסי הבחירה.

6. **ההתנסות המעשית** תיעשה בקרב אוכלוסיות מגוונות, שונות מן האוכלוסייה ממנה מגיעה הסטודנטית. המדריכים הפדגוגים יקבלו הכשרה להתמודדות עם הסוגיות שיעלו מתוך חוויית השונות הזו.

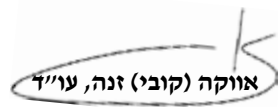
7. על כל מוסד **להוות דוגמא** בדרכים הבאות:

- אפס סובלנות לגילויי גזענות בקמפוס
- לתת יחס שוויוני ומכבד לכלל הסטודנטים/ות, ובכלל זאת בתהליך הקבלה, הלימודים וההשמה.
- לדאוג לייצוג של מגוון אוכלוסיות בקרב הסטודנטים, אנשי הסגל, מרצים אורחים ותכני הלימודים.
- עידוד ותמיכה של ההנהלה לעיסוק בסוגיות אלו.
- קיום פעילות סביב היום הבינלאומי למאבק בגזענות.
- בחינה מחודשת של חומרי הלימוד בכל הקשור בנרטיב הישראלי וחלקם של קבוצות מודרות בסיפור.

למערכת החינוך בכלל ולמוסדות להכשרת מורים בפרט, יש תפקיד מהותי בהובלת תהליכי שינוי ליצירת חברה ערכית, שוויונית וצודקת. החלטת הממשלה ששמה למטרה למגר את הגזענות הממסדית, דורשת שיתופי פעולה רחבים בנושאים שונים, ואנו רואים במל"ג שותף מרכזי להצלחת המשימה הלאומית: מיגור גזענות.

אנו מודים ומעריכים את הוועדה הנכבדה, על נכונותה לשקול את עמדתנו בנושא הכשרת מורים למניעת גזענות. נשמח לעמוד לרשותכם בכל עניין בנושא זה ולשתף פעולה ככל שנידרש.

בברכה,

אושקה (קובי) זנה, עו"ד

ראש היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

ד"ר גליה בונה

מנהלת תחום מומחיות ושותפויות

טלפון: 02-6466052, נייד: 050-6216760, דוא"ל: antiracismunit@justice.gov.il

-נספח 4-
רשימת ממונים משרדיים למניעת גזענות

מס'	שם המשרד	שם הממונה	טלפון	דוא"ל
1	בית חולים שיבא - תל השומר	וונדי חן / גליה אור	03-5303553	Wendy.Chen@sheba.health.gov.il
2	בית חולים רמב"ם	משה לייזר	04-7771958 050-6265135	'm_leizzer@rambam.health.gov.il
3	המשרד לביטחון הפנים	מרב ליסובסקי	02-5429906 050-6272069	meravl@mops.gov.il
4	משרד הבריאות	ד"ר שלומית אבני	02-5081015	zero.racism@moh.health.gov.il
5	משרד העבודה, רווחה ושירותים חברתיים	ליאת ארגו	02-6752427	liate@molsa.gov.il
6	המשרד לשירותי דת	גבריאל כהן	050-6231551	gavrielc@dat.gov.il
7	משרד התיירות	אפרת מאיד-גרומן	02-6664345	efratg@tourism.gov.il
8	רשות האכיפה והגבייה	אורי צור	054-4716946	orit@eca.gov.il
9	רשות המיסים בישראל	רמי קויש	0506-209568 02-6559789	ramke@taxes.gov.il
10	מכס ומע"מ	מיכל אחיטוב	02-6663930 פקס: 02-6663932	michalac2@taxes.gov.il
11	בית חולים פוריה	אולגה גולובקין	04-6652604	ogolovkin@poria.health.gov.il
12	בית חולים פילמן	ורד פרנס	04-8307015	vered.parnas@flim.health.gov.il
13	בית חולים נתניה דורות	ליאורה קרפ	09-8630106 050-6261106	lora.karp@dorot.health.gov.il
14	המרכז לבריאות הנפש מעלה כרמל	מזל חבקוק	04-8559220/1	mazal.havakuk@psmh.health.gov.il
15	המרכז לבריאות הנפש שער מנשה	מוריה חזקיה	050-2652020	moriya@sm.health.gov.il
16	המרכז רפואי לבריאות הנפש לב השרון	שירה צלקה	09-8980393	shirat@lev-hasharon.co.il
17	המרכז לבריאות הנפש אברבנאל בת-ים	רוני בללי	03-5552603	roni.balelly@abr.health.gov.il
18	המרכז לבריאות הנפש איתנים כפר שאול	יפה סידס	02-6551519	yafa.sides@moh.gov.il
19	המרכז לבריאות הנפש באר-שבע	אלי בן פורת	08-6401613	eli.benporat@pbsh.health.gov.il
20	משרד האוצר	סופי עופר	050-6207723	sophie@mof.gov.il
21	משרד הקליטה והעלייה	דוד יאסו	050-6214601	davidy@moia.gov.il
22	משרד הבינוי	סמדר לוי יזיי	02-5847678	smadarl@moch.gov.il
23	משרד החוץ	קרן סליפקין	02-5303526 050-6203508	keren.slifkin@mfa.gov.il
24	משרד החקלאות ופיתוח הכפר	ציפי פרידקין	03-9485799	tsipip@moag.gov.il
25	המשרד לשיויון חברתי	מיטל בן נון חן	02-6547021	meitalb@mse.gov.il

מס'	שם המשרד	שם הממונה	טלפון	דוא"ל
26	משרד המדע תרבות והספורט	מנאר גברין	02-5411142 050-6218353	manarj@most.gov.il
27	השירות המטאורולוגי	כרמית שרון	03-9403120	sharonc@ims.gov.il
28	רשות הגבלים עסקיים	מירי בן שבת	02-5458563	mirib@aa.gov.il
29	המכון הוטרינרי והשירותים הוטרינריים	ליאת שלמה	050-6241306	liats@moag.gov.il
30	המרכז וולקני -מנהל המחקר החקלאי	רויטל אלפסי	050-6220254	revital@volcani.agri.gov.il
31	רשות הבדואים	קובי בן הרוש	08-6268733	kobibe@moag.gov.il
32	בתי דין רבניים	חני דורי		hanydo@rbc.gov.il
33	מינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער- מטה	סיגלית הרוש	050-6221542	sigalith@mchp.gov.il
34	מינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער- פנימיות	יעקב מלקמו	050-6221493	yacobm@mchp.gov.il
35	מינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער- עובדי הוראה	שדאד אבו פול	050-6221483	shadada@mchp.gov.il
36	שירות עיבוד ממוחשבים	עידית אריאלי	050-6206975	lditAr@taxes.gov.il
37	משרד התחבורה	אייל קנה	0506212007	eyalkane@mot.gov.il
38	משרד למיפוי ישראל	גלית ארזי	03-6231968	galita@mapi.gov.il
39	משרד התקשורת	מירב שטרסברג - אלקבץ	02-6702203	strosbergm@moc.gov.il
40	רשות האוכלוסין וההגירה	רגינה רבקה שוראשי	08-6530022	ReginaRivkaSh@piba.gov.il
41	משרד הפנים	רמה לוי	050-6204070	ramale@moin.gov.il
42	המרכז הרפואי לגליל	הילה אברומוביץ'	04-9107079 054-3112075	hilaa@gmc.gov.il
43	משרד הביטחון	רונית אסא	050-6299084	ronit_assa@mod.gov.il
44	המרכז הרפואי ע"ש אדית וולפסון	אלכס מנור	03-5028328 050-6296925	amanor@wolfson.health.gov.il
45	משרד ראש הממשלה	מזל נגני	02-6705341 050-6205926	mazalna@pmo.gov.il
46	בנק ישראל	דניאלה זיני	050-2357788	Daniela.Zini@boi.org.il
47	הכנסת	יהודה תמר	050-6211838	yehudat@knesset.gov.il
48	הנהלת בתי משפט	ערן מזרחי	050-6255545	eranm@court.gov.il
49	הגנת הסביבה	טלי רוזנפלד	050-6233380	talir@sviva.gov.il
50	משרד המשפטים	מסעד מסעד	050-7061363	MasadM@justice.gov.il
51	המשרד לשיתוף פעולה אזורי	רחלי חלפון	03-6060713	rachelha@png.gov.il

-נספח 5-

תיקון חוק הסיוע המשפטי - חוק איסור הפליה

הצעת חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק הסיוע המשפטי (תיקון מס' 18) (סיוע משפטי לתובע בשל עוולה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים) (הוראת שעה), התשע"ה-2015

תיקון התוספת	1. בחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972 ¹ , בתוספת, אחרי פרט 8 יבוא: "9. לתובע בהליך אזרחי לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התשס"א-2000², וסעיף 3 לא יחול."
תחילה	2. תחילתו של חוק זה בתוך 30 ימים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).
תוקף	3. חוק זה יעמוד בתוקפו עד שלוש שנים מיום התחילה.

דברי הסבר

חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן – החוק) אוסר, בין היתר, על הפליה בהספקת מוצר או שירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי "מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי או הורות" (סעיף 3א)). מטרתו של החוק היא לקדם את ערך השוויון ולמנוע תופעות של הפליה בכניסה למקומות ציבוריים ובהספקת מוצרים ושירותים, בין היתר, באמצעות הגשת תביעות נגד מי שעבר על הוראות החוק.

הפליה בכלל, והפליה על רקע של גזענות מחמת ארץ מוצא או לאום היא רעה חולה, ובשנים האחרונות נעשות פעולות למיגורה של התופעה במדינת ישראל. ביום 4.2.2016 התקבלה החלטת ממשלה על הקמת צוות בין-משרדי בראשות מנכ"לית משרד המשפטים, הגב' אמי פלמור, למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה. בחודש יולי 2016 פרסם הצוות את מסקנותיו והמלצותיו. בין היתר, מצא הצוות כי יש לתת סיוע משפטי לפי החוק לכל אדם שנפגע ומבקש להגיש תביעה אזרחית לפי החוק, ללא מבחן כלכלי. זאת, שכן הצוות הגיע למסקנה כי החסם הכלכלי הוא חסם משמעותי בהגשת תביעות אזרחיות, ויש מקום שהמדינה תיתן תמיכה בנושא זה באמצעות האגף לסיוע משפטי.

האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים מספק, מכוחו של סעיף 2 לחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972 (להלן – חוק הסיוע המשפטי) שירות משפטי, לרבות הוצאות הכרוכות בו, בעניינים ובהיקף שנקבעו בתקנות הסיוע המשפטי, התשל"ג-1973, למי שידו אינה משגת לשאת בתשלום לצורך ניהול ההליך באותו עניין. כמו כן, התוספת לחוק הסיוע המשפטי מונה שורת עניינים שבהם יוענק סיוע משפטי ללא מבחן זכאות כלכלית.

הרחבות מסוג זה לחוק הסיוע המשפטי נעשו כבר בעבר מטעמים שונים, וביניהם, אינטרס הציבור, זכות הגישה לערכאות וכן הרצון לאפשר מיצוי זכויות בהקשרים מסוימים שנועדו לתועלת הפרט. כך למשל, בחוק הסיוע המשפטי נקבע לגבי מספר תחומים כי השירות המשפטי יינתן לאדם ללא מבחן זכאות כלכלית, וזאת בתחום הביטוח הלאומי לפי סעיף 397 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. כמו כן, הוחרגו בתוספת לחוק הסיוע המשפטי ממבחן הזכאות הכלכלית חולה המאושפז על פי הוראת אשפוז (אשפוז כפוי) בהליכים בפני ועדה פסיכיאטרית; מי שנעברה עליו עבירה לפי סעיף 375א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (החזקה בתנאי עבדות) או סעיף 377א(א) לחוק האמור (סחר בבני אדם), בהליכים לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 או בהליכים אזרחיים הנובעים מביצוע העבירות כאמור; קטין שבן משפחתו הגיש בקשה למתן צו הגנה מפניו; בהליכים שנוקט ניצול שואה לקבלת תגמולים המוענקים לניצולי שואה וכן, לאחרונה, לאדם המתנגד למינוי אפוטרופוס לצורך טיפול רפואי מהותי או מתנגד לטיפול בהתאם לסעיף 68א לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

לפיכך מוצע לכלול בתוספת לחוק הסיוע את הוראות חוק איסור הפליה, באופן אשר מתן שירות בנושאים הללו יהיה ללא צורך בעמידה ברף הזכאות. מובהר, כי יש להותיר על כנו את מבחן הסיכוי המשפטי בהליך, כאשר רק במקרים בהם נמצאה עילה לתביעה יוענק סיוע משפטי. התיקון יאפשר לרכז את שמירת הזכויות לפי החוק אצל גוף ממשלתי שהתמחותו מיצוי זכויות אזרחיות במשפט, ויאפשר פרספקטיבה רחבה של מידת והיקף התופעה של הפליה על רקע גזענות, והפליה בכלל, בין אם מחמת גיל, מין וכיוצ"ב. עוד מוצע לערוך את התיקון בחקיקה כהוראת שעה, על מנת לבחון את האפקטיביות של המהלך והשלכות הכלכליות על תקציב הסיוע המשפטי.

1. ס"ח התשל"ב, עמ' 95; התשע"ה, עמ' 141.

2. ס"ח התשס"א, עמ' 58.

-נספח 6-
דו"ח העסקה שוויונית ומגוונת לשנת 20017

עיקרי הדו"ח ונתונים כלליים:

- שירות המדינה עומד ביעדי הייצוג שנקבעו ביחס לעובדות ועובדים מהחברה הערבית ולעובדות ועובדים יוצאי אתיופיה. יחד עם זאת, רובם המוחלט עובדים בדרג מסד, הנמוך מבין ארבעת דרגות הבכירות בשירות המדינה, ובאחוזים גבוהים יותר ביחס לאוכלוסייה הכללית.
- חלה עליה של כ-2% בתעסוקה של עובדים מהחברה הערבית בין השנים 2014-2017. יחד עם זאת, 15 משרדים עומדים על שיעור של 0% ייצוג לחברה הערבית ו-32 משרדים מצויים בשיעור של פחות מ-5% ייצוג מהחברה הערבית. בנוסף לכך, ברובם המוחלט של המשרדים הייצוג של עובדים מהחברה הערבית בדרג התיכון נמוך (785 עובדים שהם כ-8.9% מכלל העובדים בני החברה הערבית), ובדרג הבכיר נמוך מאוד (25 בכירים שהם כ-3.0% מהעובדים בני החברה הערבית).
- עובדים יוצאי אתיופיה מהווים כ-4.2% מכלל העובדים, אך ייצוגם בדרג המסד הוא כמעט פי שניים משיעורם באוכלוסייה בעוד שייצוגם בדרג הבכיר אפסי (בכיר אחד בלבד). בנוסף לכך, רק 20 משרדים עומדים ביעד הנדרש. 21 גופים רחוקים מהיעד הנדרש (שיעור ייצוג של פחות מ-1%), ו-19 משרדים אינם מעסיקים כלל עובדים יוצאי אתיופיה.
- שיעור עובדים עם מוגבלות בכל שירות המדינה בממוצע עומד על דרגה בינונית כלומר בין 5%-5.3%.

נתונים כלליים

- שירות המדינה מונה 101,73 עובדים המשובצים במשרדי הממשלה ויחידות הסמך ובתי חולים הממשלתיים
- 8,249 עובדים בני החברה הערבית מועסקים בשירות המדינה ומהווים כ-2.11% מתוך כלל עובדי שירות המדינה
- 1,781 עובדים יוצאי אתיופיה מועסקים בשירות המדינה והמהווים כ-4.2% מתוך כלל עובדי שירות המדינה

-נספח 7-
קישורים לתוכנית העוסקות בסובלנות ומניעת גזענות מטעם שפ"י

חומרים לבתי ספר יסודיים **חומרים לחטיבת הביניים והחטיבה העליונה**

חיזוק חברה אכפתית	"אל תלעגו לי" פרקים 1-4	הלות בחברה רב תרבותית	התנהלות במצבי קונפליקט ומניעת גזענות "קש"ר: קשב ושיח רב תרבותי" "כאן בארץ הזאת"
התנהלות בחברה רב תרבותית	"אל תלעגו לי" - פרק 5	התנהלות בחברה רב תרבותית בשלוש שפות	התנהלות במצבי קונפליקט ומניעת גזענות קש"ר בעברית, ערבית ואנגלית
סובלנות ומניעת גזענות	"מונעים מהוגנות ומונעים גזענות"- 3 שעורים ליסודי	סובלנות שוויון מניעת גזענות	התנהלות במצבי קונפליקט ומניעת גזענות קש"ר בעברית, ערבית ואנגלית
סובלנות שוויון מניעת גזענות	טבלה מרכזת: שעורים בנושא סובלנות, שוויון, מניעת גזענות לימי הלוח בנושא	קבלת השונה	טבלה מרכזת: שיעורים והתערבויות ופיתוחים לחיזוק קבלת השונה לכתות א' עד יב' וצוותי חינוך

כתיבה ועריכה:
עו"ד **אווקה קובי זנה**, ראש היחידה | ד"ר **גליה בונה**, מנהלת תחום מומחיות ושותפויות | עו"ד **אסתר ביסנור-רז**,
עוזרת ראשית, אחראית הטיפול בתלונות | גב' **בקי בן שמעון**, מרכזת תיאום ומעקב | גב' **דימא סבחט**, סטודנטית

